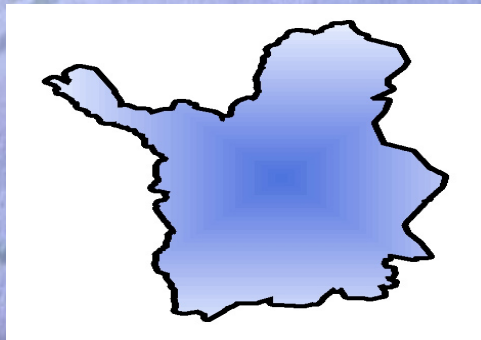

LAPIN LIITTO

Lapin suhdanteet 2 / 2009

LAPIN SUHDANTEET 2/2009

Liikevaihtotiedot tammikuu 2000 – toukokuu 2009

Henkilöstötiedot tammikuu 2000 – kesäkuu 2009

SISÄLTÖ

1	Esipuhe ja menetelmäkuvaus	3
2	Yhteenveto ja talousnäkömät.....	4
2.1	Lapin koko talouden ja teollisuuden rakennetarkastelu.....	4
2.2	Liikevaihto- ja henkilöstökehityksen yhteenveto.....	7
2.3	Talousnäkömät	11
3	Suhdannekehitys Lapin maakunnassa	12
3.1	Koko talous ja vienti.....	12
3.2	Klusterit ja yritysryhmät	14
3.2.1	Metsäklusteri.....	14
3.2.2	Kasvuyritysten ryhmä.....	15
3.2.3	Luovien alojen yritysryhmä.....	16
3.2.4	Kylmä- ja talviteknologian yritysryhmä	17
3.2.5	Logistiikkaklusteri - Kuljetus ja varastointi.....	18
3.3	Teollisuus ja rakentaminen.....	20
3.3.1	Teollisuus.....	20
3.3.2	Teollisuus pl. suuryksiköt – pk-teollisuus	22
3.3.3	Sahatavaran ja puutuotteiden valmistus	23
3.3.4	Metallituotteiden valmistus	25
3.3.5	Elintarvikkeiden ja juomien valmistus	27
3.3.6	Kaivostoiminta ja louhinta.....	29
3.3.7	Rakentaminen	31
3.4	Palvelut ja kauppa.....	33
3.4.1	Majoitus- ja ravitsemistoiminta.....	33
3.4.2	Hotellit.....	35
3.4.3	Ohjelmapalvelutoiminta ja virkistys	36
3.4.4	Tietojenkäsittelypalvelut.....	38
3.4.5	Muu liike-elämää palveleva toiminta	39
3.4.6	Terveystuotopalvelut.....	40
3.4.7	Tukku- ja vähittäiskauppa.....	41
3.5	Lapin liikevaihdon vuosimuutosprosentit.....	43
4	Suhdannekehitys Rovaniemen seudulla	46
4.1	Koko talous	46
4.2	Teollisuus	47
4.3	Rakentaminen.....	48
4.4	Tukku- ja vähittäiskauppa	49
4.5	Matkailu	50
4.5.1	Majoitus- ja ravitsemistoiminta.....	50
4.5.2	Hotellit.....	51
4.5.3	Ohjelmapalvelutoiminta ja virkistys	52
4.6	Klusterit ja yritysryhmät	53
4.6.1	Kasvuyritysten ryhmä.....	53
4.6.2	Luovien alojen yritysryhmä.....	54
4.6.3	Kylmä- ja talviteknologian yritysryhmä	55
4.7	Kunnat.....	56
4.7.1	Rovaniemi koko talous.....	56
4.7.2	Ranua koko talous	57
4.8	Rovaniemen seudun liikevaihdon vuosimuutosprosentit	58
6	Suhdannekehitys Kemi-Tornion seudulla.....	60
5.1	Koko talous	60
5.2	Teollisuus	61
5.3	Teollisuus pl. suuryksiköt – pk-teollisuus.....	63
5.4	Sahatavaran ja puutuotteiden valmistus.....	64

5.5 Rakentaminen.....	66
5.6 Tukku- ja vähittäiskauppa	68
5.7 Logistiikkaklusteri - Kuljetus ja varastointi	70
5.8 Klusterit ja yritysryhmät	72
5.8.1 Kasvuyritysten ryhmä.....	72
5.8.2 Teollisuuden alihankinta ja palvelut	73
5.9 Kunnat.....	74
5.9.1 Kemi koko talous.....	74
5.9.2 Tornio koko talous	75
5.9.3 Keminmaa koko talous.....	76
5.9.4 Simo koko talous.....	77
5.9.5 Tervola koko talous	78
5.10 Kemi-Tornion seudun liikevaihdon vuosimuutosprosentit.....	79
6 Suhdannekehitys muissa seutukunnissa	81
6.1 Tunturi-Lappi koko talous.....	81
6.2 Pohjois-Lappi koko talous	82
6.3 Tornionlaakso koko talous	83
6.4 Itä-Lappi koko talous.....	84
6.5 Seutukuntien liikevaihdon vuosimuutosprosentit.....	85
7 Suhdannekehitys matkailukeskuksissa	86
7.1 Levi.....	86
7.2 Ylläs.....	87
7.3 Saariselkä.....	88
7.4 Pyhä-Luosto	89
7.5 Meri-Lappi	90
7.6 Rovaniemi	91
7.7 Matkailukeskusten liikevaihdon vuosimuutosprosentit	92
7.7 Matkailukeskusten liikevaihdon ja kausivaihtelun vertailu alueittain	93

1 Esipuhe ja menetelmäkuvaus

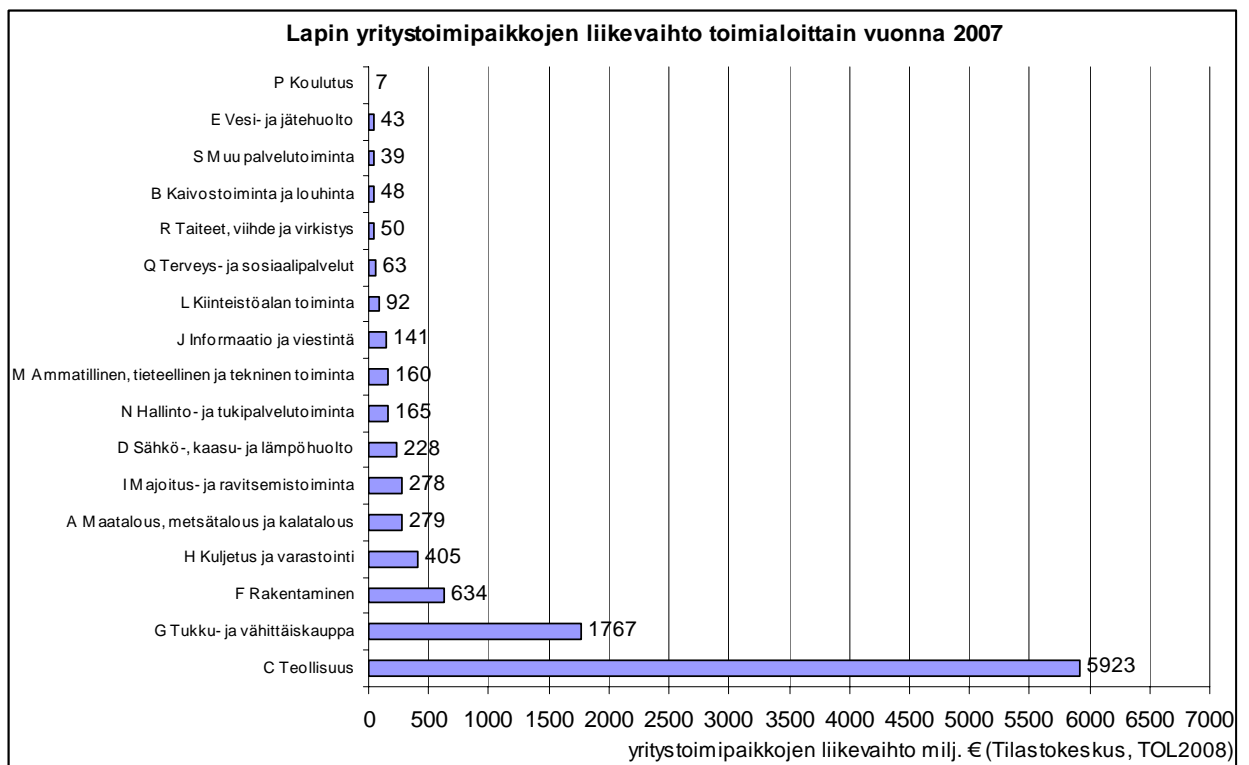
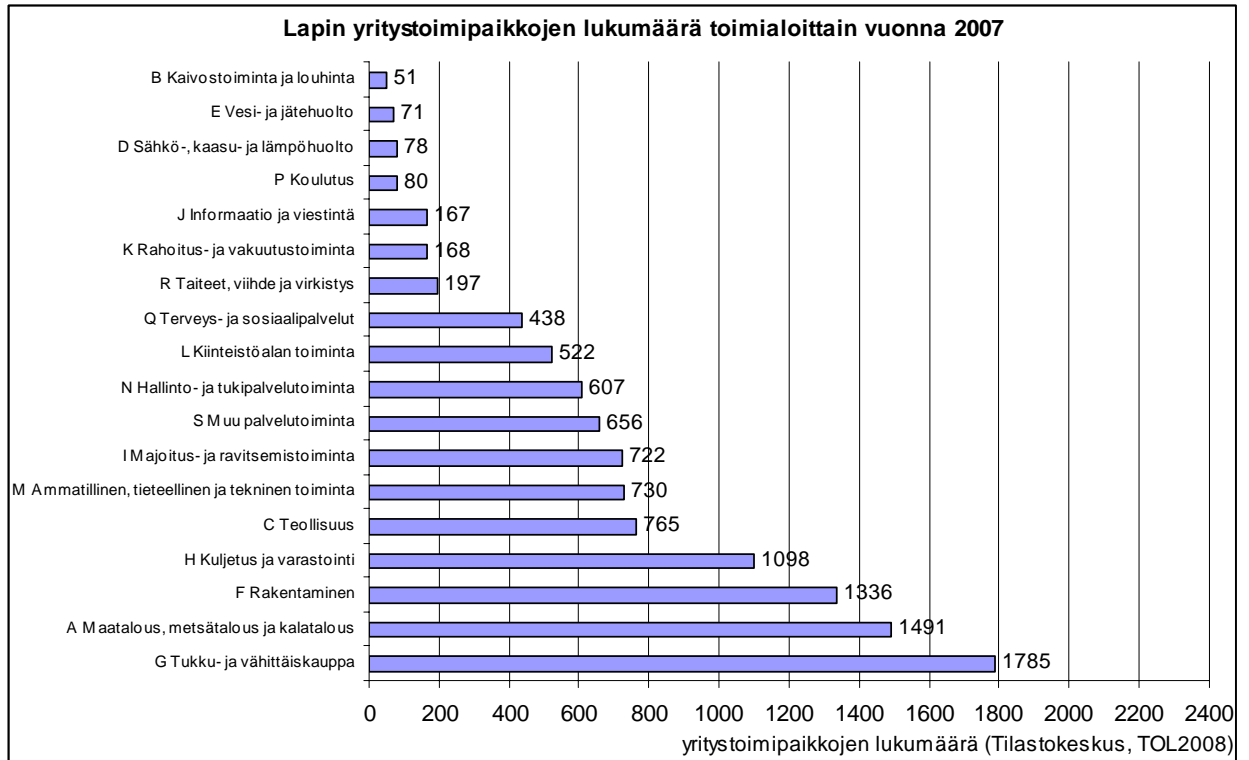
Lapin suhdanteet toimitetaan kahdesti vuodessa Lapin liiton, Lapin TE-keskuksen, Lapin kauppakamarin, Finnveran, Rovaniemen Kehitys Oy:n, Kemi-Tornio kehittämiskeskuksen sekä Lapin ja Länsipohjan yrittäjien yhteistyönä. Raportin kokoamisesta on vastannut ohjelmapäällikkö Sami Laakkonen Lapin liitosta. Julkaisu on saatavilla sähköisessä muodossa Lapin liiton kotisivuilla (www.lapinliitto.fi). Liitteinä ovat termistö selitteinen (*Liite 1*) ja toteutuneen suhdannekehityksen yhteenveto (*Liite 2*). Liitteistä löytyvät lisäksi kuvaajat yritysten toimipaikoista, liikevaihdosta ja henkilöstöstä kunnittain (*Liite 3*). Listaukset toimialojen ja yritysryhmien sisältämistä yrityksistä ovat saatavilla Lapin liitosta.

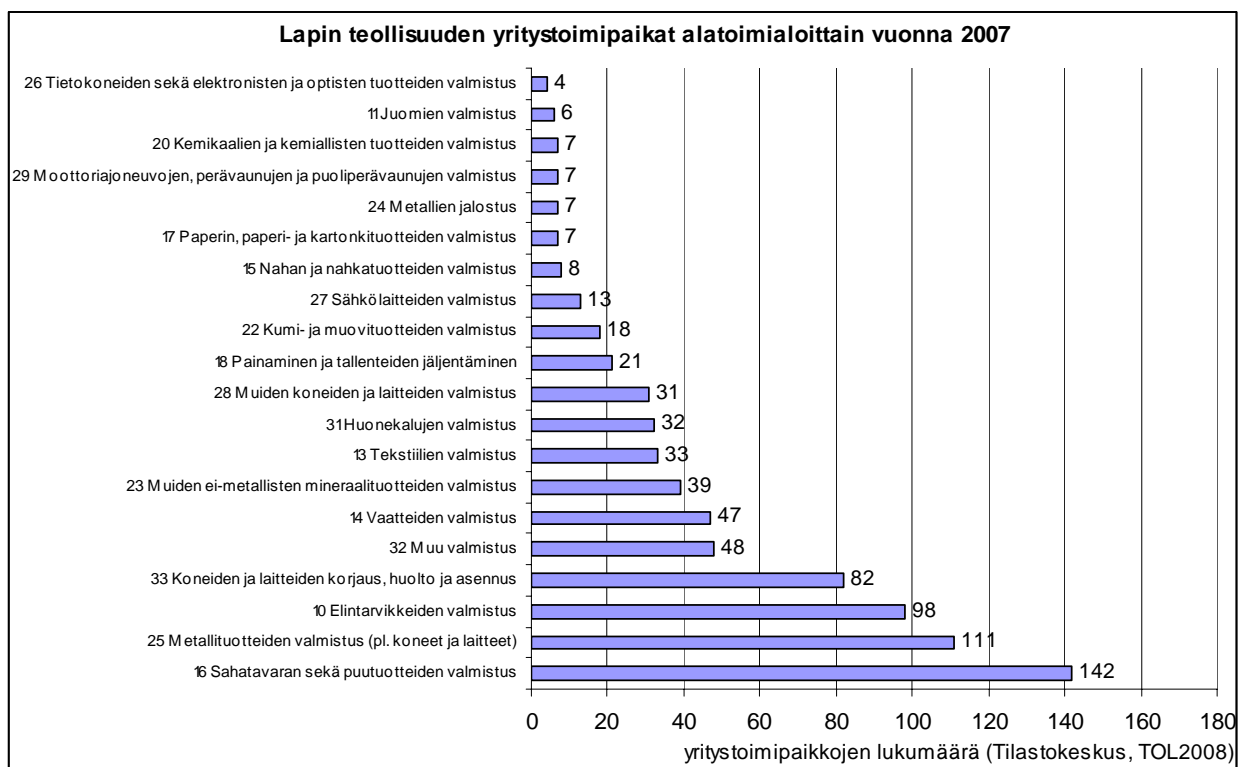
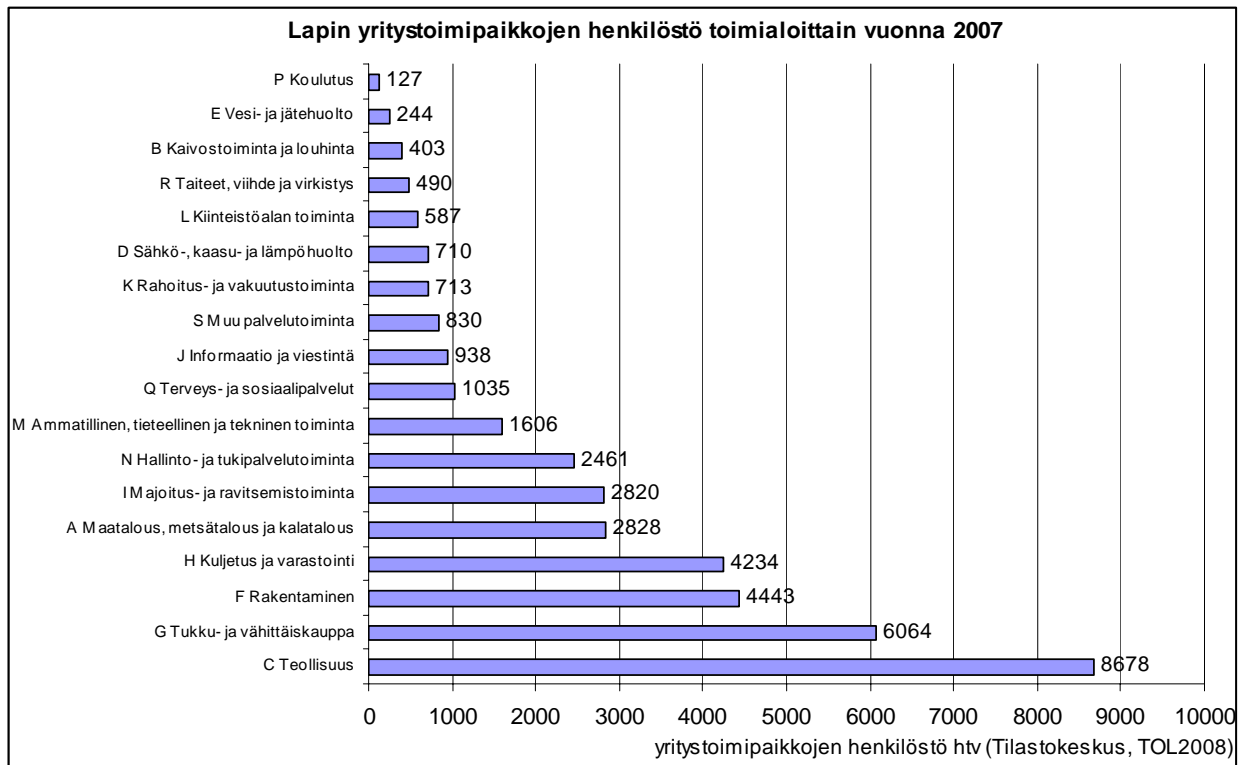
Aineistona on verohallinnon maksuvalvonta-aineisto, jonka lisäksi hyödynnetään Tilastokeskuksen suuryritystiedustelua sekä yritys- ja toimipaikkarekisteriä. Laskenta tehdään toimipaikkatasolla, eli mukana ovat kaikkien niiden yritysten toimipaikat, jotka toimivat toimeksiannossa määritellyillä alueilla, toimialoilla tai yritysryhmissä. Laskennassa on huomioitu toimialalla ja alueella aloittaneet ja lopettaneet yritykset. Katsauksen uusimmat liikevaihto- ja vientitiedot ovat toukokuulta ja henkilöstömäärätiedot kesäkuulta 2009. Perusvuotena toimii vuosi 2005, jolloin indeksin arvo on 100. Henkilöstö kattaa vain yritysten oman henkilöstön, ei vuokratyövoimaa.

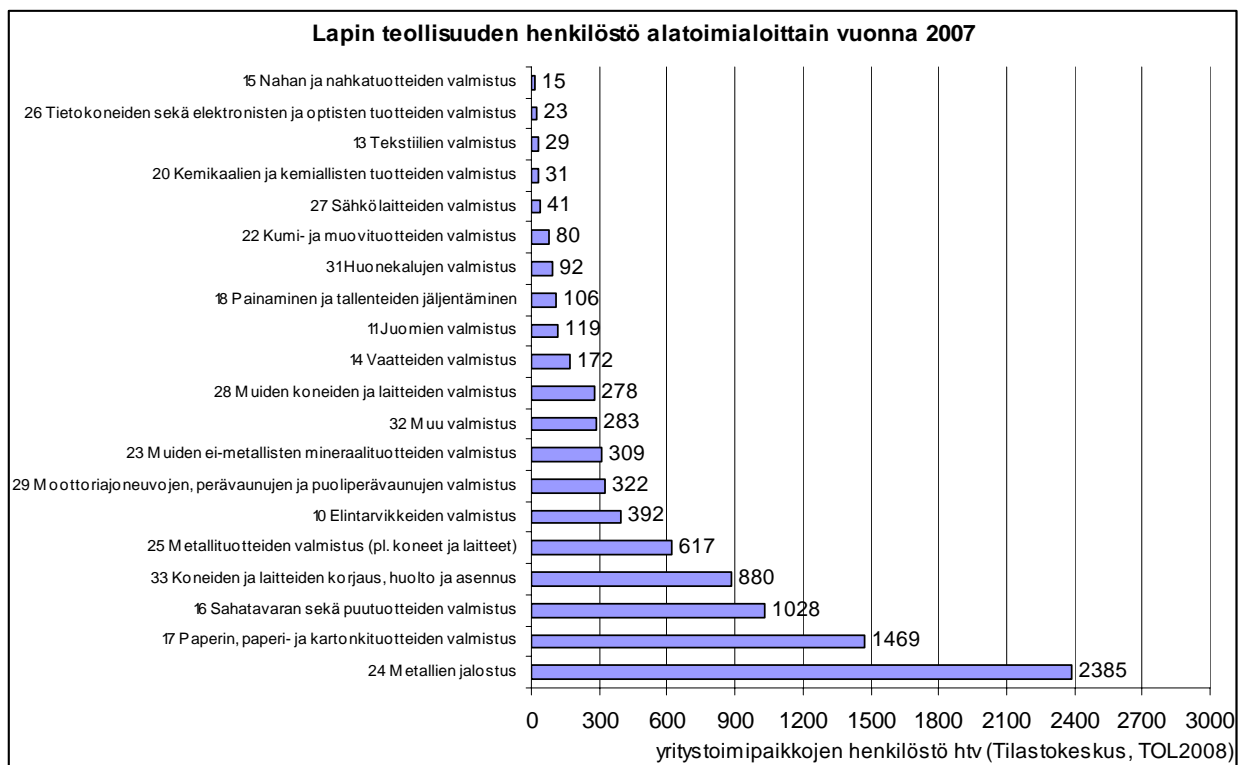
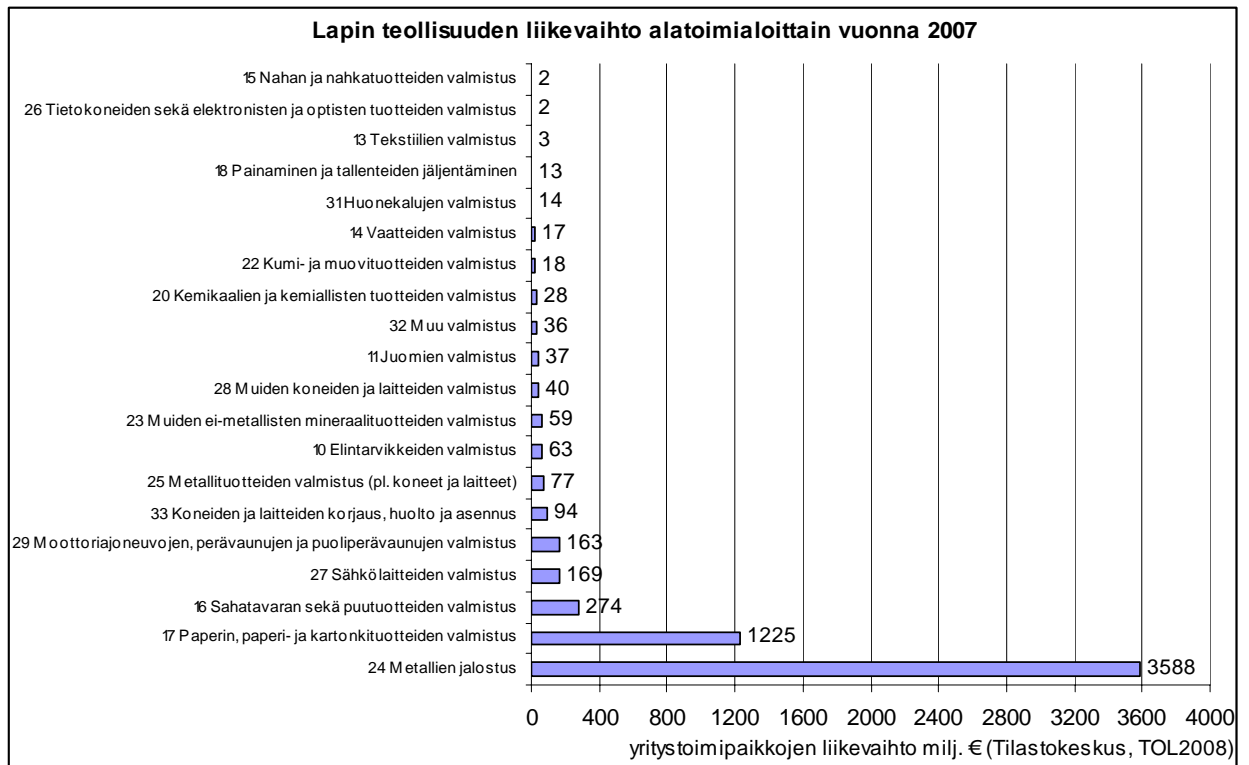
Trendikuvioiden tarkastelussa on muistettava, että kuvaajan loppuosa saattaa revisoitua eli tarkistaa tulevien kuukausitietojen päivittämisen jälkeen. Viimeisimmän kuukauden hyvin korkea tai vastaavasti alhainen havainto ohjaa trendikuvaajan loppupään suuntaa voimakkaasti. Aikasarjan pidentyessä trendikuvaaja tasoittuu, sillä aineisto päivittyy 6 kuukauden ajan. Ensimmäisellä laskentakerralla kaikkien yritysten yhteenlasketusta liikevaihdosta on kertynyt 95-98 prosenttia. Maksuvalvonta-aineiston kuuden kuukauden päivitysaikana yritykset voivat myös ilmoittaa muutoksia aikaisemmin ilmoittamiinsa tietoihin. Yritysjärjestelyt, yritysten toimipaikkarakenteen muutokset, toimialojen muutokset sekä yritysten aloittamiset ja lopettamiset voivat aiheuttaa tietojen tarkentumista. Yritys- ja toimipaikkarekisterin toimipaikkatasoiset tiedot kertyvät vuoden kuluessa tilastovuoden päättymisestä.

2 Yhteenveto ja talousnäkyvät

2.1 Lapin koko talouden ja teollisuuden rakennetarkastelu

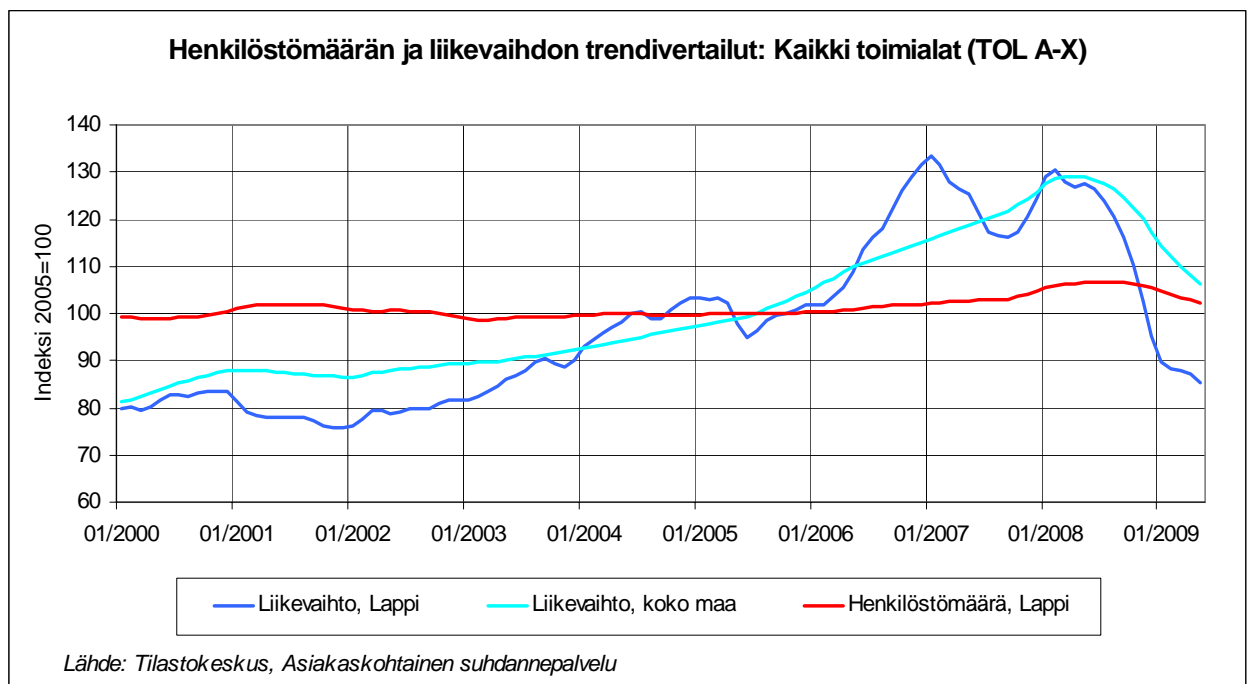

2.2 Liikevaihto- ja henkilöstökehityksen yhteenveto

Vuoden 2008 loppupuoliskolla nopeasti muuttunut kansainvälinen taloustilanne on heijastunut Lapin toteutuneeseen talouskehitykseen sekä teollisten alojen että matkailun viennin kautta. *Lapin maakunnan* kaikkien toimialojen (tol A-X) yhteenlasketun liikevaihdon kasvu jatkui reippaana vielä vuonna 2007 liikevaihdon kasvaessa 7,4 prosenttia edelliseen vuoteen nähden. Liikevaihdon kehitys kääntyi kuitenkin negatiiviseksi 2007 jälkimmäisellä vuosipuoliskolla. Negatiivinen kehitys jatkui myös vuoden 2008 ensimmäisellä ja toisella vuosipuoliskolla. Toisen vuosipuoliskon heikkoon kehitykseen vaikutti erityisesti liikevaihdon jyrkkä supistuminen viimeisellä vuosineljänneksellä (-13,5 %). Liikevaihto supistui edelleen vuoden 2009 tammi-toukokuussa, kun laskua kertyi peräti -33,4 prosenttia. Henkilöstömäärän osalta 2008 kasvu oli peräti 3,2 prosenttia. Marras-joulukuussa 2008 kasvu alkoi selvästi hidastua ja 2009 ensimmäisellä neljänneksellä kasvu taittui henkilöstömäärän pienentyessä -2,3 prosenttia. Toisella vuosineljänneksellä lasku jatkui edelleen supistuen -3,9 prosenttia.

Rakentamisen (tol F) liikevaihto on kehittynyt Lapissa myönteisesti vuosina 2001-2008. Erityisen reipasta kasvu oli vuonna 2007, jolloin liikevaihto nousi peräti 19 prosenttia. Voimakas nousu jatkui myös vielä 2008 kolmella ensimmäisellä neljänneksellä. Viimeisellä vuosineljänneksellä kasvu selvästi hidastui, sillä loka-joulukuussa liikevaihto kasvoi enää vain 5,3 prosenttia. Liikevaihdon kasvu taittui nopeasti vuoden 2009 alkupuolella ja tammi-toukokuussa liikevaihto supistui peräti -20,9 prosenttia. Rakentamisen henkilöstömäärä kasvoi vuonna 2008 vielä 10,8 prosenttia. Liikevaihdon tavoin myös henkilöstömäärän positiivinen kehitys taittui kuluvan vuoden tammikuussa. Vuoden 2009 ensimmäisellä vuosipuoliskolla henkilöstömäärä vajosi -11,7 prosenttia.

Teollisuuden (tol D) liikevaihdon Lapissa ominaista ovat suuret markkinatilanteiden mukaiset tuotannon volyyymi- ja hintavaihtelut. Liikevaihdon kasvu oli erityisen voimakasta vuonna 2006, jolloin kasvua kertyi 22 prosenttia edelliseen vuoteen nähden. Kasvu kuitenkin hidastui 2007 aikana, johon vaikutti erityisesti toisen vuosipuoliskon heikko kehitys. Liikevaihdon trendi jatkoi laskuaan vuoden 2008 aikana. Erityisen heikkoa kehitys oli 2008 viimeisellä neljänneksellä, liikevaihdon supistuessa peräti -30,2 prosenttia. Kuluvan vuoden 2009 tammi-toukokuussa liikevaihto sukelsi edelleen voimakkaasti, syöksyen -52,1 prosenttia. Koko maan tasolla laskua kertyi 29,6 prosenttia vastaavalla ajanjaksolla. Teollisuuden henkilöstömäärä on ollut laskusuuntainen koko tarkastellun ajanjakson. Vuonna 2008 henkilöstömäärä supistui -2,1 prosenttia. Henkilöstömäärä on vähentynyt voimakkaasti myös kuluvan vuoden kahdella ensimmäisellä vuosineljänneksellä.

Kaupan (tol G) liikevaihto Lapissa on kasvanut melko tasaisesti koko tarkastellun ajanjakson. Vuonna 2008 saavutettiin suurin kasvu koko 2000-luvulla, liikevaihdon kohotessa +7,2 prosenttia. Kuluvan

vuoden 2009 tammi-kesäkuussa liikevaihto supistui voimakkaasti, vähennyksen ollessa -8,6 prosenttia. Henkilöstömäärän osalta vuonna 2008 saavutettiin tarkasteluajanjakson korkein kasvu 6,9 prosenttia. Vuoden 2009 tammi-kesäkuussa kasvu hyytyi, kasvaen kuitenkin vielä 0,3 prosenttia

Kaivostoiminnassa ja louhinnassa (tol B) liikevaihdon kasvu oli erityisen nopeaa vuonna 2006, kun toimialan liikevaihto kasvoi peräti 34,3 prosenttia. Vuonna 2007 nousua kertyi edelleen 14,1 prosenttia ja vuonna 2008 vielä 15,4 prosenttia. Kuluvan vuoden 2009 alkupuolella kehitys kääntyi laskuun liikevaihdon supistuessa tammi-toukokuussa peräti -22,5 prosenttia. Tulkinassa on huomioitava, että kaivostoiminnassa liikevaihto ei kerry tasaisesti vuoden mittaan, vaan yksittäisten kuukausien myynnit saattavat olla hyvinkin korkeita. Näin esimerkiksi Kittilän kultakaivoksen vaikutus kaivosalan liikevaihdon kuukausittaisiin havaintoihin on erittäin suuri. Kaivosten osalta on myös huomioitava, että Kemin kromikaivoksen toiminta on osana Outokumpu Oy:n liiketoimintaa teollisuuden toimialalla. Sodankylän Pahtavaaran kultakaivosta operoiva Lapland Goldminers Oy on mukana kaivostoimialan tarkastelussa. Northland Resources yhtiön, Yara Suomi Oy:n sekä Kevitsa Mining Oy:n toiminnat otetaan tulevien päivitysten yhteydessä mukaan kaivostoimialan tarkasteluun sitten, kun yhtiöiden hankkeet Kolarissa, Soklissa ja Kevitsassa ovat edenneet tilastoitavaan liiketoimintaan asti. Kaivostoiminnan ja louhinnan henkilöstömäärän kehitys lähti voimakkaaseen nousuun vuonna 2007, kun vuosikasvu saavutettiin huikeat 28,4 prosenttia. Kasvu jatkui reippaana myös vuonna 2008, kun kasvua kertyi 21,8 prosenttia vuodentakaisesta. Vuoden 2009 aikana toimialan henkilöstömäärän kehitys on jatkunut edelleen myönteisenä. Tammi-kesäkuussa kasvua kertyi 22,4 prosenttia.

Rovaniemen seutukunnan kaikkien toimialojen (tol A-X) liikevaihdon tasaisen vahva kasvu kääntyi laskuun vuoden 2009 alkupuoliskolla. Liikevaihto supistui vuoden 2009 tammi-toukokuussa -9,7 prosenttia. Vielä vuonna 2008 liikevaihto kasvoi kaikilla neljänneksillä. Kaikkien toimialojen yhteenlaskettu henkilöstömäärä supistui vuoden 2009 ensimmäisellä vuosipuoliskolla -3,2 prosenttia edellisvuodesta. Rovaniemen seudun rakentamisen (tol F) liikevaihdon kehitys on ollut vuodesta 2001 lähtien lähes koko tarkasteluajanjakson tasaisesti kasvavaa vuoteen 2008 saakka. Vuoden 2009 tammi-toukokuussa liikevaihto kääntyi nopeaan laskuun ja supistui -26,5 prosenttia verrattuna vuoden 2008 vastaavaan ajanjaksoon. Myös kaupan (tol G) liikevaihdon kasvu painui negatiiviseksi vuoden 2009 alkupuoliskolla. Liikevaihto pieneni 2009 tammi-toukokuussa 10,8 prosenttia.

Kemi-Tornion seutukunnan kaikkien toimialojen (tol A-X) liikevaihdon ripeä kasvuvauhti hyytyi selvästi vuoden 2007 jälkipuoliskolla. Myös seuraava vuosi 2008 oli haasteellista aikaa, etenkin loppuvuonna, jolloin liikevaihto väheni viimeisellä neljänneksellä noin -23 prosenttia vuodentakaisesta. Vuoden 2009 tammi-toukokuussa kaikkien toimialojen liikevaihto väheni rajusti -45,0 prosenttia. Kaikkien toimialojen henkilöstömäärä lisääntyi 1,7 prosenttia vielä vuonna 2008. Vuoden 2009 alussa suunta kääntyi nopeasti. Tammi-kesäkuussa henkilöstömäärä väheni -5,7 prosenttia vertailuajankohdasta. Teollisuuden (TOL C) liikevaihto kääntyi laskuun jo vuoden 2007 toisella puoliskolla. Kehitys hiipui selvästi myös vuoden 2008 aikana. Vuoden 2009 tammi-toukokuussa teollisuuden liikevaihto supistui peräti -53,7 prosenttia.

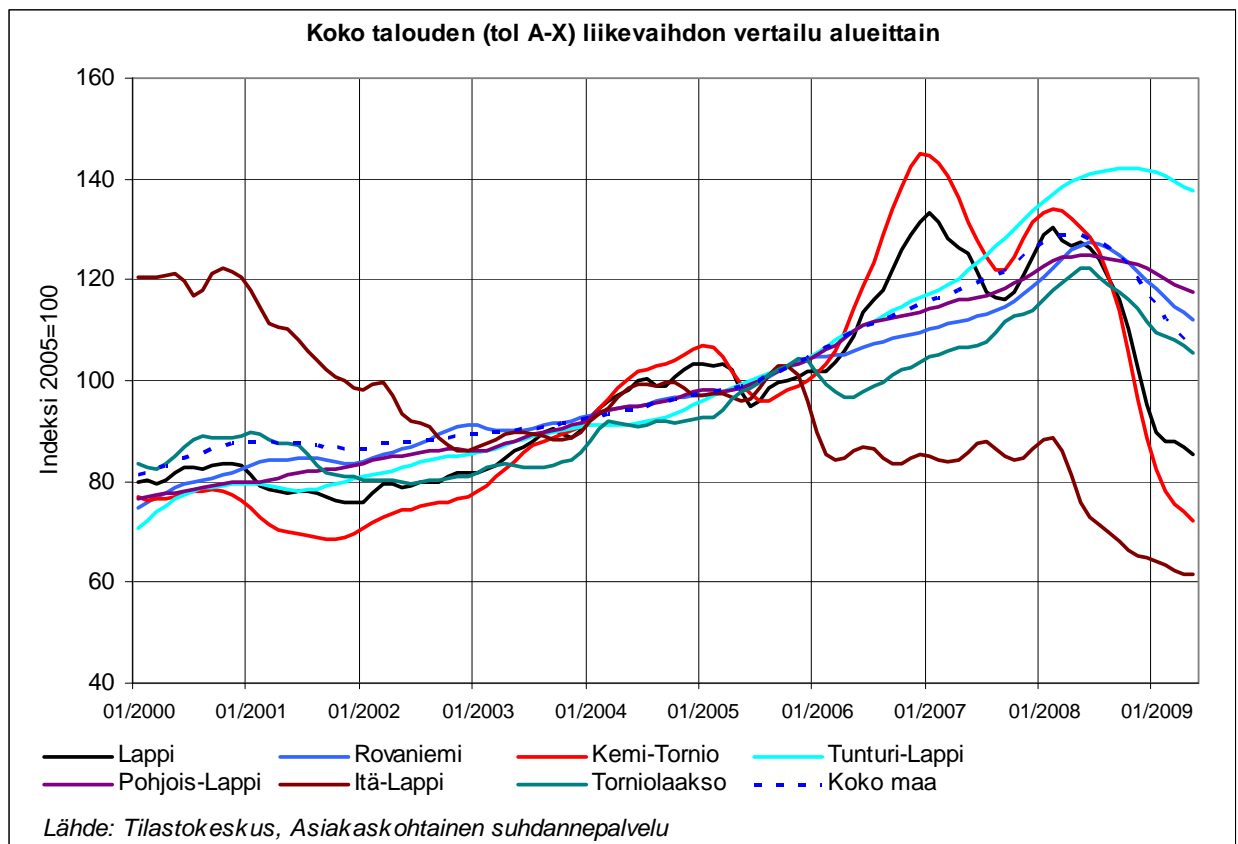
Itä-Lapin seutukunnan kaikkien toimialojen (tol A-X) liikevaihto vielä kasvoi vuoden 2008 ensimmäisellä neljänneksellä, mutta koko vuoden kehitys painui negatiiviseksi -11,9 prosenttia. Myös alkuvuodesta 2009 liikevaihdon kehitys on jatkunut negatiivisena. Liikevaihto supistui peräti -27,3 prosenttia vastaavasta ajankohdasta 2008. Itä-Lapin kaikkien toimialojen henkilöstömäärän kehitys on ollut pääasiassa negatiivista koko tarkasteltavana ajanjaksona. Kuluvan vuoden 2009 tammi-kesäkuussa henkilöstömäärä pieneni -3,6 prosenttia..

Pohjois-Lapin seutukunnassa kaikkien toimialojen (tol A-X) liikevaihdon kehitys kääntyi negatiiviseksi vuoden 2009 alussa. Liikevaihto oli 2009 tammi-toukokuussa -6,2 prosenttia pienempi verrattuna vastaavaan edellisvuoden ajankohtaan. Suuria vaihteluja suuntaan tai toiseen ei tarkastelujaksolla ole kuitenkaan ollut. Myös kaikkien toimialojen henkilöstömäärän kehitys on ollut maltillista. Vuoden 2009 tammi-kesäkuussa henkilöstömäärä supistui hieman eli -0,1 prosenttia.

Tunturi-Lapin seutukunnan kaikkien toimialojen (tol A-X) liikevaihto on kehittynyt myönteisesti viime vuosina. Kehitys painui kuitenkin negatiiviseksi vuoden 2009 alkupuoliskolla. Tammi-toukokuussa liikevaihto oli -0,8 prosenttia pienempi kuin vastaavana ajankohtana edellisvuonna. Kaikkien toimialojen henkilöstö on kasvanut 7,0 prosenttia vuonna 2008 ja edelleen 8,0 prosenttia 2009 ensimmäisen vuosipuoliskon aikana.

Tornionlaakson seutukunnan talouden (tol A-X) liikevaihtokehitys on ollut vaihtelevaa. Vuoden 2009 alkupuoliskolla liikevaihdon kasvu on painunut jälleen negatiiviseksi. Tammi-toukokuussa liikevaihto supistui -11,4 prosenttia. Myös kaikkien toimialojen henkilöstömäärä on kehittynyt vaihtelevasti. Koko vuoden 2008 kasvuksi saatiin 1,7 prosenttia verrattuna edelliseen vuoteen. Vuoden 2009 tammi-kesäkuussa henkilöstömäärä pieneni -5,4 prosenttia.

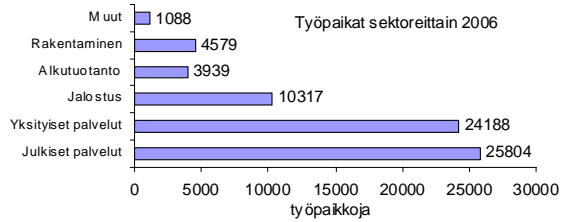
Matkailukeskusten liikevaihdon useita vuosia jatkunut kasvu taittui vuoden 2009 aikana Leviä lukuun ottamatta. Vuoden 2009 tammi-toukokuussa liikevaihto supistui Meri-Lapissa -8,5 %, Saariselällä -7,6 %, Rovaniemellä -6,4 %, Pyhä-Luostolla -2,1 % ja Ylläksellä -1,9 prosenttia. Levillä liikevaihto kuitenkin kasvoi edelleen, tosin maltilliset 2,6 prosenttia. Matkailukeskusten liikevaihdon hyytyminen on heijastunut suoraan myös yritysten omilla palkkalistoilla olevaan henkilöstöön. Huomattava osa varsinkin matkailun sesonkityövoimasta rekrytoidaan vuokravälitysfirmojen kautta.

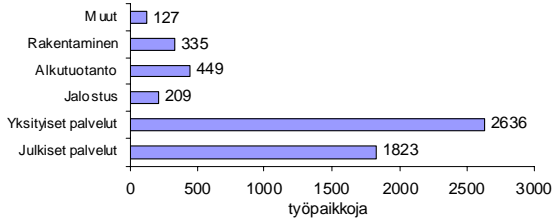
Lapin indikaattorit alueittain

Koko Lappi

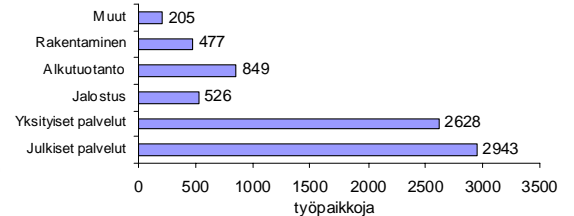
väestö 183 927 (2008), muutos 1-7/2009 abs. -501 (-0,3 %)
väestönmuutos (2000-2008) abs. -7841 pros. -4,1 %
työttömyysaste 14,8 % (7/2009)
työllisyysaste 59,0 %, huoltosuhte 1,57 (2007)
bkt käyvin hinnoin/asukas 27 768 €(2007)
bkt/asukas % Suomen keskiarvosta 81,7 % (2007)
koko talouden liikevaihto -33,4 % (1-5/2009)

Tunturi-Lappi

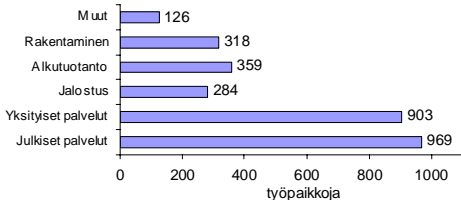
väestö 14 168 (2008), muutos 1-7/2009 abs. -38 (-0,3 %)
väestönmuutos (2000-2008) abs. -289 pros. -2,0 %
työttömyysaste 17,1 % (7/2009)
työllisyysaste 63,6 %, huoltosuhte 1,38 (2007)
bkt käyvin hinnoin/asukas 24 991 €(2007)
bkt/asukas % Suomen keskiarvosta 73,6 % (2007)
koko talouden liikevaihto -0,7 % (1-5/2009)

Pohjois-Lappi

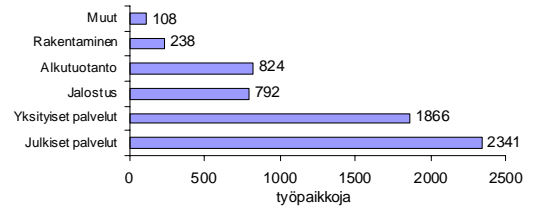
väestö 17 052 (2008), muutos 1-7/2009 abs. +9 (+0,1 %)
väestönmuutos (2000-2008) abs. -1624 pros. -8,7 %
työttömyysaste 14,1 % (7/2009)
työllisyysaste 59,7 %, huoltosuhte 1,49 (2007)
bkt käyvin hinnoin/asukas 27 228 €(2007)
bkt/asukas % Suomen keskiarvosta 80,2 % (2007)
koko talouden liikevaihto -6,2 % (1-5/2009)

Tornionlaakso

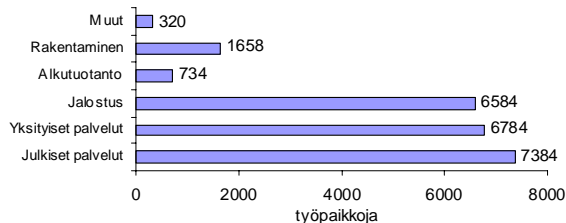
väestö 8 962 (2008), muutos 1-7/2009 abs. -52 (-0,6 %)
väestönmuutos (2000-2008) abs. -1403 pros. -13,5 %
työttömyysaste 14,9 % (7/2009)
työllisyysaste 53,9 %, huoltosuhte 2,03 (2007)
bkt käyvin hinnoin/asukas 20 457 €(2007)
bkt/asukas % Suomen keskiarvosta 60,2 % (2007)
koko talouden liikevaihto -11,4 % (1-5/2009)

Itä-Lappi

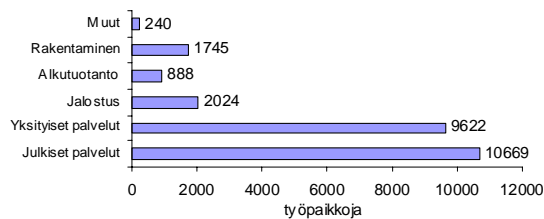
väestö 19 248 (2008), muutos 1-7/2009 abs. -182 (-0,9 %)
väestönmuutos (2000-2008) abs. -3695 pros. -16,1 %
työttömyysaste 17,9 % (7/2009)
työllisyysaste 54,0 %, huoltosuhte 1,95 (2007)
bkt käyvin hinnoin/asukas 22 625 €(2007)
bkt/asukas % Suomen keskiarvosta 66,6 % (2007)
koko talouden liikevaihto -27,3 % (1-5/2009)

Kemi-Tornion seutu

väestö 60 715 (2008), muutos 1-7/2009 abs. -162 (-0,3 %)
väestönmuutos (2000-2008) abs. -2307 pros. -3,7 %
työttömyysaste 15,8 % (7/2009)
työllisyysaste 57,9 %, huoltosuhte 1,63 (2007)
bkt käyvin hinnoin/asukas 30 819 €(2007)
bkt/asukas % Suomen keskiarvosta 90,7 % (2007)
koko talouden liikevaihto -45,0 % (1-5/2009)

Rovaniemen seutu

väestö 63 782 (2008), muutos 1-7/2009 abs. -76 (-0,1 %)
väestönmuutos (2000-2008) abs. +1477 pros. +2,4 %
työttömyysaste 15,2 % (7/2009)
työllisyysaste 61,0 %, huoltosuhte 1,42 (2007)
bkt käyvin hinnoin/asukas 28 283 €(2007)
bkt/asukas % Suomen keskiarvosta 83,3 % (2007)
koko talouden liikevaihto -9,7 % (1-5/2009)

2.3 Talousnäkymät

Syksyn 2009 talouskatsausten mukaan ennustelaitokset ovat yhtä mieltä siitä, että suhdannekäänneparempaan on näköpiirissä. Ennusteet kuitenkin vaihtelevat sen mukaan, milloin ja missä määrin talous kääntyy jälleen kasvu-uralle. Ristivetoa on myös sen suhteen, että onko toteutuva käänne kestäväällä pohjalla, vai seuraako lyhyttä nousua uusi lasku, jonka jälkeen vasta päästäisiin vakaampaan kasvuun.

Valtiovarainministeriön mukaan maailmantalous supistui voimakkaasti vuoden 2008 jälkipuoliskolla ja ajautui syvään taantumaa vuoden 2009 alkupuoliskolla. Rahoitusmarkkinoiden tila on edelleen epätasapainoinen pankkien taseiden hienoisesta parantumisesta huolimatta. Riskilisät, jotka heijastuvat luotonantoon ja korkotasoon, ovat alentuneet mutta ovat edelleen korkealla tasolla. Varsinkin pidempiaikaisen rahoituksen saatavuus tulee olemaan ongelmallista sekä pankeille että yrityksille lähitulevaisuudessa. Kansainvälinen talous alkaa toipua loppuvuotta kohden, mutta vaikutukset tuntuvat Suomessa kohtalaisen hitaasti. Vaikka tuotannon jyrkin supistumiskierre on takanapäin, Suomen kansantalous supistuu tänä vuonna 6 % ja kasvaa vuonna 2010 vain vähän. Työttömyys jatkaa kasvuaan ja julkinen talous heikkenee voimakkaasti¹.

Elinkeinoelämän tutkimuslaitos ETLA ennustaa, että maailmantalous alkaa vähitellen toipua pahimmasta taantumastaan 1930-luvun jälkeen. Ennakoivat mittarit kertovat parantuneista lähiajan näkymistä ja odotuksista. Kasvun käynnistymistä vauhdittavat joka puolella maailmaa poikkeuksellisen mittavat raha- ja finanssipoliittiset elvytystoimet sekä tyhjentyneiden varastojen täydentäminen. Talouden elvytys täytyy jossain vaiheessa lopettaa, mutta se pitäisi osata tehdä oikeaan aikaan. Hauraan kasvun tukemista ei saa pysäyttää liian aikaisin, mutta toisaalta ei ole suotavaa sekään, että keskuspankkien markkinoille pumpaama ylimääräinen likviditeetti lisää inflaatiopaineita. Maailman kokonaistuotanto supistuu 1,5 % kuluvana vuonna, mutta kasvaa 3-4 % vauhtia 2010-2011. Suomen kokonaistuotannon arvioidaan laskevan vuonna 2009 seitsemällä prosentilla. Vauhdikkaaseen elpymiseen ei uskota, koska investointien väheneminen jatkuu pitkälle ensi vuoteen ja työttömyyden lisääntyminen heikentää kotitalouksien kulutusmahdollisuuksia. Vientikysyntä kuitenkin vähitellen piristyy ja vetää Suomen talouden vuoden 2010 lopulla loivaan nousuun. Kokonaistuotannon arvioidaan lisääntyvän 1,5 % vuonna 2010².

Suomen Yrittäjien ja Finnveran syyskuussa 2009 julkaiseman barometrin mukaan pk-yritykset odottavat suhdanteiden heikkenevän edelleen lähimmän vuoden aikana niin koko maassa kuin Lapissakin³. Lapin pk-yritysten yleiset suhdannenäkymät ovat nyt hieman heikkommat kuin koko maassa keskimäärin. Kevään 2009 tilanteeseen verrattuna Lapissakin tilannearviot ovat kuitenkin jo myönteisempiä. Verrattuna koko maan tuloksiin, Lapin yritysten näkymät ovat keskimääräistä heikkommat investointien ja viennin arvon osalta. Lapissa pk-yritykset odottavat työllisyyden heikkenevän seuraavan vuoden aikana. Koko maan pk-yrityksistä 35 ja Lapissa 41 prosenttia on jo sopeuttanut toimintaansa suhdannetilanteen vuoksi.

Työ- ja elinkeinoministeriön syyskuussa 2009 julkaisemassa katsauksessa todetaan taantumaa vaikuttaneen voimakkaasti vientiteollisuuteen ja Lapille tärkeisiin metsä-, teräs- ja metalliteollisuuteen. Kesän jälkeen näyttäisi kuitenkin terästeollisuudessa tapahtuneen kysynnän piristymistä, jonka johdosta näkymät teräksen tuotannossa ovat parantuneet ja lomautuksia on peruttu. Metsä- ja paperiteollisuus on edelleen huolenaiheena. Matkailu on selvinnyt tähän saakka vielä kohtuullisen hyvin, mutta odotukset tulevan kauden suhteen ovat heikentyneet. Elinkeinoelämän näkymät ovat epävarmat ja signaaleja tulee sekä positiivisia että negatiivisia. YT-neuvotteluja koskien henkilöstön vähentämistä ja lomauttamista on meneillään ja käynnistymässä, mutta toisaalta lomautuksia on myös peruttu⁴.

¹ Taloudellinen katsaus, Syyskuu 2009. Valtiovarainministeriö.

² Suhdanne. Vuosikirja 2009:2. ETLA - Elinkeinoelämän tutkimuslaitos.

³ Pk-yritysbarometri. Lappi 2/2009. Suomen yrittäjät ja Finnvera Oyj.

⁴ Alueelliset talousnäkymät syksyllä 2009. Lapin TE-keskus. Työ- ja elinkeinoministeriö.

3 Suhdannekehitys Lapin maakunnassa

3.1 Koko talous ja vienti

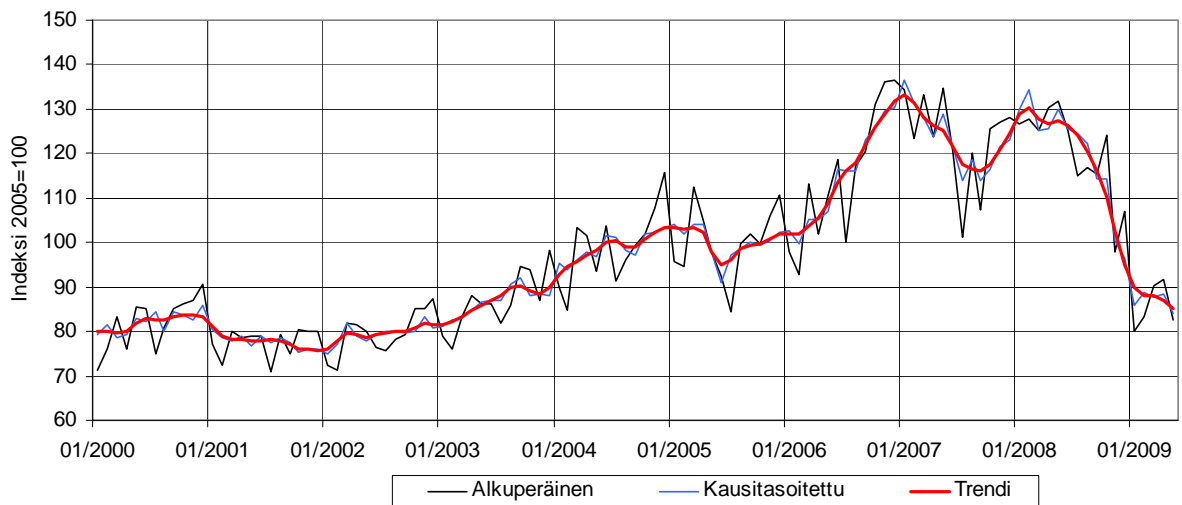
KOKO TALOUS

toimipaikkoja
liikevaihto
henkilöstö
Lapin osuus koko maan liikevaihdosta toimialalla

Toimialafaktat 2007

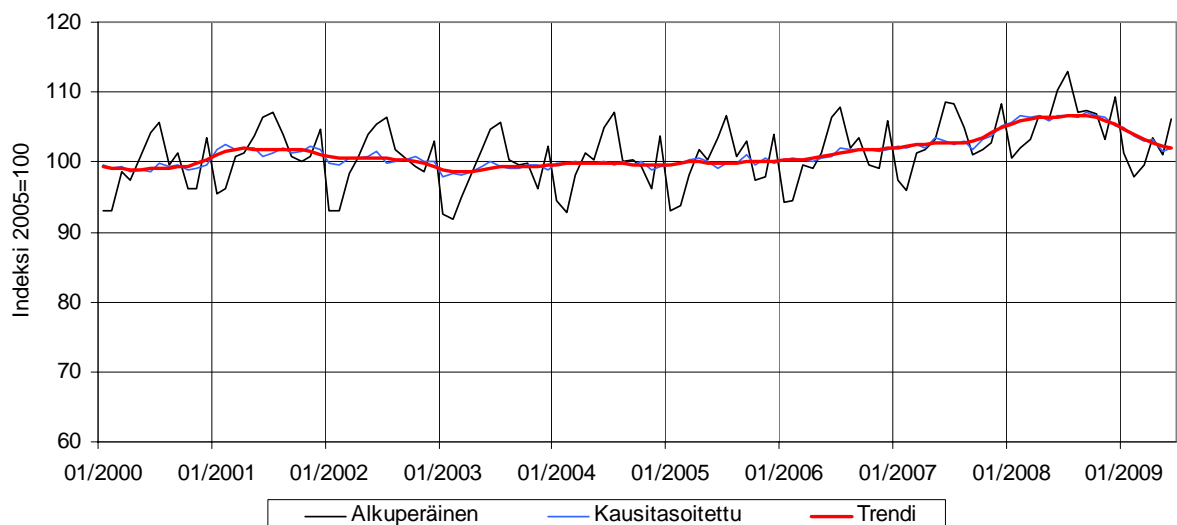
TOL A-X
10 962 kpl
10 322 milj. €
39 210 htv
2,8 %

Liikevaihdon kehitys Lapin maakunnassa: Kaikki toimialat (TOL A-X)

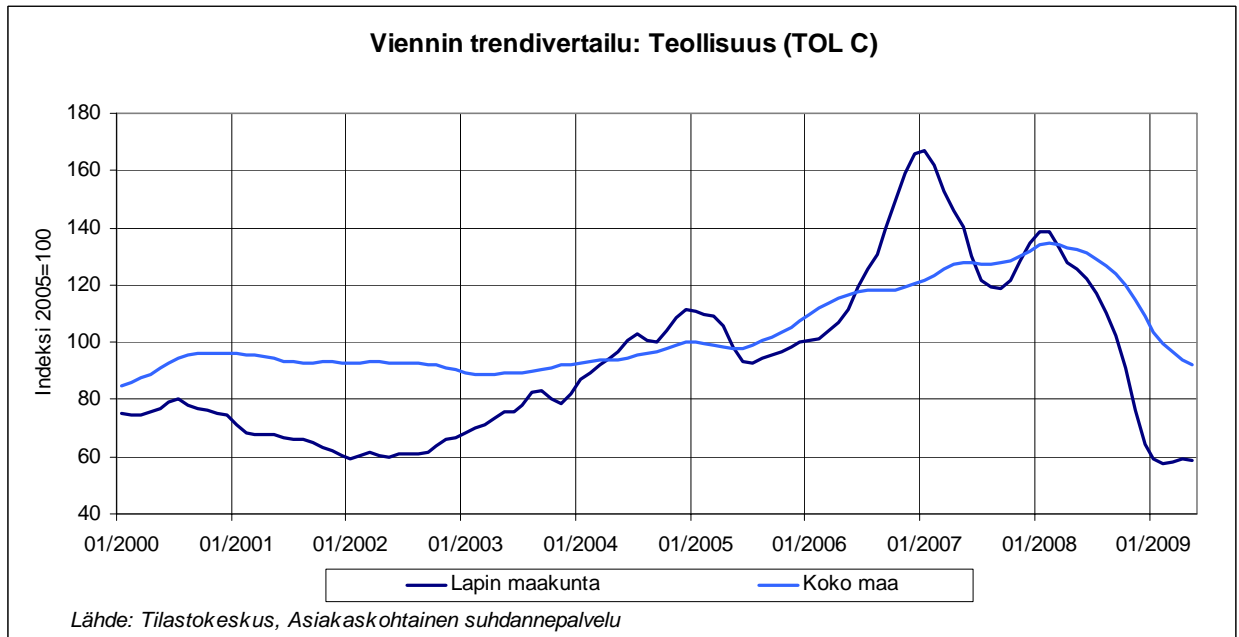
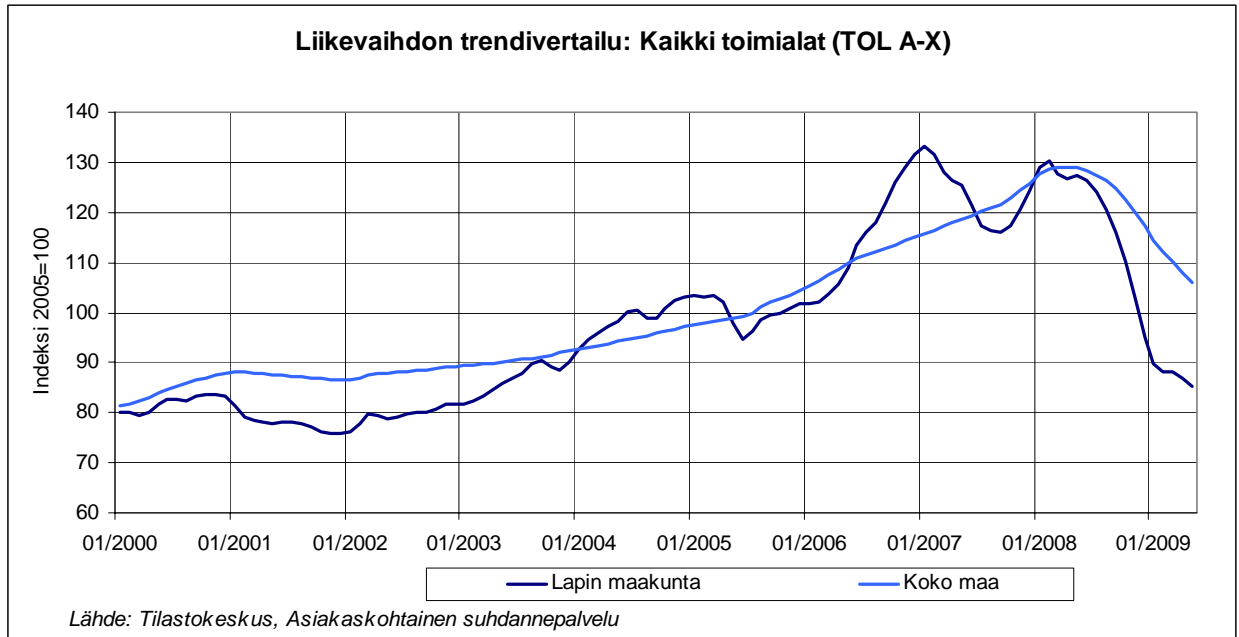

Lähde: Tilastokeskus, Asiakaskohtainen suhdannepalvelu

Henkilöstömäärän kehitys Lapin maakunnassa:
Kaikki toimialat (TOL A-X)

Lähde: Tilastokeskus, Asiakaskohtainen suhdannepalvelu

3.2 Klusterit ja yritysryhmät

3.2.1 Metsäklusteri

METSÄKLUSTERI*

*metsätalous ja siihen liittyvät palvelut, sahatavaran ja puutuotteiden valmistus, massan, paperin ja puutuotteiden valmistus, huonekalujen valmistus, valmistalotehtaat

toimipaikkoja

liikevaihto

henkilöstö

osuus Lapin kaikkien toimialojen liikevaihdosta

osuus Lapin kaikkien toimialojen henkilöstöstä

Toimialafaktat 2007

**TOL 02 + 16 + 17 + 310 +
määritelty yritysryhmä**

421 kpl

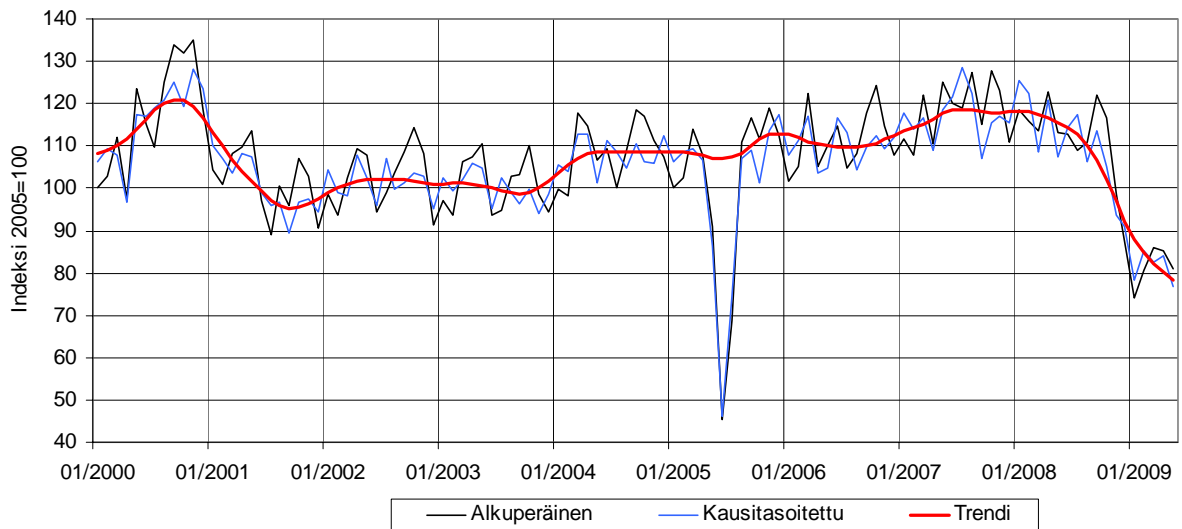
1 800 milj. €

4 320 htv

17,4 %

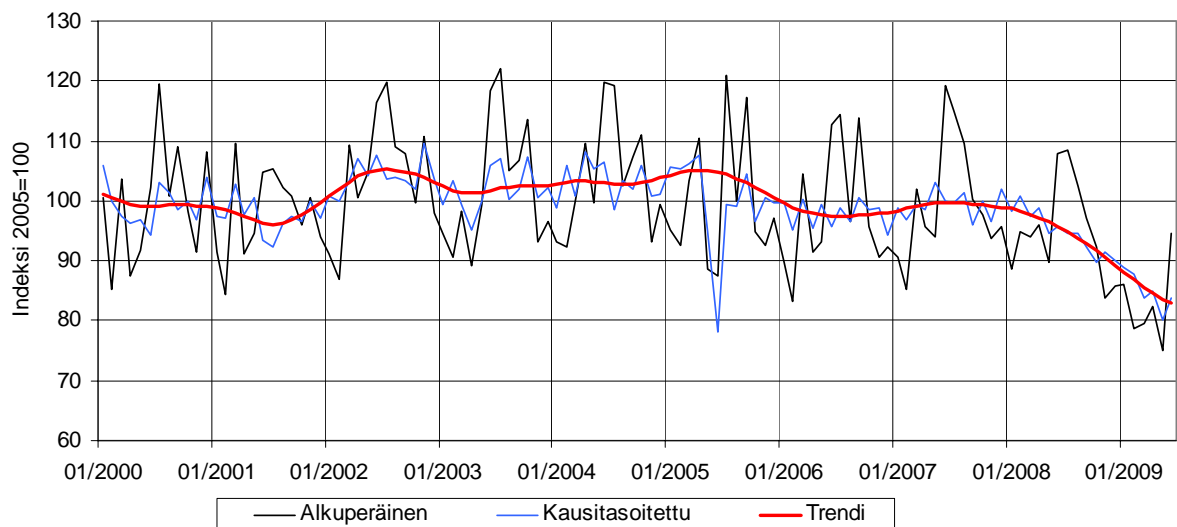
11,0 %

Liikevaihdon kehitys Lapin maakunnassa: Metsäklusteri

Lähde: Tilastokeskus, Asiakaskohtainen suhdannepalvelu

**Henkilöstömäärän kehitys Lapin maakunnassa:
Metsäklusteri**

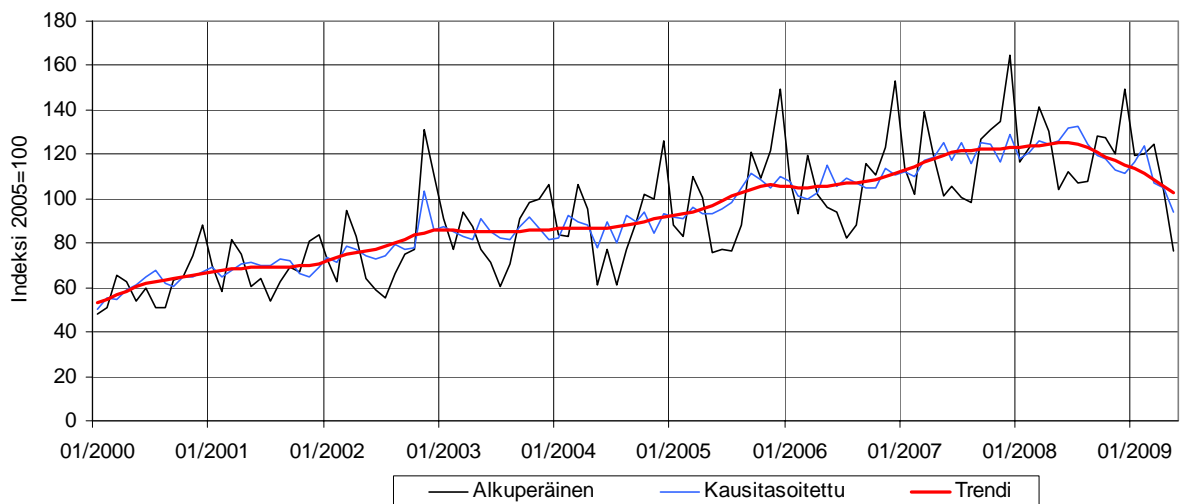
Lähde: Tilastokeskus, Asiakaskohtainen suhdannepalvelu

3.2.2 Kasvuyritysten ryhmä

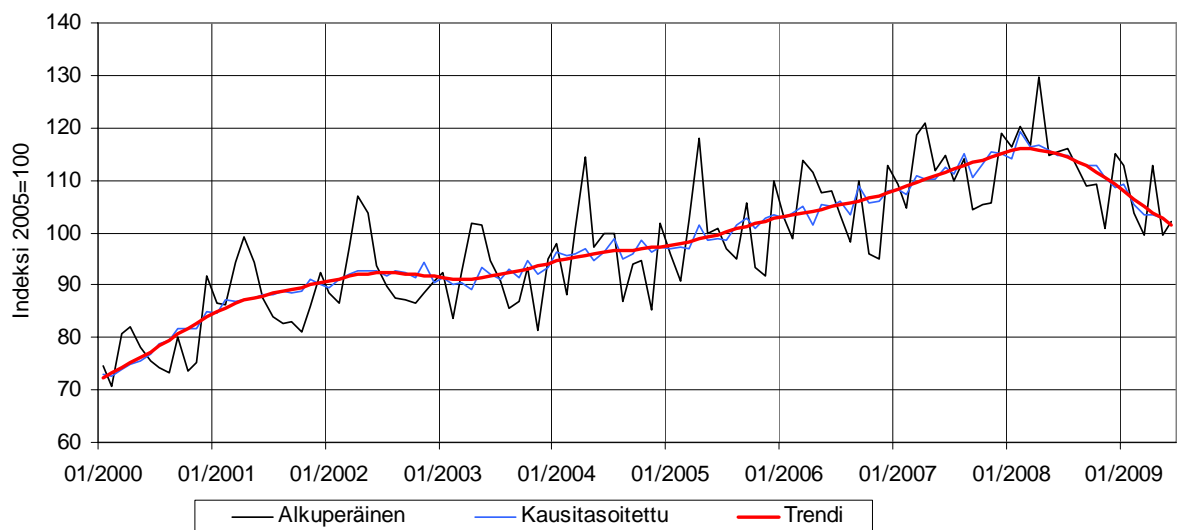
KASVUYRITYSTEN RYHMÄ

toimipaikkoja
liikevaihto
henkilöstö
osuus Lapin kaikkien toimialojen liikevaihdosta
osuus Lapin kaikkien toimialojen henkilöstöstä

Toimialafaktat 2007
määritelty yritysryhmä
268 kpl
911 milj. €
5 611 htv
8,8 %
14,3 %

Liikevaihdon kehitys Lapin maakunnassa: Kasvuyritykset

Lähde: Tilastokeskus, Asiakaskohtainen suhdannepalvelu

**Henkilöstömäärän kehitys Lapin maakunnassa:
Kasvuyritykset**

Lähde: Tilastokeskus, Asiakaskohtainen suhdannepalvelu

3.2.3 Luovien alojen yritysryhmä

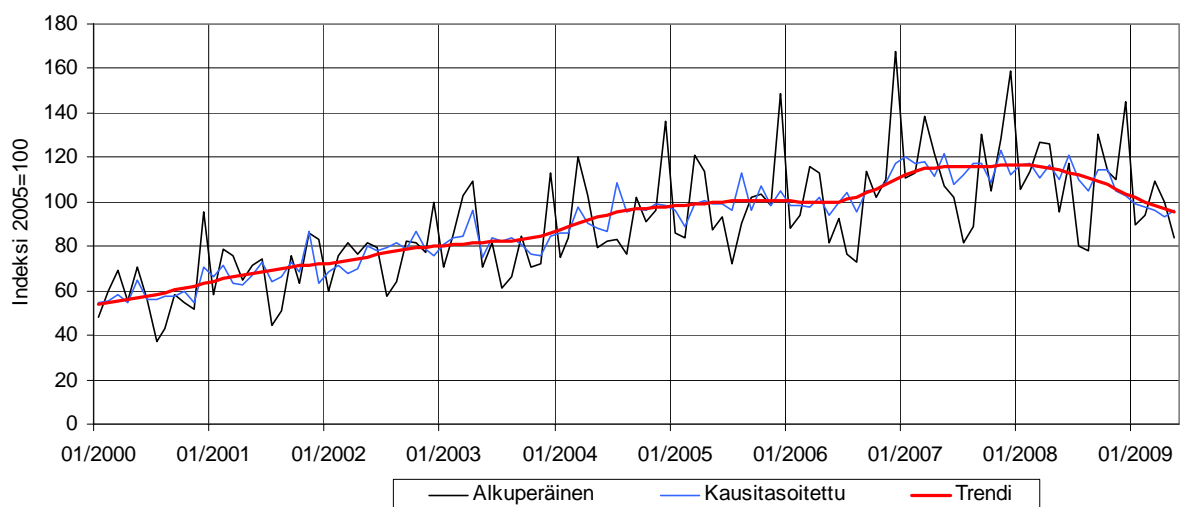
LUOVAT ALAT

toimipaikkoja
liikevaihto
henkilöstö

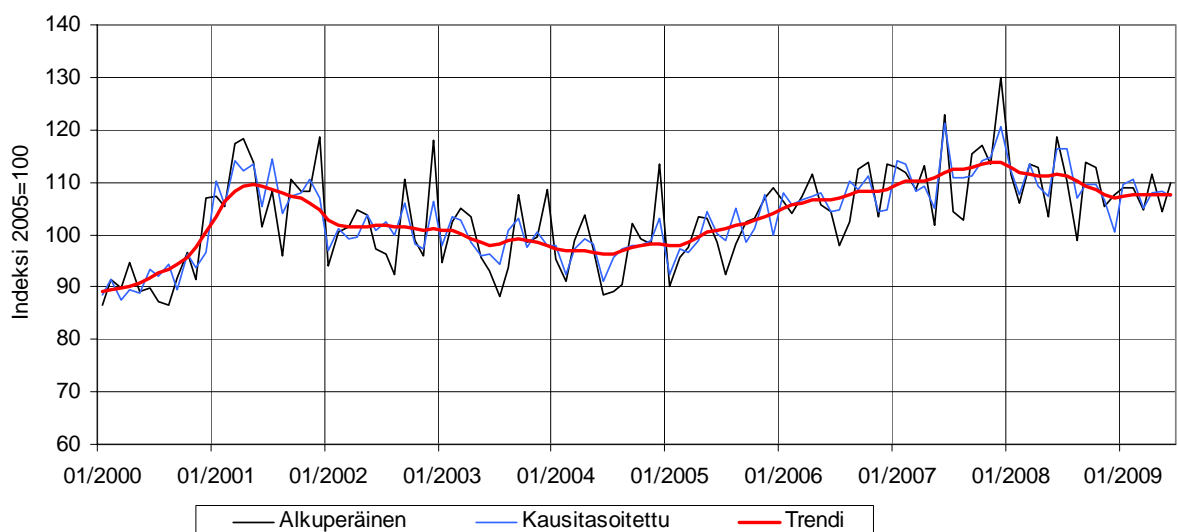
osuus Lapin kaikkien toimialojen liikevaihdosta
osuus Lapin kaikkien toimialojen henkilöstöstä

**Toimialafaktat 2007
määritelty yritysryhmä**

141 kpl
37 milj. €
297 htv
0,4 %
0,8 %

Liikevaihdon kehitys Lapin maakunnassa: Luovien alojen yritysryhmä

Lähde: Tilastokeskus, Asiakaskohtainen suhdannepalvelu

**Henkilöstömäärän kehitys Lapin maakunnassa:
Luovat alat**

Lähde: Tilastokeskus, Asiakaskohtainen suhdannepalvelu

3.2.4 Kylmä- ja talvitekniikan yritysryhmä

KYLMÄ- JA TALVITEKNOLOGIA

toimipaikkoja

liikevaihto

henkilöstö

osuus Lapin kaikkien toimialojen liikevaihdosta

osuus Lapin kaikkien toimialojen henkilöstöstä

Toimialafaktat 2007

määritelty yritysryhmä

24 kpl

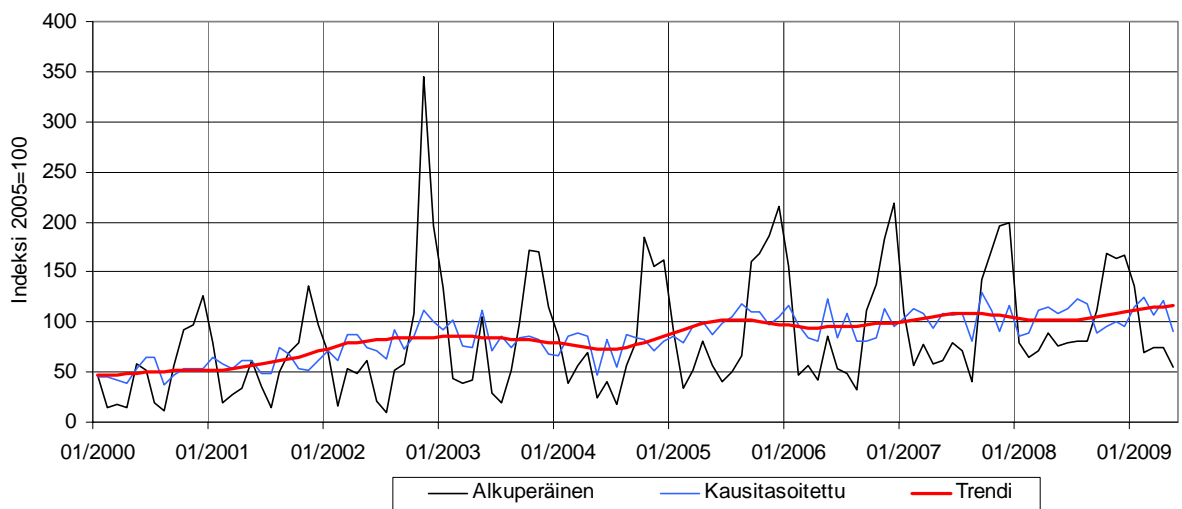
175 milj. €

439 htv

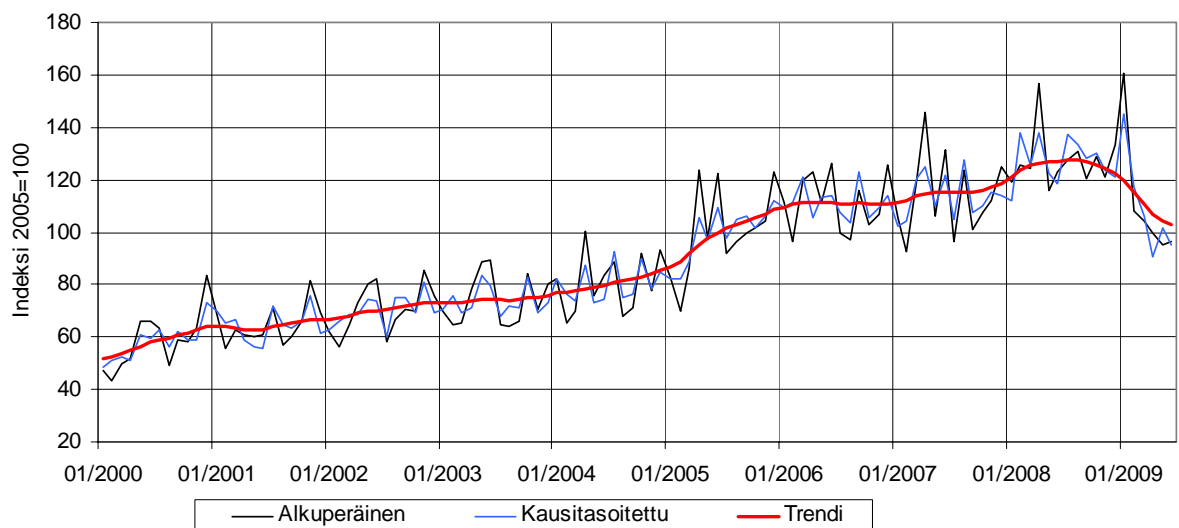
1,7 %

1,1 %

Liikevaihdon kehitys Lapin maakunnassa: Kylmäalan yritysryhmä

Lähde: Tilastokeskus, Asiakaskohtainen suhdannepalvelu

Henkilöstömäärän kehitys Lapin maakunnassa:
Kylmäala

Lähde: Tilastokeskus, Asiakaskohtainen suhdannepalvelu

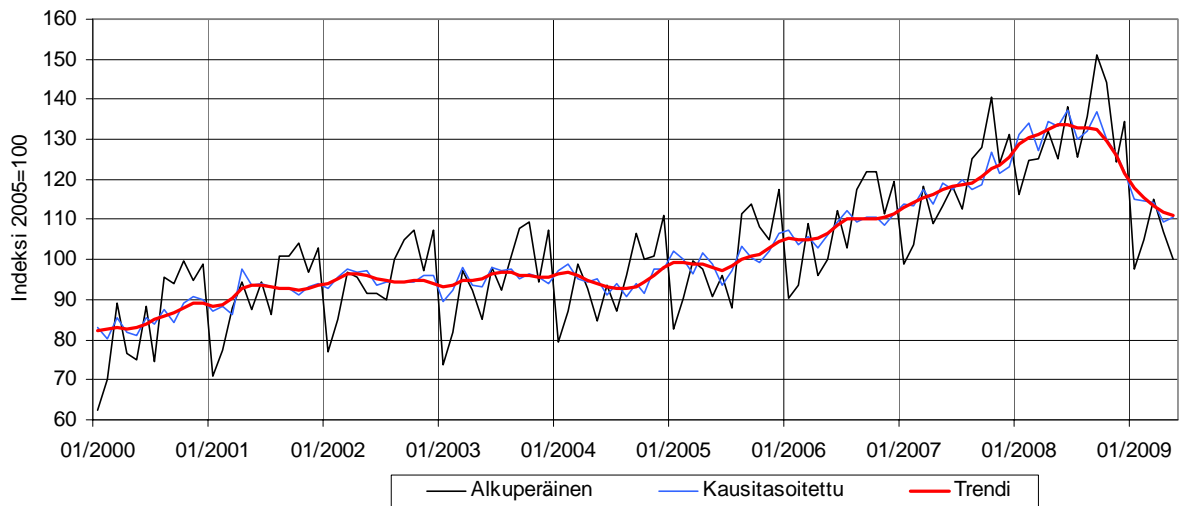
3.2.5 Logistiikkaklusteri - Kuljetus ja varastointi

KULJETUS JA VARASTOINTI

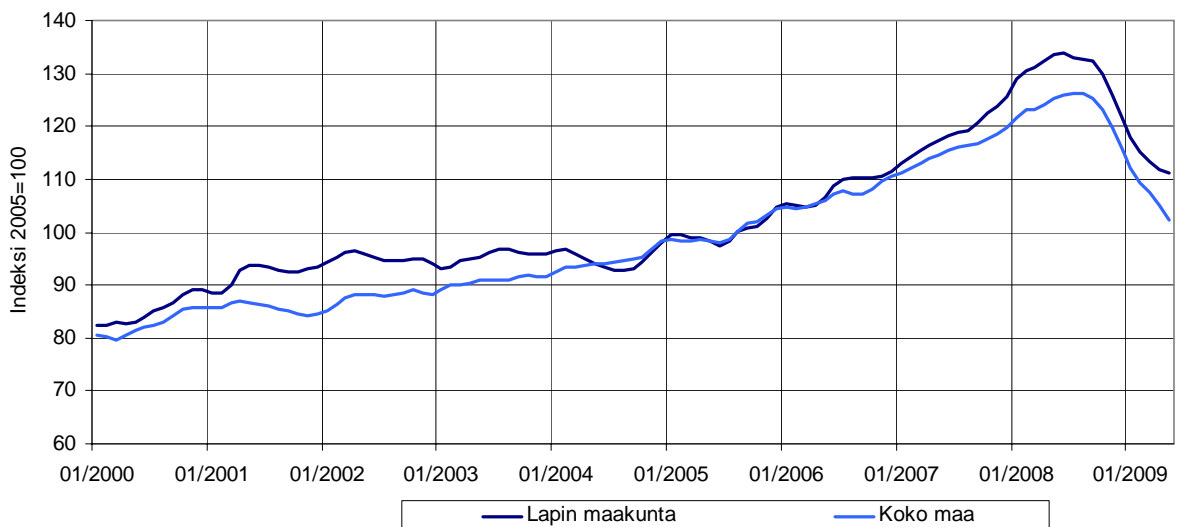
toimipaikkoja
 liikevaihto
 henkilöstö
 Lapin osuus koko maan liikevaihdosta toimialalla
 osuus Lapin kaikkien toimialojen liikevaihdosta
 osuus Lapin kaikkien toimialojen henkilöstöstä

Toimialafaktat 2007

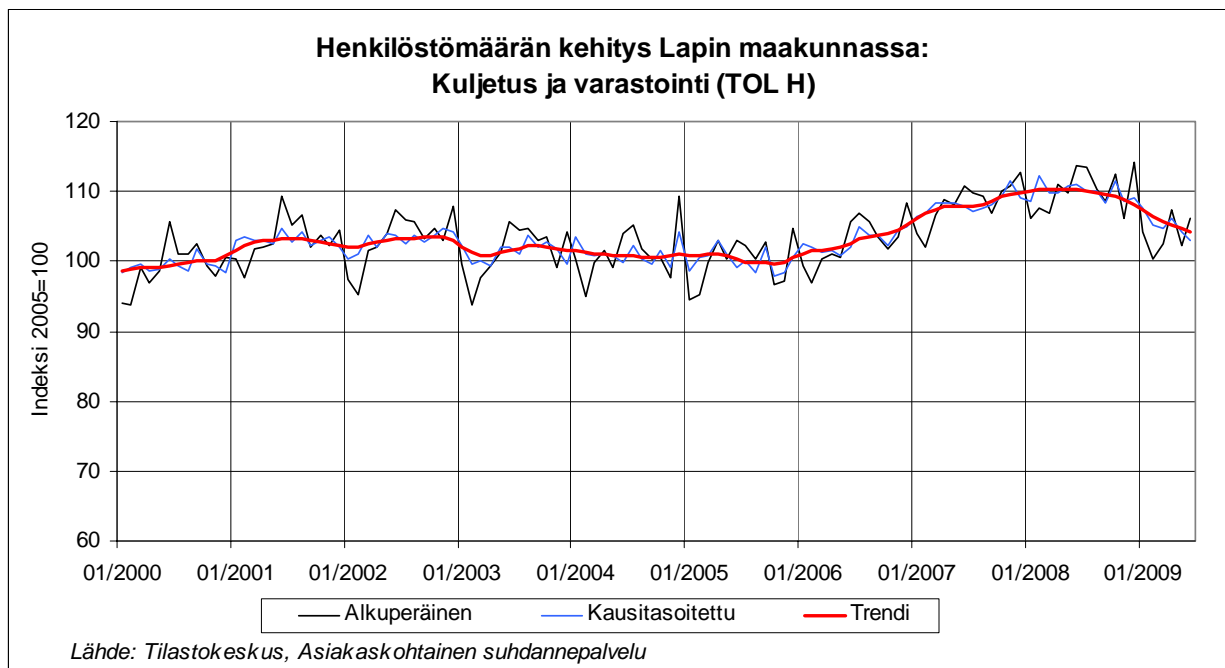
TOL H
 1 098 kpl
 405 milj. €
 4 234 htv
 2,1 %
 3,9 %
 10,8 %

Liikevaihdon kehitys Lapin maakunnassa: Kuljetus ja varastointi (TOL H)

Lähde: Tilastokeskus, Asiakaskohtainen suhdannepalvelu

Liikevaihdon trendivertailu: Kuljetus ja varastointi (TOL H)

Lähde: Tilastokeskus, Asiakaskohtainen suhdannepalvelu

3.3 Teollisuus ja rakentaminen

3.3.1 Teollisuus

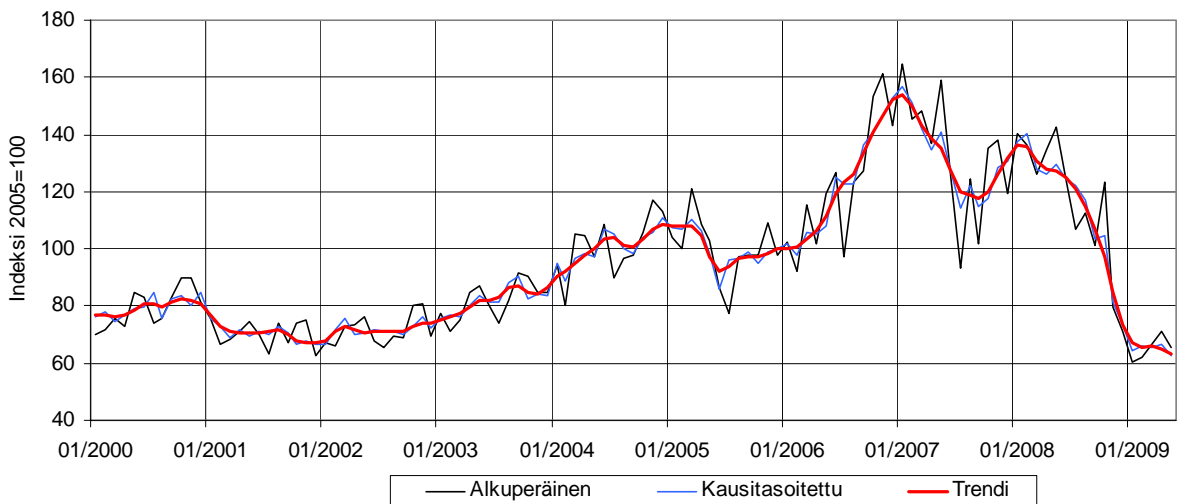
TEOLLISUUS

toimipaikkoja
 liikevaihto
 henkilöstö
 Lapin osuus koko maan liikevaihdosta toimialalla
 osuus Lapin kaikkien toimialojen liikevaihdosta
 osuus Lapin kaikkien toimialojen henkilöstöstä

Toimialafaktat 2007

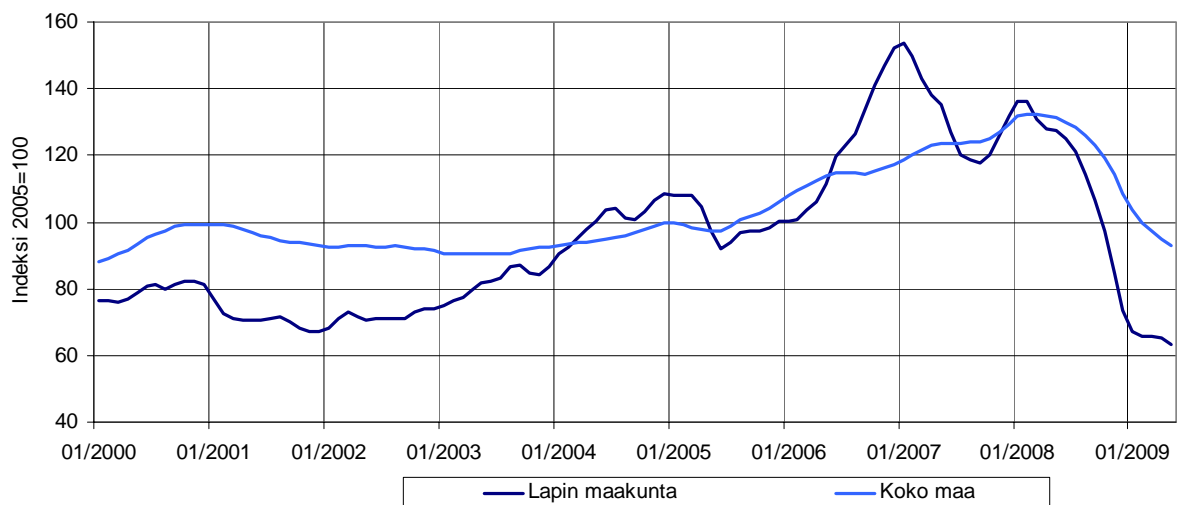
TOL C
 765 kpl
 5 933 milj. €
 8 678 htv
 4,2 %
 57,4 %
 22,1 %

Liikevaihdon kehitys Lapin maakunnassa: Teollisuus (TOL C)

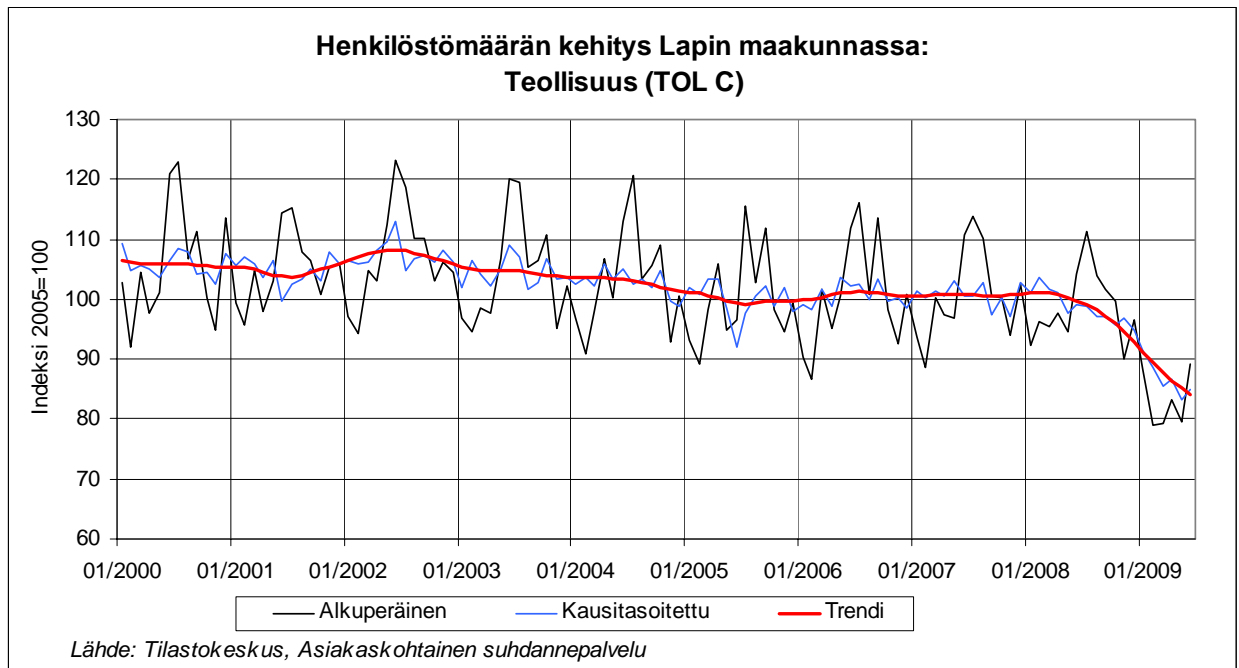

Lähde: Tilastokeskus, Asiakaskohtainen suhdannepalvelu

Liikevaihdon trendivertailu: Teollisuus (TOL C)

Lähde: Tilastokeskus, Asiakaskohtainen suhdannepalvelu

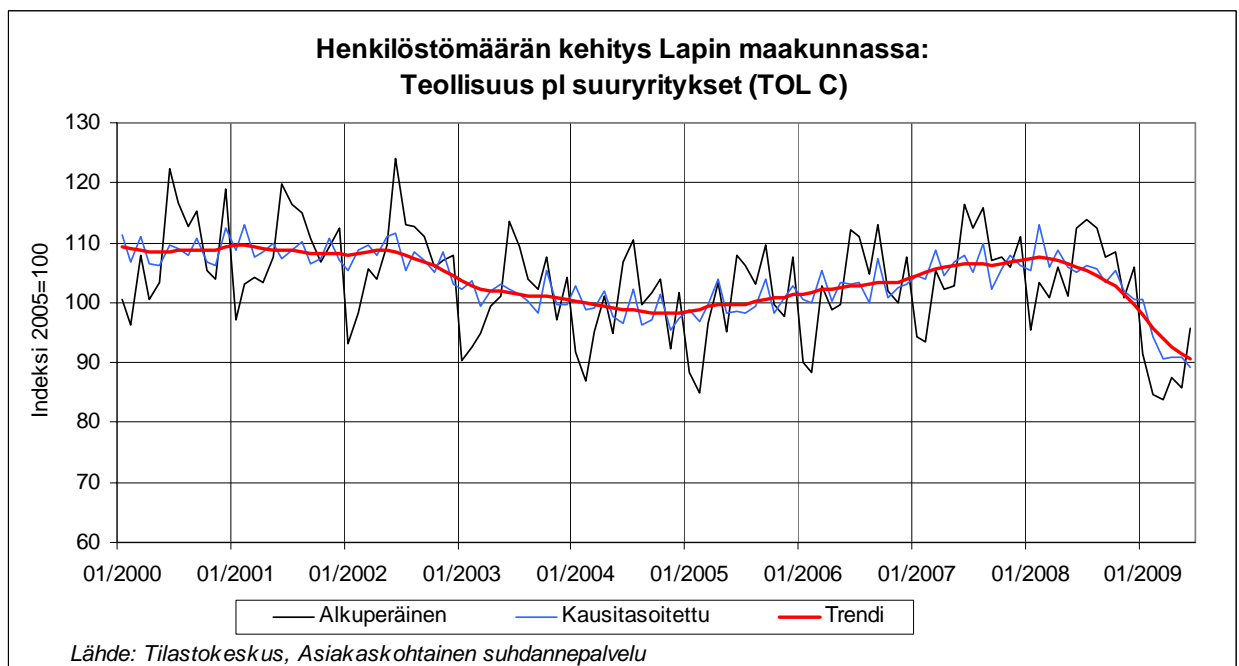
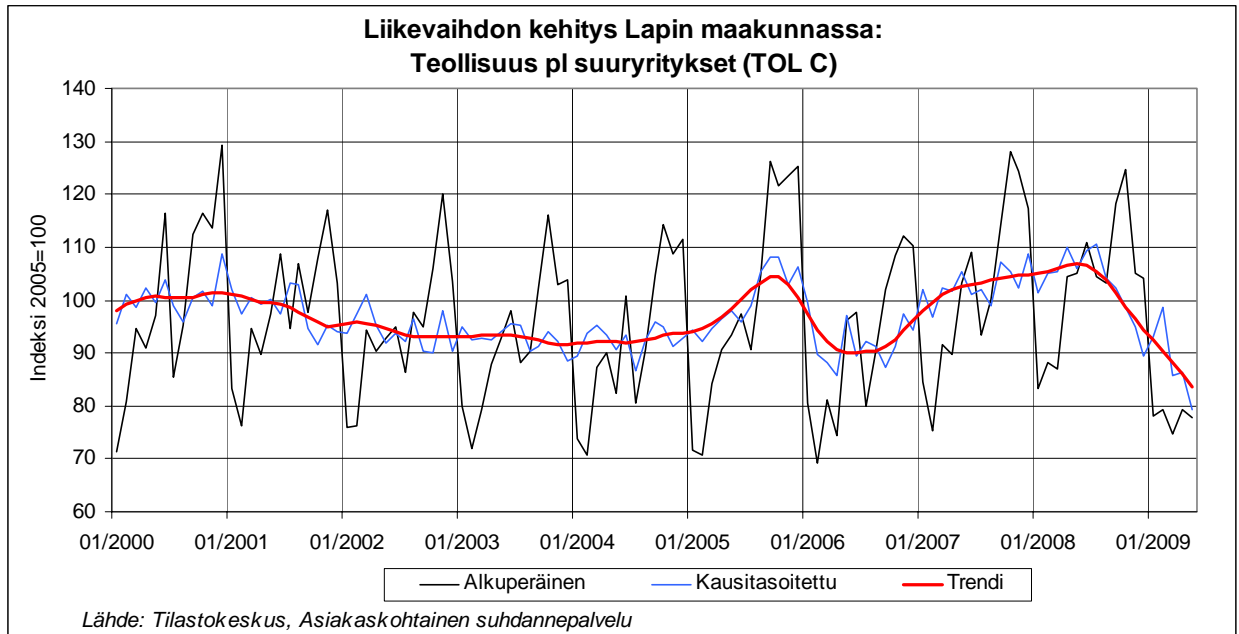

3.3.2 Teollisuus pl. suuryksiköt – pk-teollisuus

TEOLLISUUS PL. SUURYKSIKÖT

toimipaikkoja
liikevaihto
henkilöstö
osuus Lapin kaikkien toimialojen liikevaihdosta
osuus Lapin kaikkien toimialojen henkilöstöstä

Toimialafaktat 2007
TOL C pl. suuryksiköt
ei julkaisuvapaa
ei julkaisuvapaa
ei julkaisuvapaa
ei julkaisuvapaa
ei julkaisuvapaa

3.3.3 Sahatavaran ja puutuotteiden valmistus

**SAHATAVARAN JA PUUTUOTTEIDEN
VALMISTUS**

toimipaikkoja

liikevaihto

henkilöstö

Lapin osuus koko maan liikevaihdosta toimialalla

osuus Lapin kaikkien toimialojen liikevaihdosta

osuus Lapin kaikkien toimialojen henkilöstöstä

Toimialafaktat 2007**TOL 16**

142 kpl

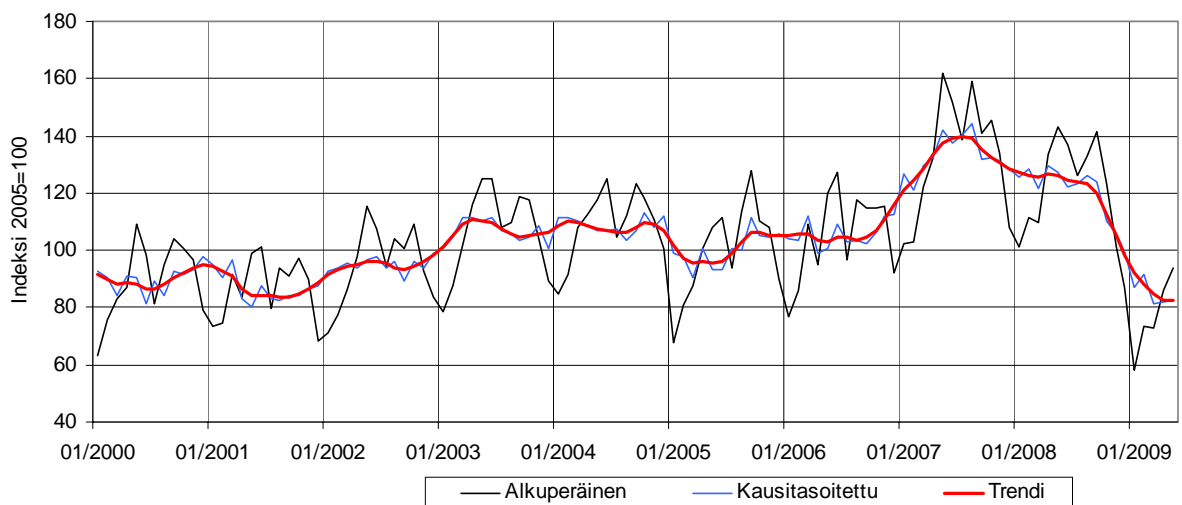
274 milj. €

1 028 htv

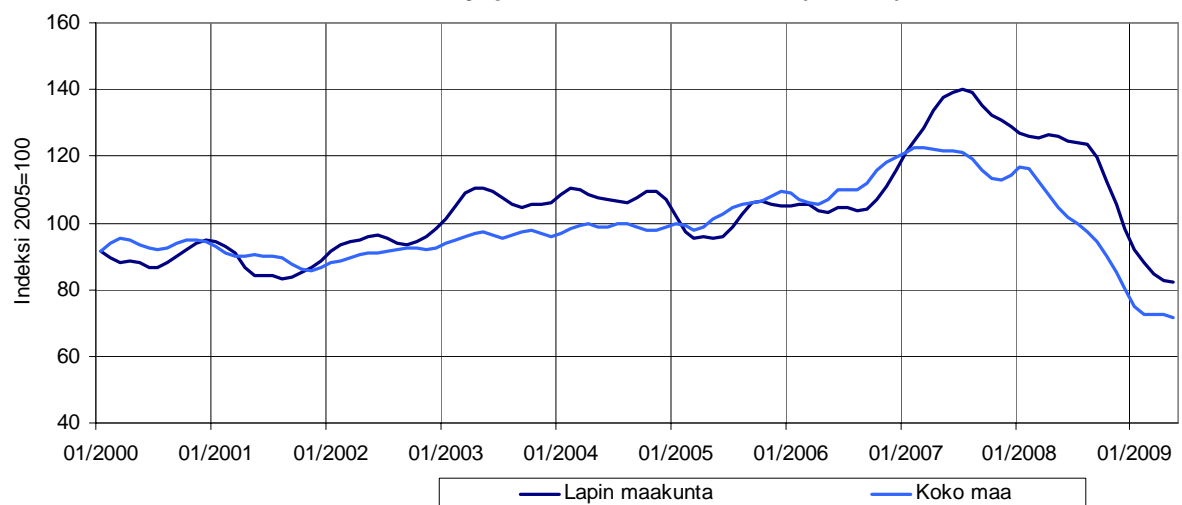
3,9 %

2,7 %

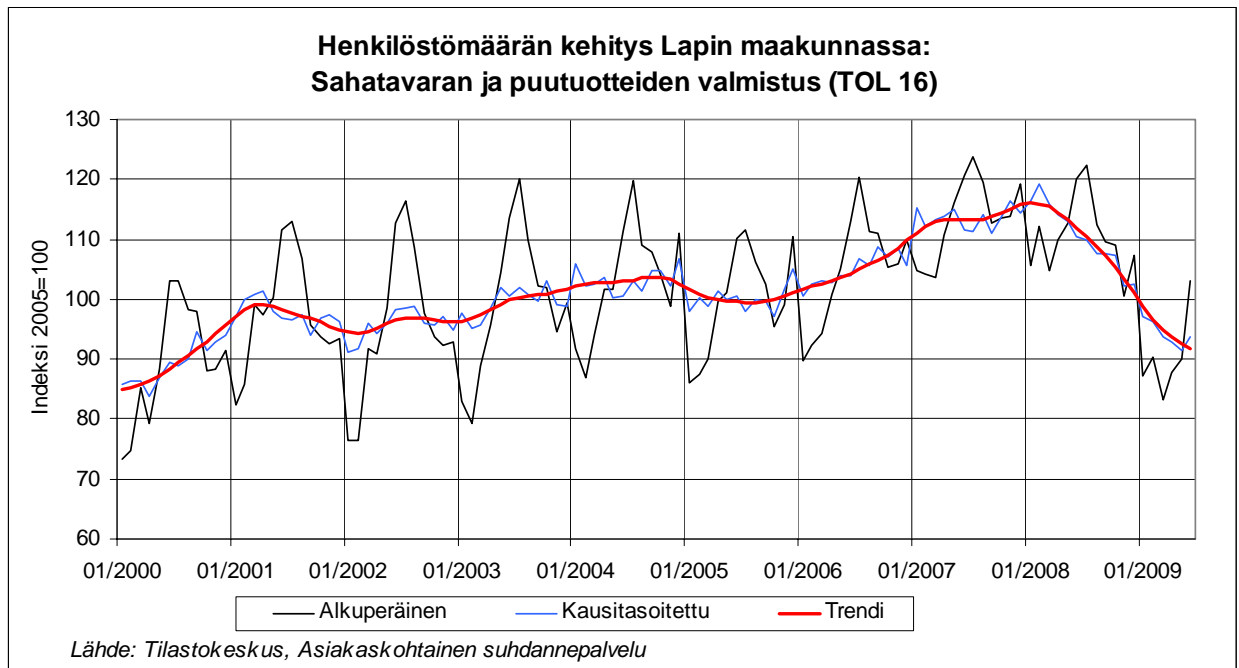
2,6 %

**Liikevaihdon kehitys Lapin maakunnassa:
Sahatavaran ja puutuotteiden valmistus (TOL 16)**

Lähde: Tilastokeskus, Asiakaskohtainen suhdannepalvelu

**Liikevaihdon trendivertailu:
Sahatavaran ja puutuotteiden valmistus (TOL 16)**

Lähde: Tilastokeskus, Asiakaskohtainen suhdannepalvelu

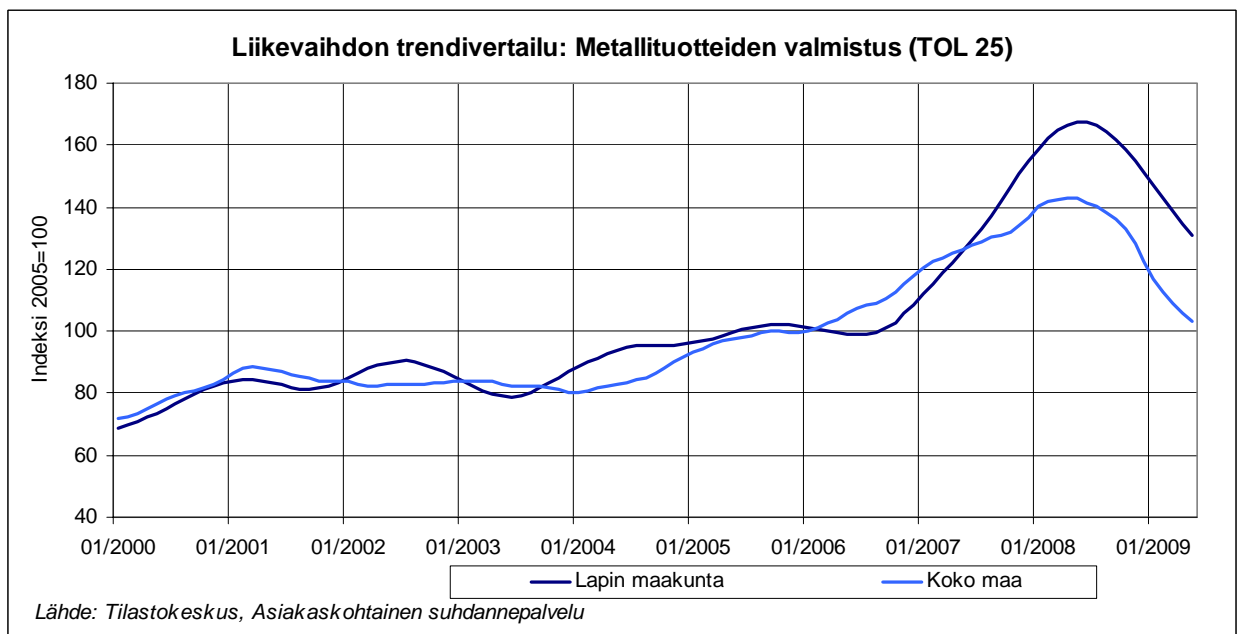
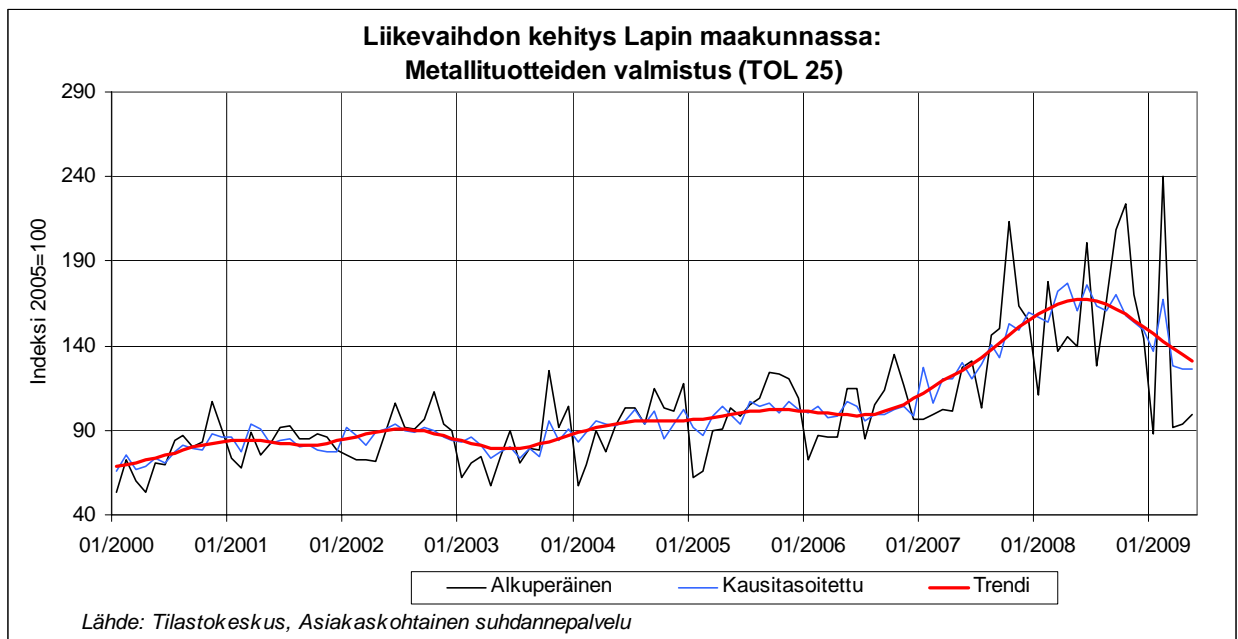
3.3.4 Metallituotteiden valmistus

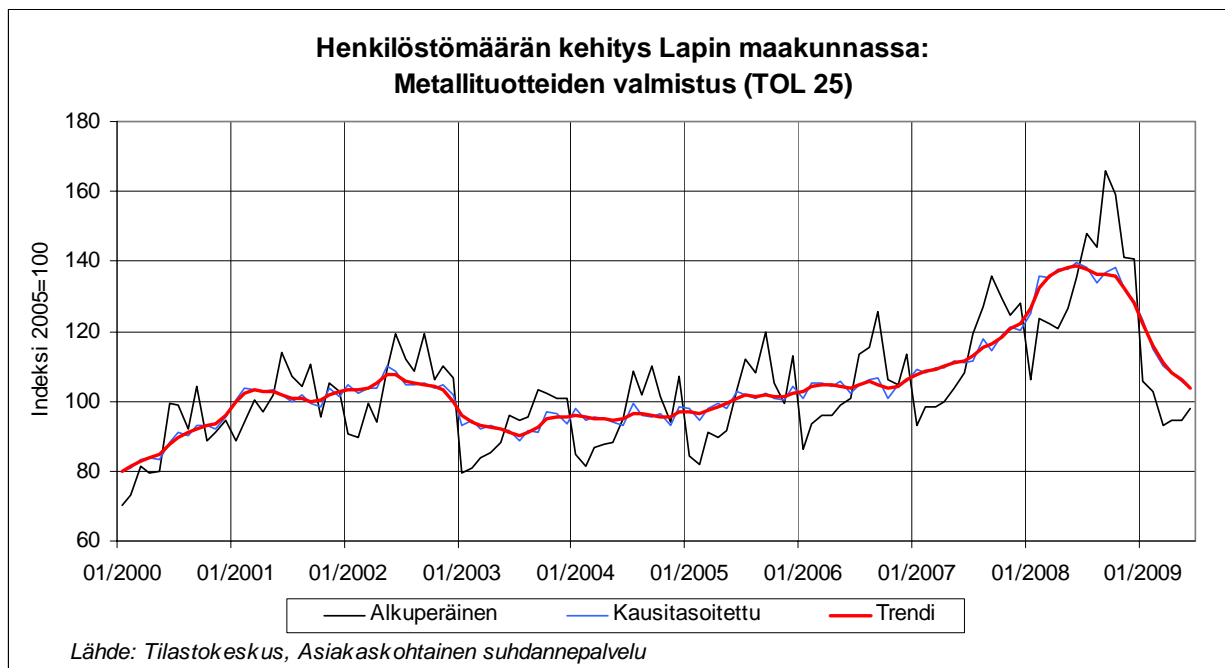
METALLITUOTTEIDEN VALMISTUS

toimipaikkoja
liikevaihto
henkilöstö
Lapin osuus koko maan liikevaihdosta toimialalla
osuus Lapin kaikkien toimialojen liikevaihdosta
osuus Lapin kaikkien toimialojen henkilöstöstä

Toimialafaktat 2007

TOL 25
111 kpl
77 milj. €
617 htv
1,0 %
0,7 %
1,6 %

3.3.5 Elintarvikkeiden ja juomien valmistus

ELINTARVIKKEIDEN JA JUOMIEN VALMISTUS

toimipaikkoja

liikevaihto

henkilöstö

Lapin osuus koko maan liikevaihdosta toimialalla

osuus Lapin kaikkien toimialojen liikevaihdosta

osuus Lapin kaikkien toimialojen henkilöstöstä

Toimialafaktat 2007

TOL 10-11

104 kpl

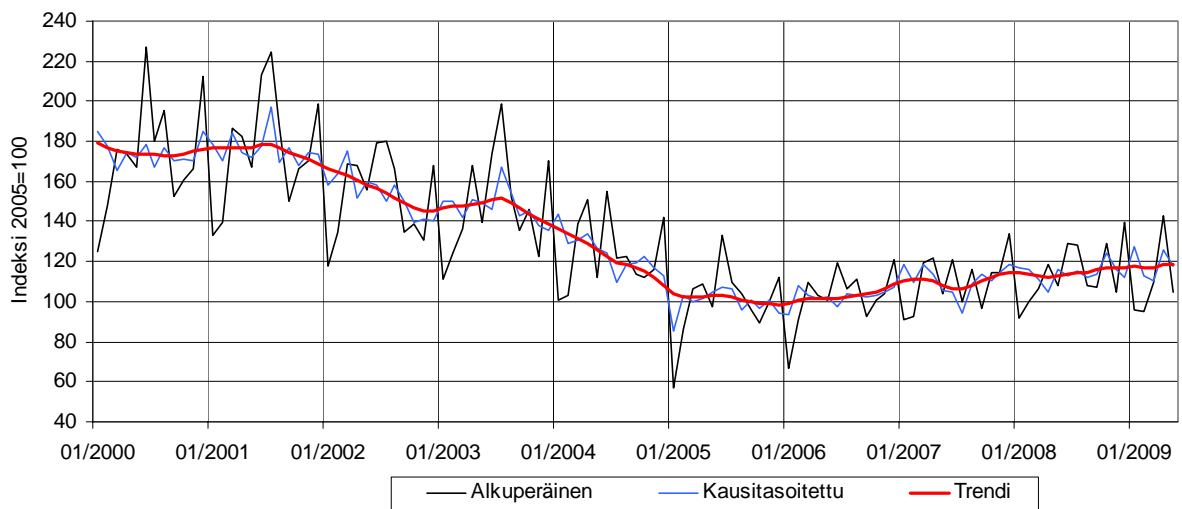
100 milj. €

511 htv

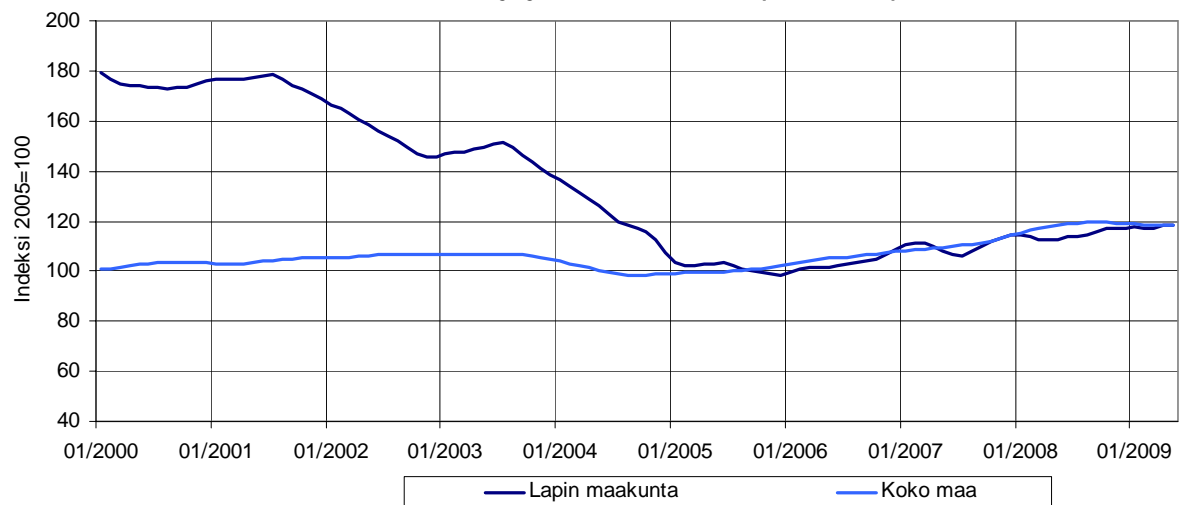
1,1 %

1,0 %

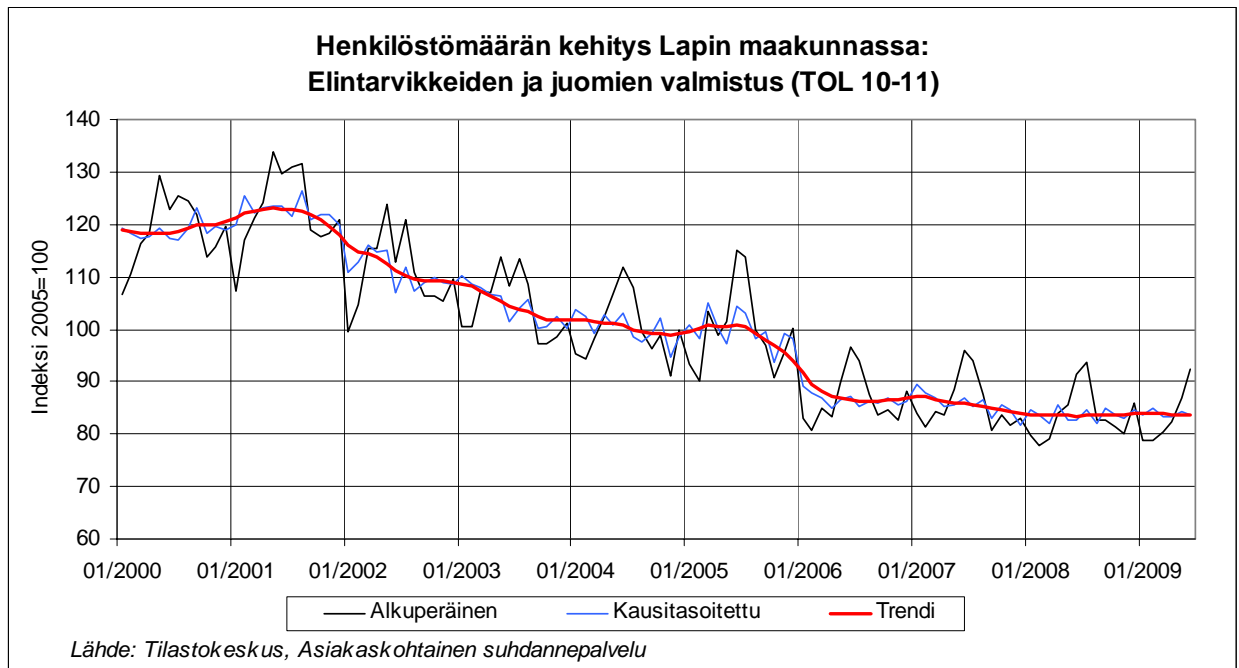
1,3 %

**Liikevaihdon kehitys Lapin maakunnassa:
Elintarvikkeiden ja juomien valmistus (TOL 10-11)**

Lähde: Tilastokeskus, Asiakaskohtainen suhdannepalvelu

**Liikevaihdon trendivertailu:
Elintarvikkeiden ja juomien valmistus (TOL 10-11)**

Lähde: Tilastokeskus, Asiakaskohtainen suhdannepalvelu

3.3.6 Kaivostoiminta ja louhinta

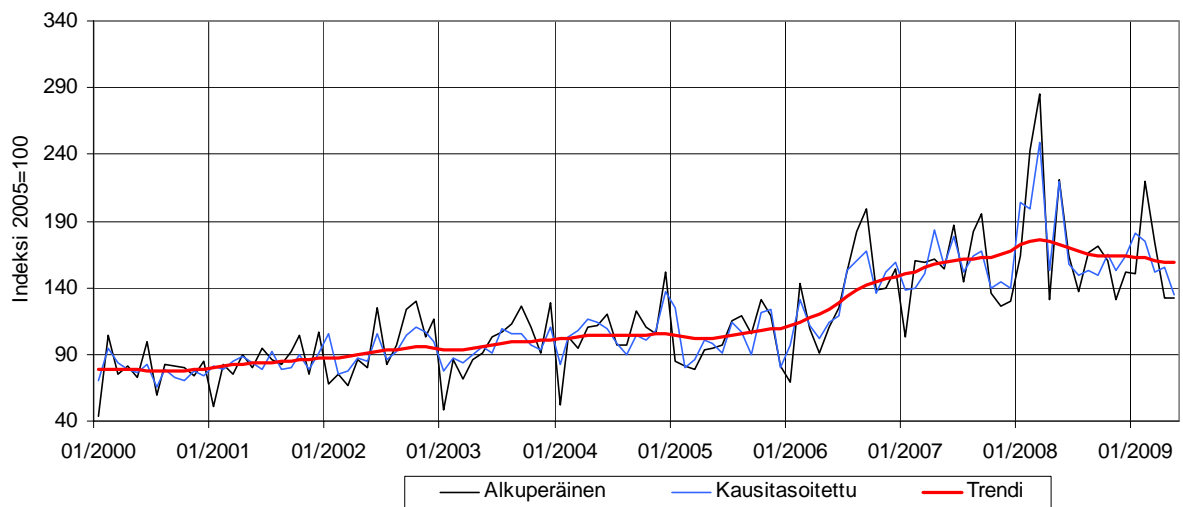
KAIVOSTOIMINTA JA LOUHINTA

toimipaikkoja
liikevaihto
henkilöstö
Lapin osuus koko maan liikevaihdosta toimialalla
osuus Lapin kaikkien toimialojen liikevaihdosta
osuus Lapin kaikkien toimialojen henkilöstöstä

Toimialafaktat 2007

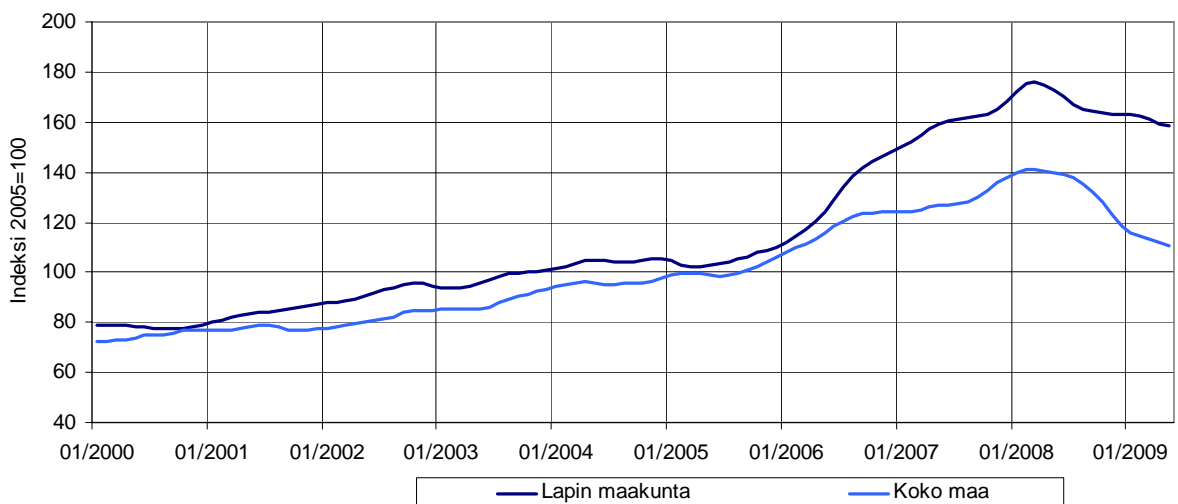
TOL B
51 kpl
48 milj. €
403 htv
3,7 %
0,5 %
1,0 %

Liikevaihdon kehitys Lapin maakunnassa:
Kaivostoiminta ja louhinta (TOL B)

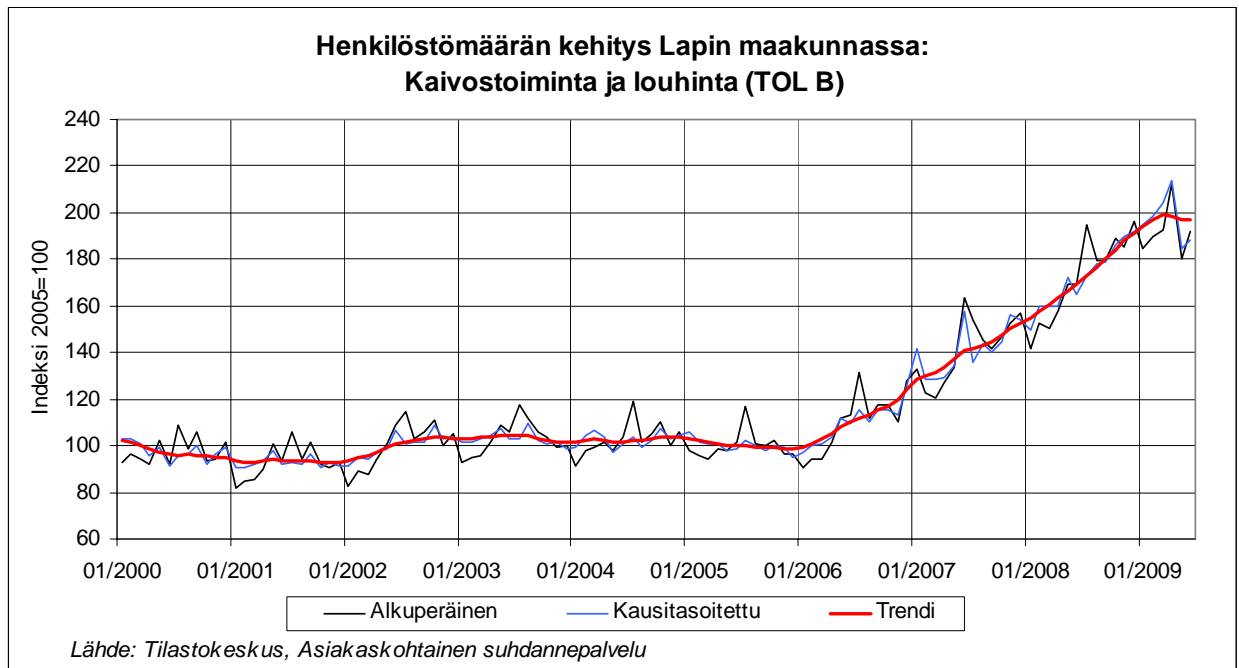

Lähde: Tilastokeskus, Asiakaskohtainen suhdannepalvelu

Liikevaihdon trendivertailu: Kaivostoiminta ja louhinta (TOL B)

Lähde: Tilastokeskus, Asiakaskohtainen suhdannepalvelu

3.3.7 Rakentaminen

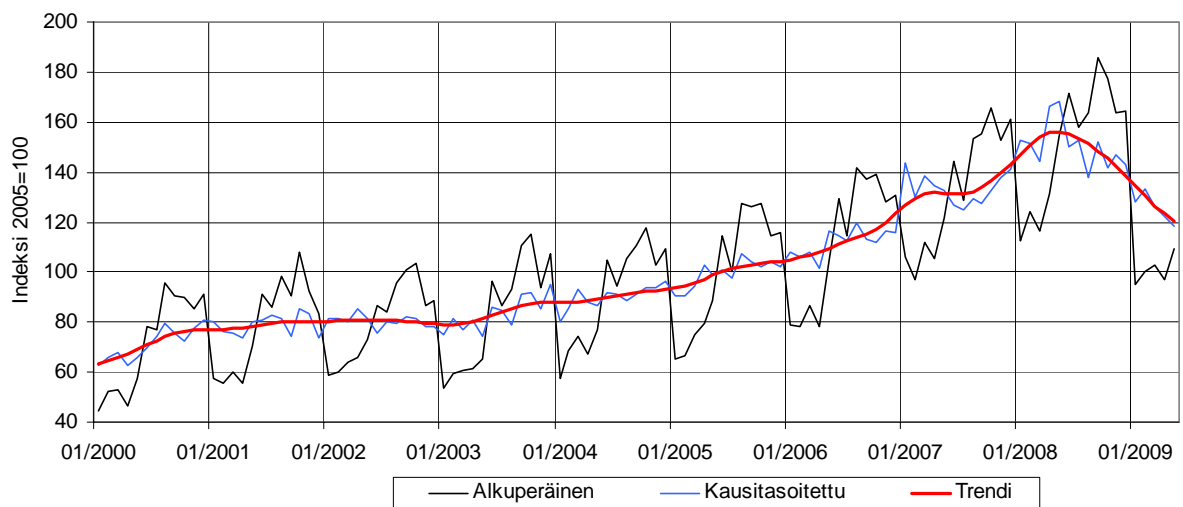
RAKENTAMINEN

toimipaikkoja
 liikevaihto
 henkilöstö
 Lapin osuus koko maan liikevaihdosta toimialalla
 osuus Lapin kaikkien toimialojen liikevaihdosta
 osuus Lapin kaikkien toimialojen henkilöstöstä

Toimialafaktat 2007

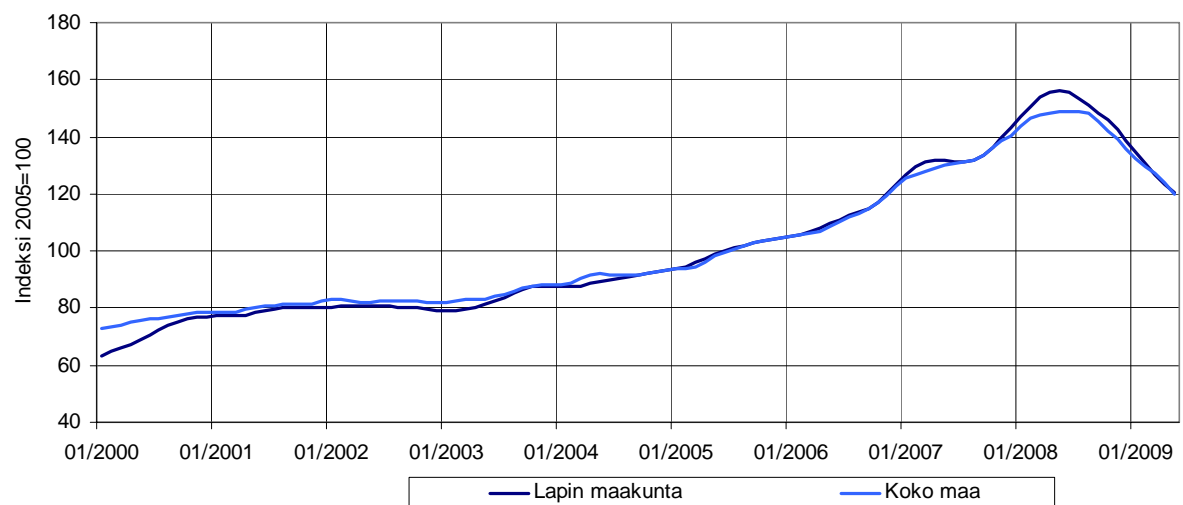
TOL F
 1 336 kpl
 634 milj. €
 4 443 htv
 2,6 %
 6,1 %
 11,3 %

Liikevaihdon kehitys Lapin maakunnassa: Rakentaminen (TOL F)

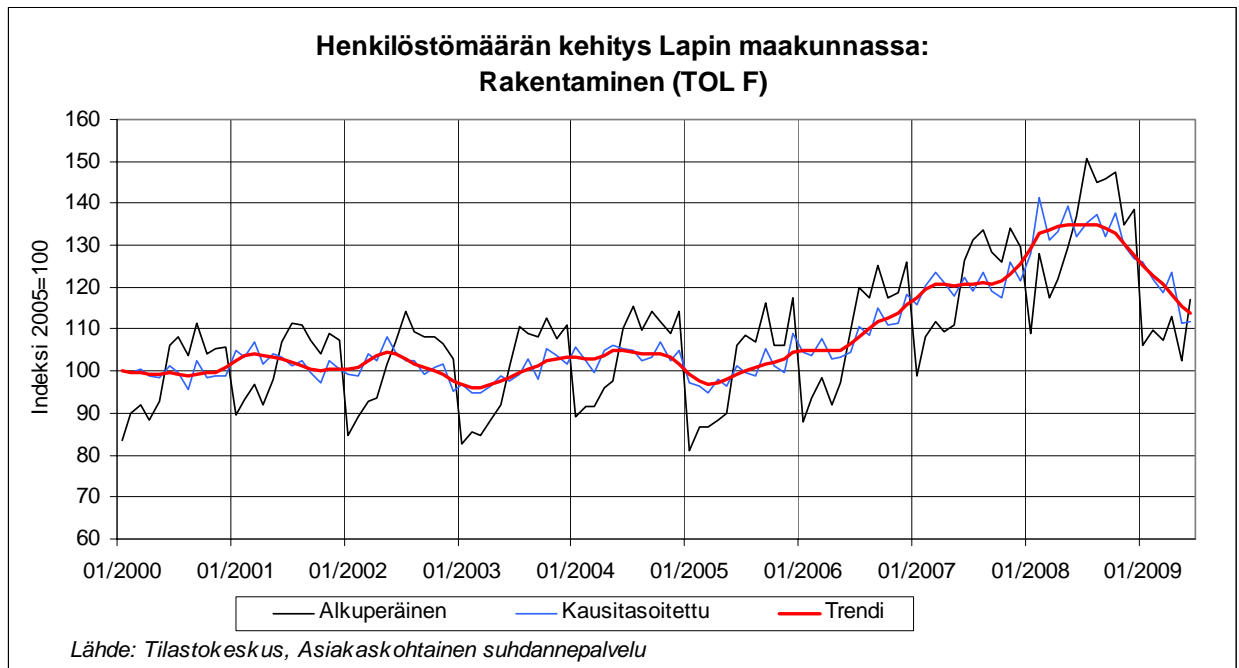

Lähde: Tilastokeskus, Asiakaskohtainen suhdannepalvelu

Liikevaihdon trendivertailu: Rakentaminen (TOL F)

Lähde: Tilastokeskus, Asiakaskohtainen suhdannepalvelu

3.4 Palvelut ja kauppa

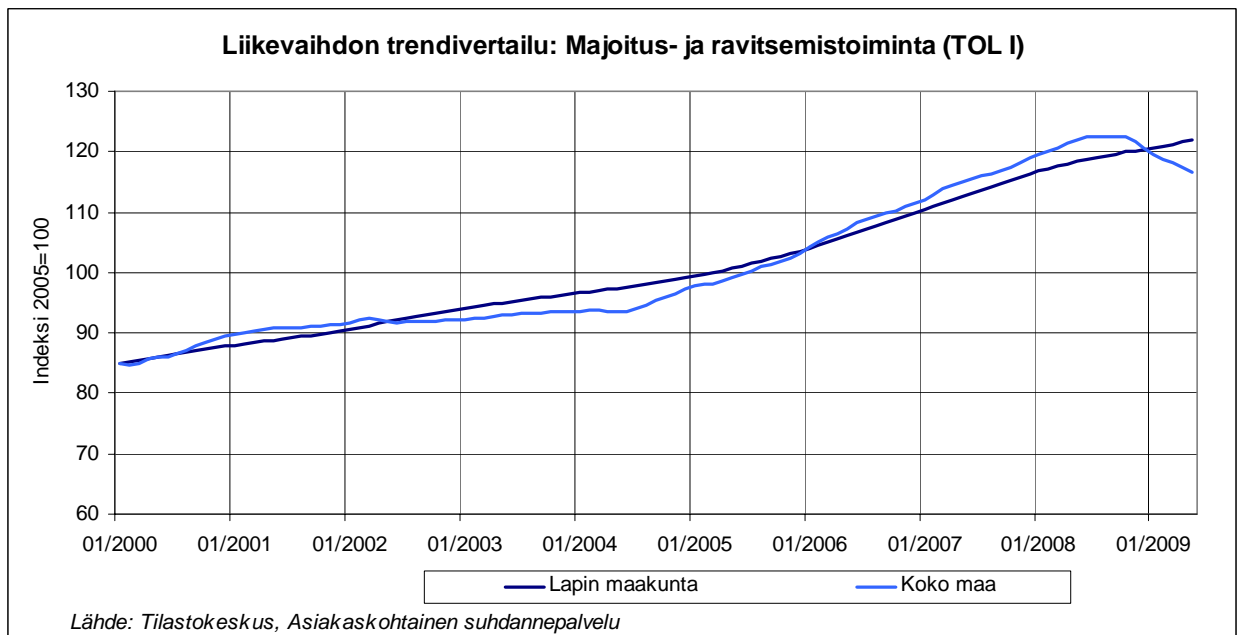
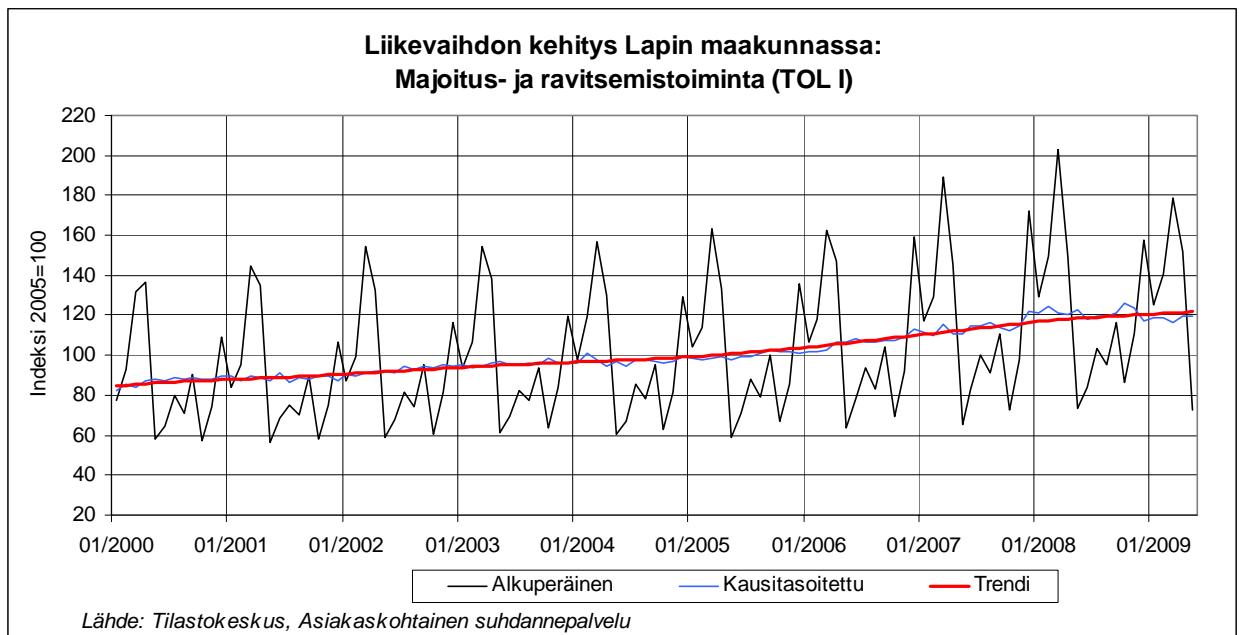
3.4.1 Majoitus- ja ravitsemistoiminta

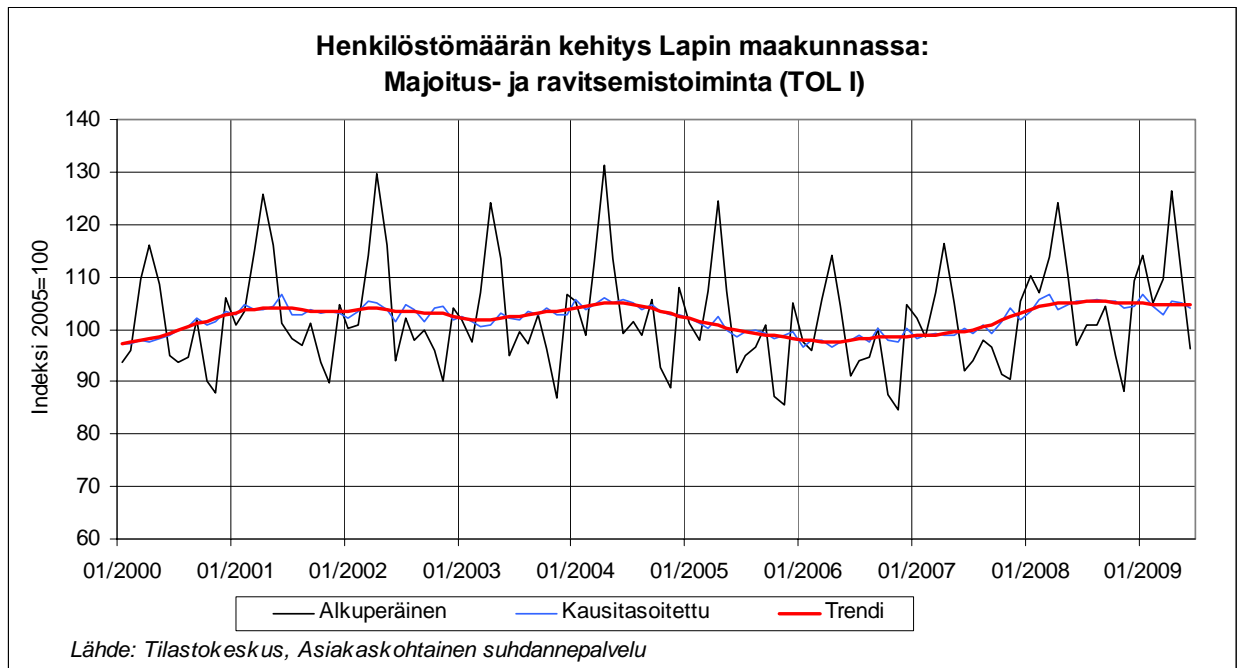
MAJOITUS- JA RAVITSEMISTOIMINTA

toimipaikkoja
liikevaihto
henkilöstö
Lapin osuus koko maan liikevaihdosta toimialalla
osuus Lapin kaikkien toimialojen liikevaihdosta
osuus Lapin kaikkien toimialojen henkilöstöstä

Toimialafaktat 2007

TOL I
722 kpl
278 milj. €
2 820 htv
5,0 %
2,7 %
7,2 %

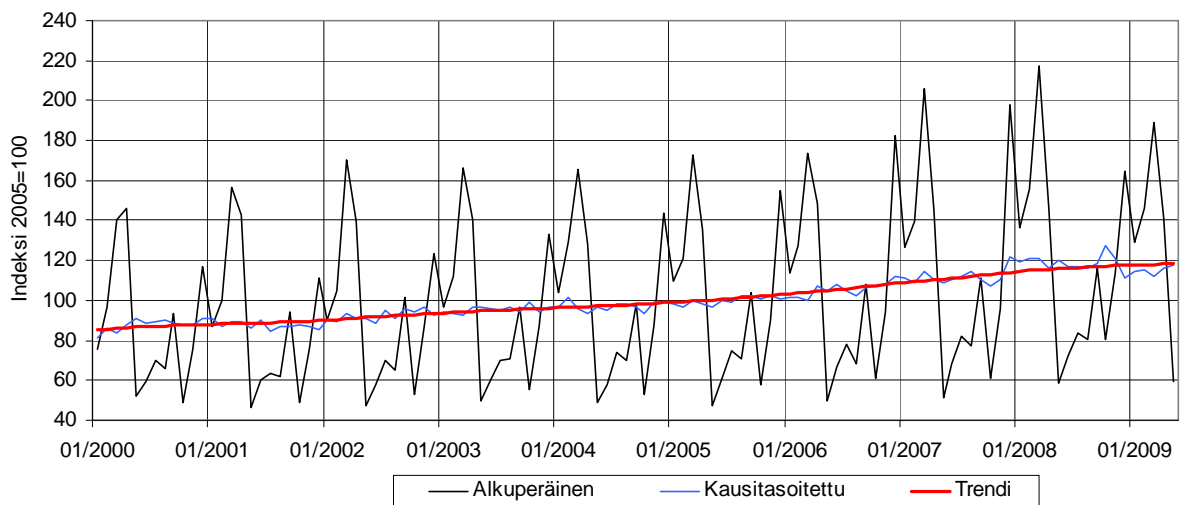
3.4.2 Hotellit

HOTELLIT

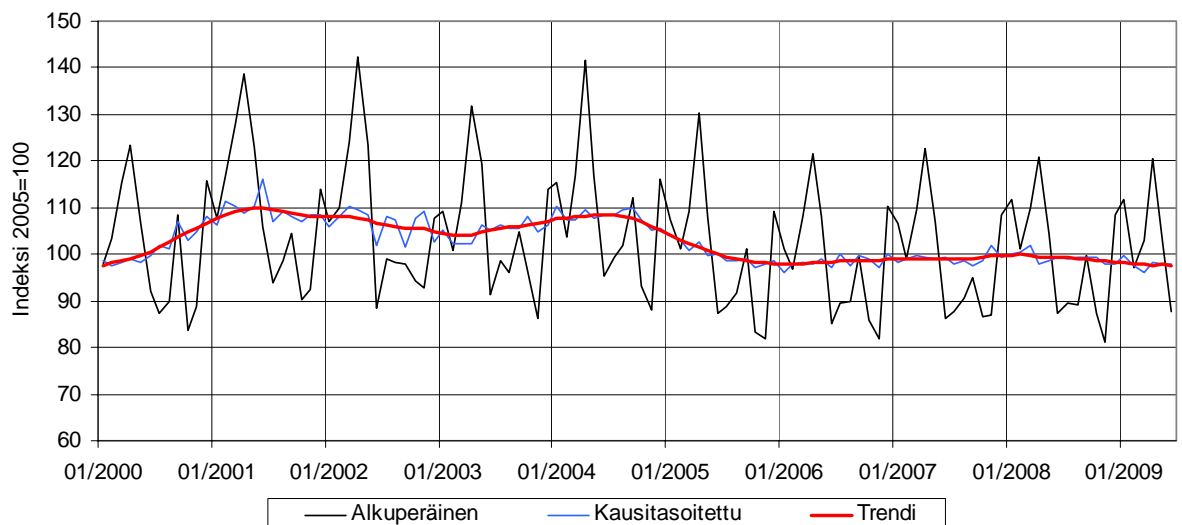
toimipaikkoja
 liikevaihto
 henkilöstö
 Lapin osuus koko maan liikevaihdosta toimialalla
 osuus Lapin kaikkien toimialojen liikevaihdosta
 osuus Lapin kaikkien toimialojen henkilöstöstä

Toimialafaktat 2007

TOL 551
 118 kpl
 136 milj. €
 1 229 htv
 9,9 %
 1,3 %
 3,1 %

Liikevaihdon kehitys Lapin maakunnassa: Hotellit (TOL 551)

Lähde: Tilastokeskus, Asiakaskohtainen suhdannepalvelu

**Henkilöstömäärän kehitys Lapin maakunnassa:
Hotellit (TOL 551)**

Lähde: Tilastokeskus, Asiakaskohtainen suhdannepalvelu

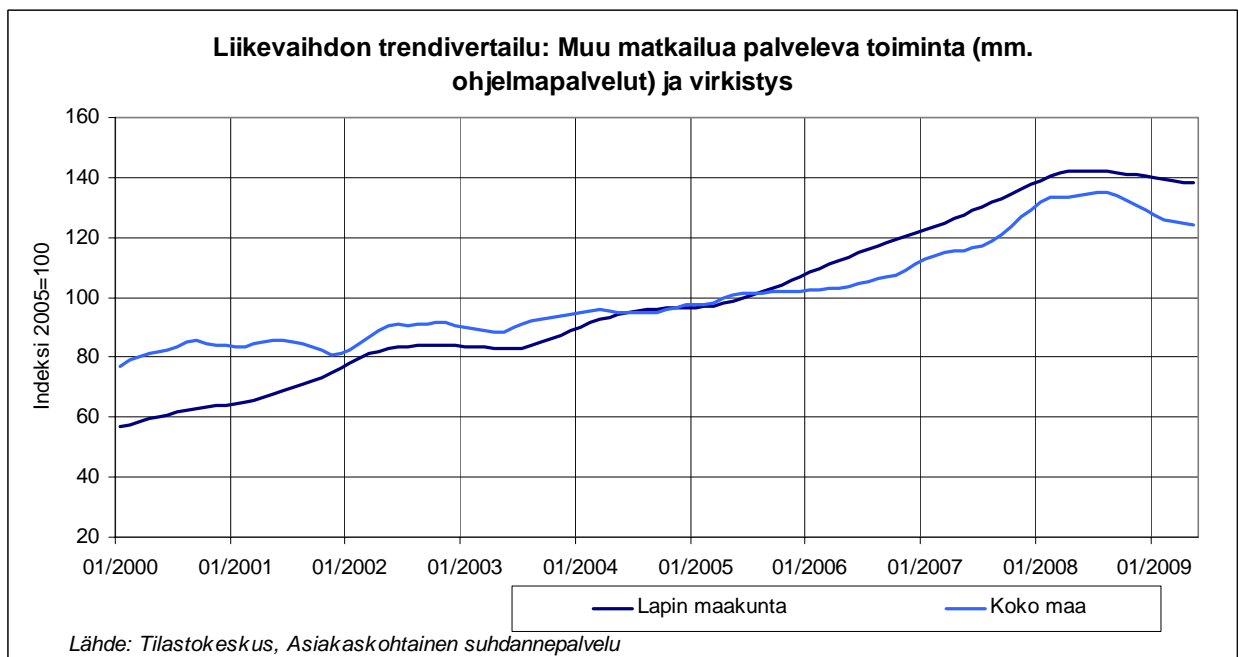
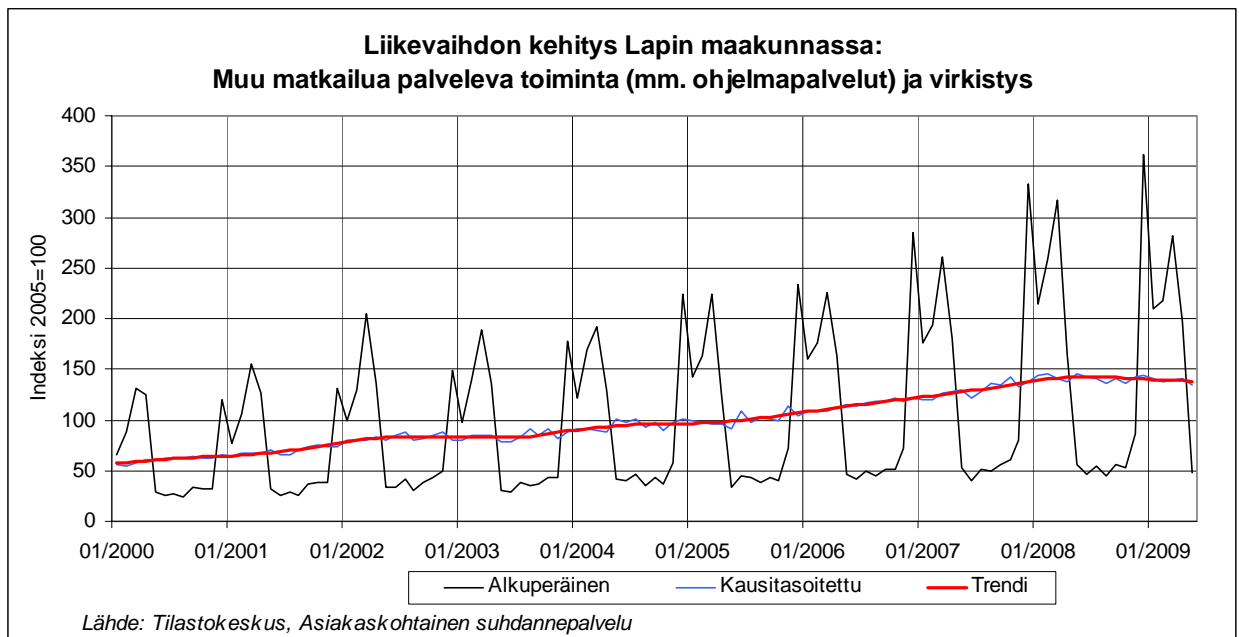
3.4.3 Ohjelmapalvelutoiminta ja virkistys

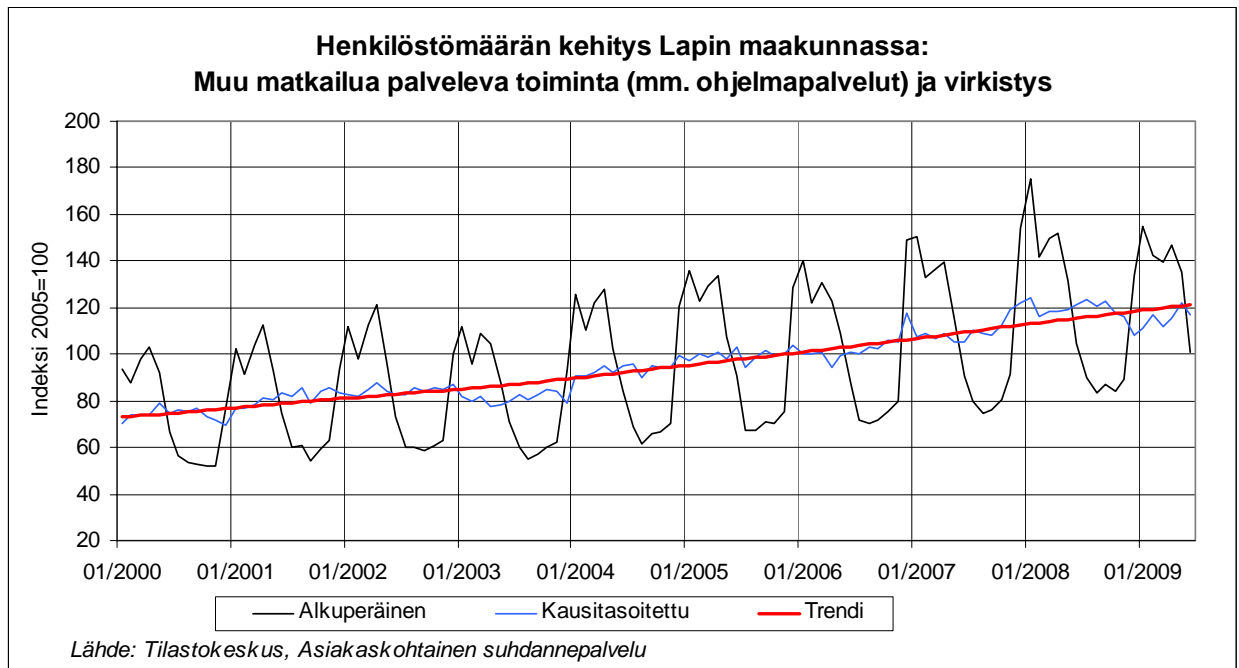
OHJELMAPALVELUTOIMINTA JA VIRKISTYS

toimipaikkoja
liikevaihto
henkilöstö
Lapin osuus koko maan liikevaihdosta toimialalla
osuus Lapin kaikkien toimialojen liikevaihdosta
osuus Lapin kaikkien toimialojen henkilöstöstä

Toimialafaktat 2007

TOL 79 + 932
264 kpl
104 milj. €
853 htv
5,9 %
1,0 %
2,2 %

3.4.4 Tietojenkäsittelypalvelut

TIETOJENKÄSITTELYPALVELUT

toimipaikkoja
liikevaihto
henkilöstö

Lapin osuus koko maan liikevaihdosta toimialalla
osuus Lapin kaikkien toimialojen liikevaihdosta
osuus Lapin kaikkien toimialojen henkilöstöstä

Toimialafaktat 2007

TOL 62-63

73 kpl

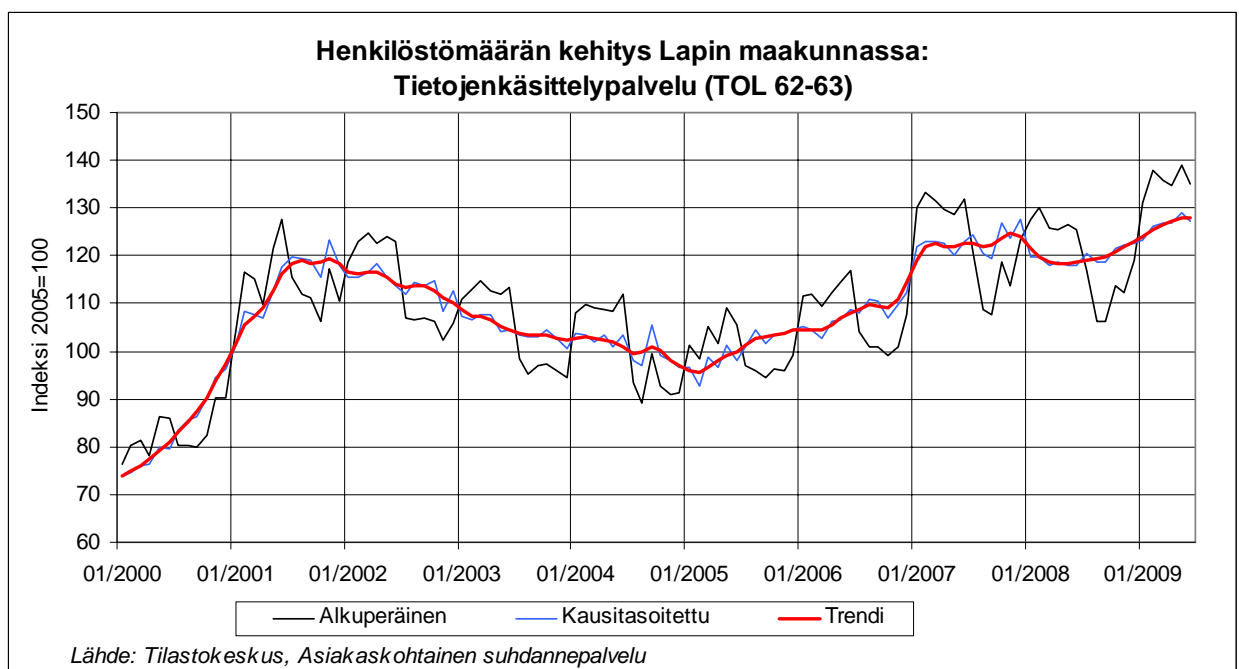
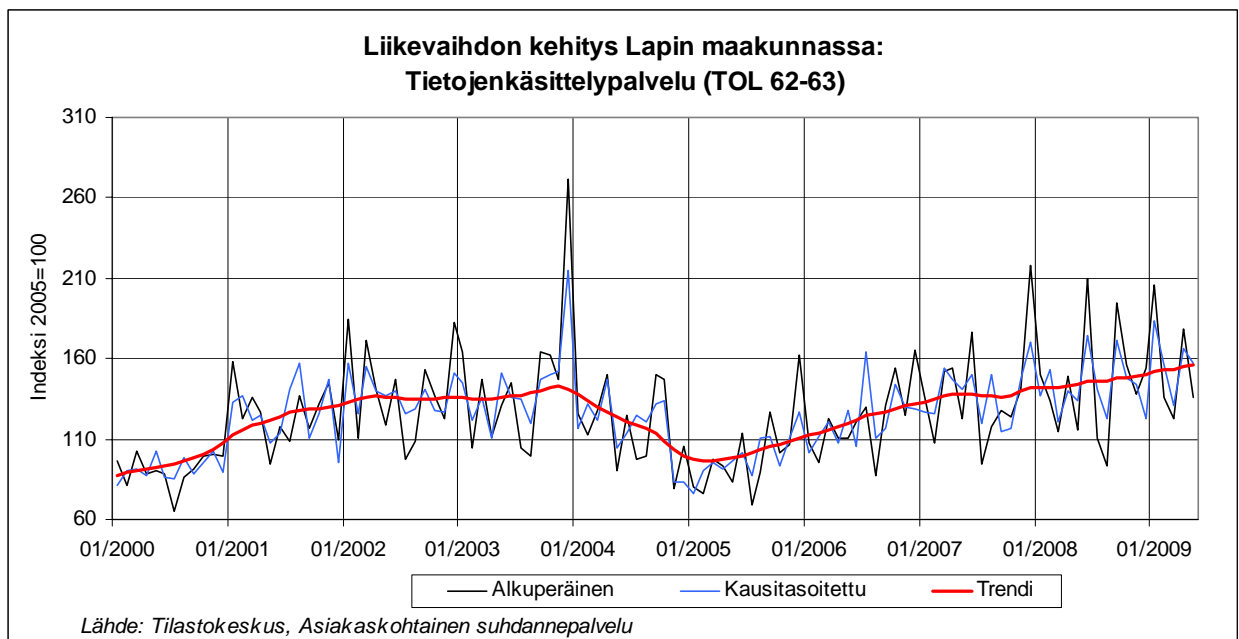
25 milj. €

285 htv

0,4 %

0,2 %

0,7 %

3.4.5 Muu liike-elämää palveleva toiminta

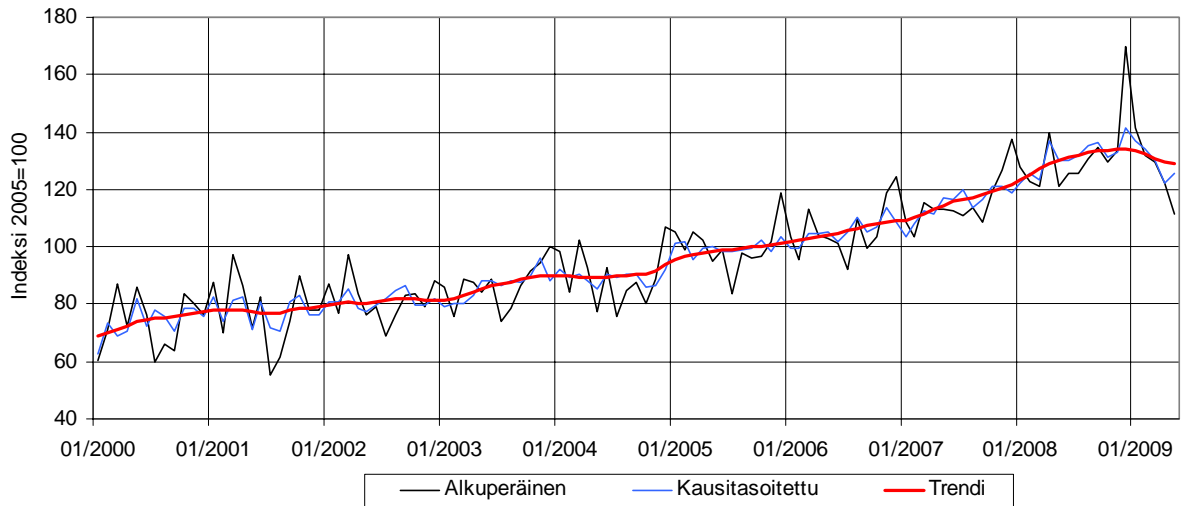
MUU LIIKE-ELÄMÄÄ PALVELEVA TOIMINTA

toimipaikkoja
 liikevaihto
 henkilöstö
 Lapin osuus koko maan liikevaihdosta toimialalla
 osuus Lapin kaikkien toimialojen liikevaihdosta
 osuus Lapin kaikkien toimialojen henkilöstöstä

Toimialafaktat 2007

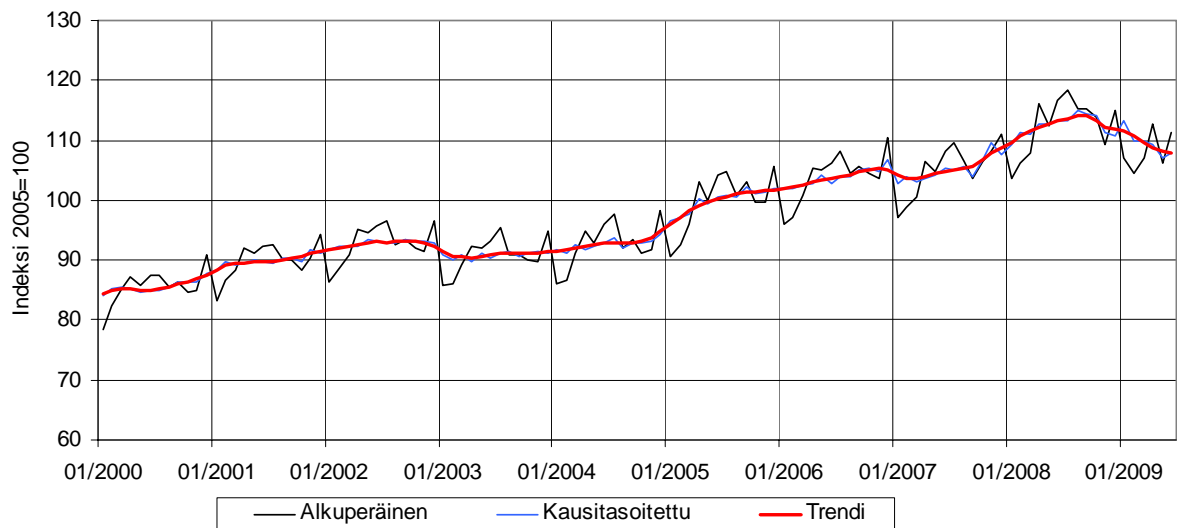
TOL M + N
 1 337 kpl
 325 milj. €
 4 067 htv
 1,7 %
 3,1 %
 10,4 %

**Liikevaihdon kehitys Lapin maakunnassa:
 Muu liike-elämää palveleva toiminta**

Lähde: Tilastokeskus, Asiakaskohtainen suhdannepalvelu

**Henkilöstömäärän kehitys Lapin maakunnassa:
 Muu liike-elämää palveleva toiminta**

Lähde: Tilastokeskus, Asiakaskohtainen suhdannepalvelu

3.4.6 Terveydenhuoltopalvelut

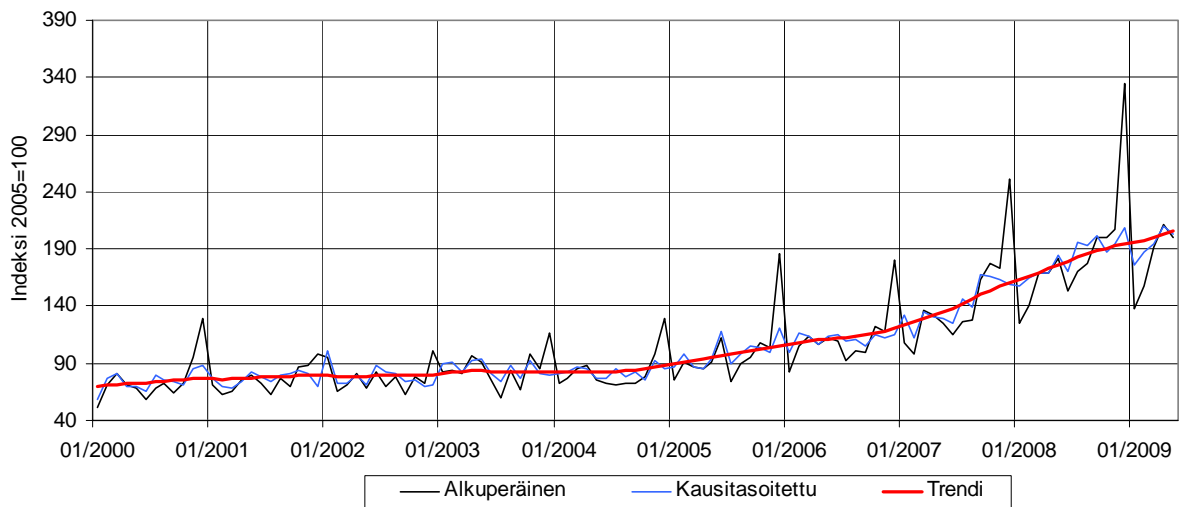
TERVEYS- JA SOSIAALIPALVELUT

yritystoimipaikkoja
liikevaihto
henkilöstö
Lapin osuus koko maan liikevaihdosta toimialalla
osuus Lapin kaikkien toimialojen liikevaihdosta
osuus Lapin kaikkien toimialojen henkilöstöstä

Toimialafaktat 2007

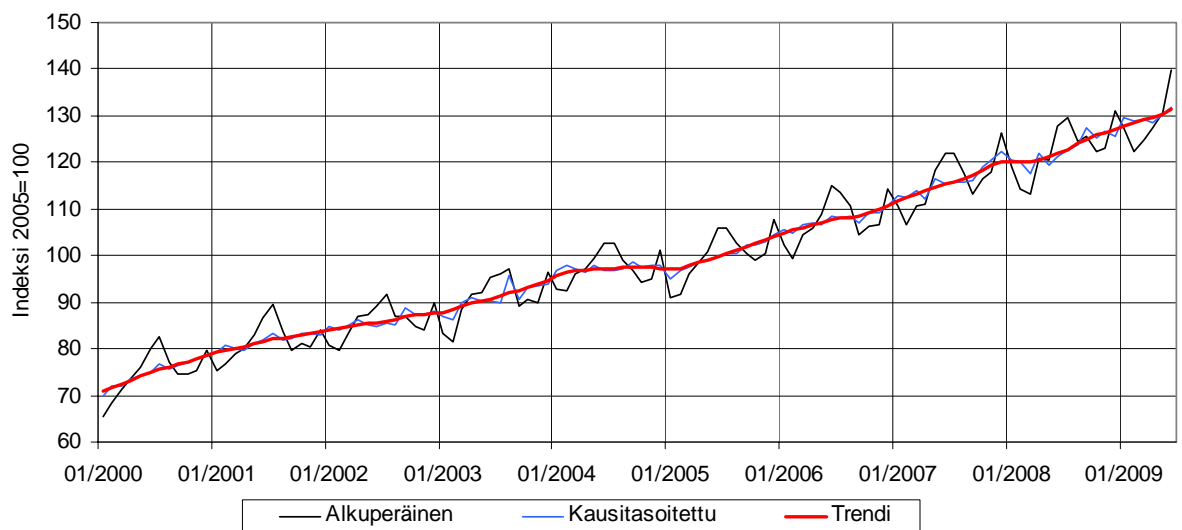
TOL Q
438 kpl
63 milj. €
1 035 htv
2,2 %
0,6 %
2,6 %

Liikevaihdon kehitys Lapin maakunnassa:
Terveydenhuolto yksityiset (TOL Q)

Lähde: Tilastokeskus, Asiakaskohtainen suhdannepalvelu

Henkilöstömäärän kehitys Lapin maakunnassa:
Terveydenhuolto yksityiset (TOL Q)

Lähde: Tilastokeskus, Asiakaskohtainen suhdannepalvelu

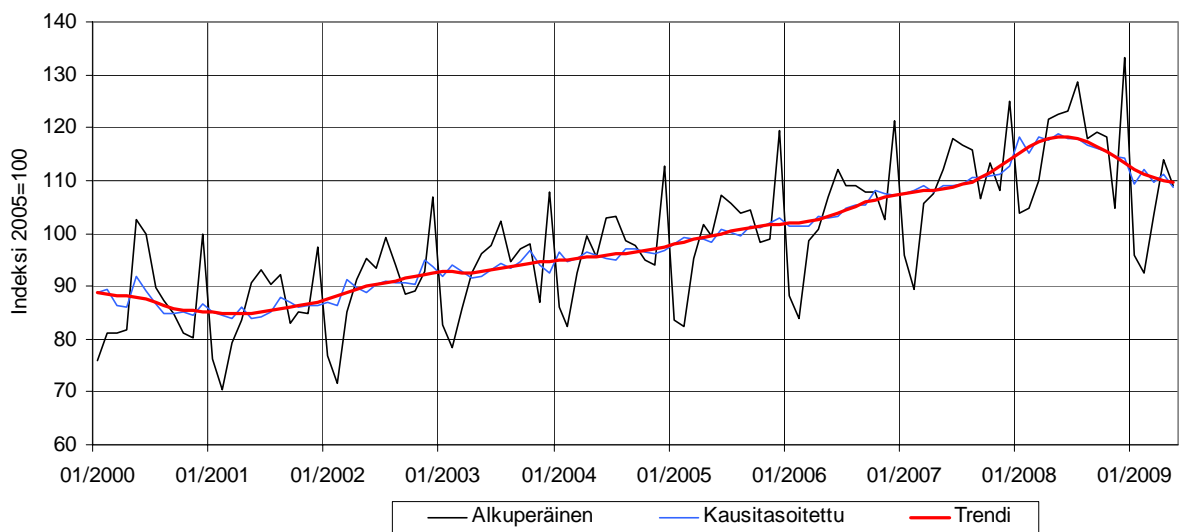
3.4.7 Tukku- ja vähittäiskauppa

TUKKU- JA VÄHITTÄISKAUPPA

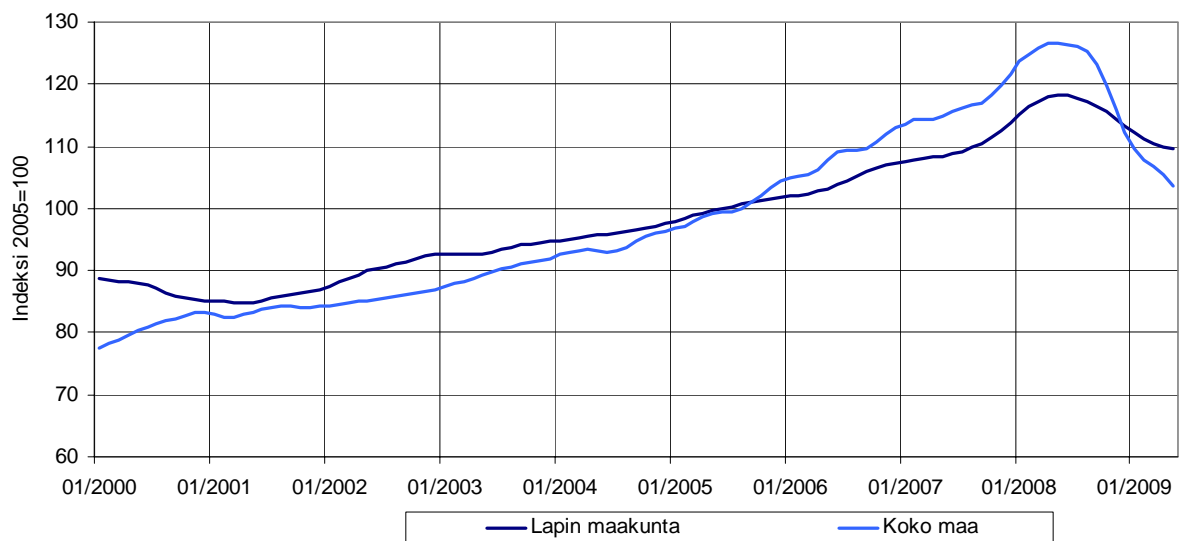
toimipaikkoja
 liikevaihto
 henkilöstö
 Lapin osuus koko maan liikevaihdosta toimialalla
 osuus Lapin kaikkien toimialojen liikevaihdosta
 osuus Lapin kaikkien toimialojen henkilöstöstä

Toimialafaktat 2007

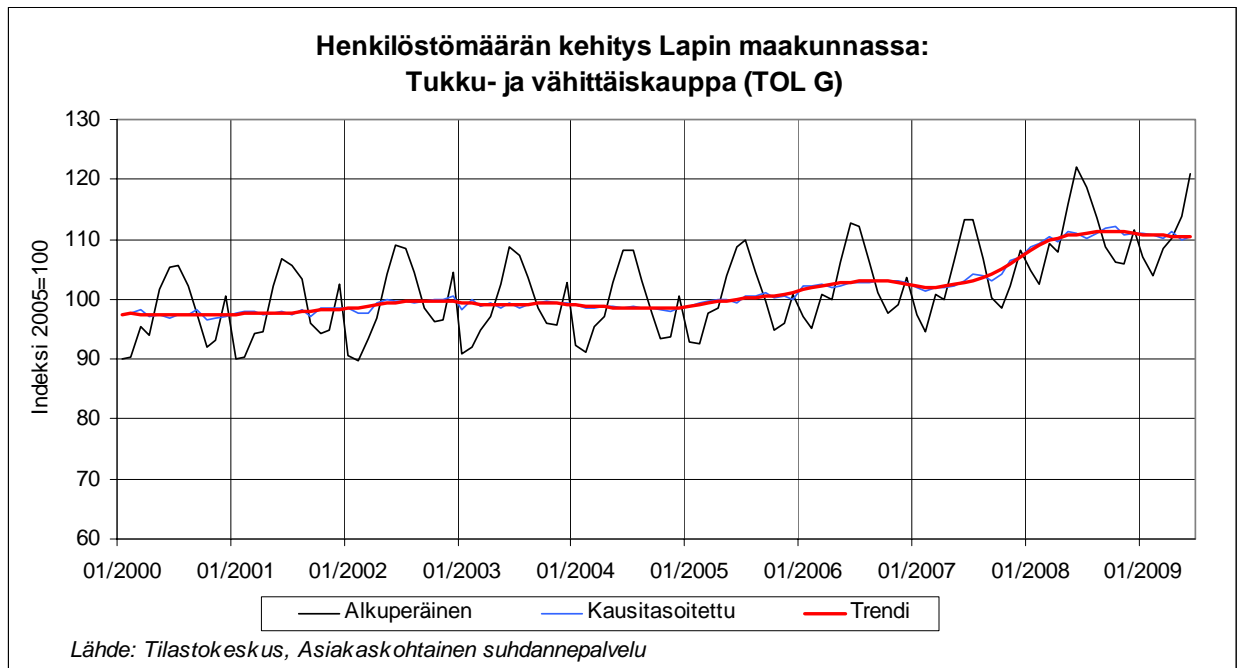
TOL G
 1 785 kpl
 1 767 milj. €
 6 064 htv
 1,4 %
 17,1 %
 15,5 %

Liikevaihdon kehitys Lapin maakunnassa: Tukku- ja vähittäiskauppa (TOL G)

Lähde: Tilastokeskus, Asiakaskohtainen suhdannepalvelu

Liikevaihdon trendivertailu: Tukku- ja vähittäiskauppa (TOL G)

Lähde: Tilastokeskus, Asiakaskohtainen suhdannepalvelu

3.5 Lapin liikevaihdon vuosimuutosprosentit

Vuosi	Vuosimuutokset		Vuosimuutokset	
	Liikevaihdon kehitys Majoitus- ja ravitsemistoiminta (tol I) Lapin maakunta	Liikevaihdon kehitys Rakentaminen (tol F) Lapin maakunta	Liikevaihdon kehitys Tukku- ja vähittäiskauppa (tol G) Lapin maakunta	
2001	1,5 %	10,2 %	-1,9 %	
2002	4,8 %	1,9 %	5,7 %	
2003	3,2 %	3,7 %	3,3 %	
2004	1,7 %	8,5 %	3,6 %	
2005	3,1 %	10,2 %	3,5 %	
2006	6,5 %	12,3 %	4,0 %	
2007	7,5 %	19,0 %	5,3 %	
2008	6,1 %	13,7 %	7,2 %	
1-5/2009	-5,1 %	-20,9 %	-8,6 %	

Vuosi	Vuosimuutokset		Vuosimuutokset	
	Liikevaihdon kehitys Teollisuus (tol C) Lapin maakunta	Liikevaihdon kehitys Kaivostoiminta ja louhinta (tol B) Lapin maakunta	Liikevaihdon kehitys Elintarvikkeiden ja juomien valmistus (tol 10-11) Lapin maakunta	
2001	-11,5 %	8,5 %	1,7 %	
2002	1,9 %	13,1 %	-13,1 %	
2003	14,5 %	0,8 %	-3,5 %	
2004	23,2 %	10,0 %	-16,4 %	
2005	-0,9 %	-6,1 %	-19,4 %	
2006	22,0 %	34,3 %	2,2 %	
2007	8,7 %	14,1 %	8,2 %	
2008	-12,0 %	15,4 %	3,3 %	
1-5/2009	-52,1 %	-22,5 %	4,5 %	

Vuosi	Vuosimuutokset		Vuosimuutokset	
	Liikevaihdon kehitys Metallituotteiden valmistus (tol 25) Lapin maakunta	Liikevaihdon kehitys Tietojenkäsittelypalvelu (tol 62-63) Lapin maakunta	Liikevaihdon kehitys Sahatavaran ja puutuotteiden valmistus (tol 16) Lapin maakunta	
2001	8,9 %	37,9 %	-2,9 %	
2002	6,9 %	11,4 %	9,3 %	
2003	-8,0 %	4,7 %	12,5 %	
2004	15,1 %	-19,6 %	2,2 %	
2005	6,6 %	-14,9 %	-8,3 %	
2006	1,0 %	21,7 %	5,5 %	
2007	31,1 %	14,4 %	26,4 %	
2008	22,9 %	3,0 %	-9,6 %	
1-5/2009	-13,7 %	17,3 %	-35,8 %	

Vuosi	Vuosimuutokset Liikevaihdon kehitys Hotellit (tol 551) Lapin maakunta	Vuosimuutokset Liikevaihdon kehitys Kuljetus ja varastointi (tol H) Lapin maakunta	Vuosimuutokset Liikevaihdon kehitys Ohjelmapalvelutoiminta ja virkistys (tol 79+932) Lapin maakunta
2001	0,6 %	8,3 %	12,0 %
2002	5,9 %	3,6 %	20,0 %
2003	2,7 %	-0,2 %	1,1 %
2004	2,0 %	-0,2 %	14,0 %
2005	3,3 %	5,4 %	5,6 %
2006	6,0 %	8,0 %	13,6 %
2007	7,1 %	9,8 %	12,4 %
2008	4,6 %	10,8 %	11,8 %
1-5/2009	-7,0 %	-15,9 %	-5,8 %

Vuosi	Vuosimuutokset Liikevaihdon kehitys Muu liike- elämää palveleva toiminta (tol 74) Lapin maakunta	Vuosimuutokset Liikevaihdon kehitys Kaikki toimialat yhteensä (tol A-X) Lapin maakunta	Vuosimuutokset Liikevaihdon kehitys Terveydenhuolto (tol Q) Lapin maakunta
2001	5,7 %	-5,1 %	1,0 %
2002	5,1 %	2,5 %	1,9 %
2003	5,7 %	8,9 %	10,3 %
2004	3,4 %	14,4 %	-2,9 %
2005	11,9 %	0,9 %	20,9 %
2006	5,7 %	14,8 %	11,8 %
2007	9,1 %	7,4 %	29,3 %
2008	14,4 %	-2,4 %	28,5 %
1-5/2009	0,6 %	-33,4 %	14,6 %

Vuosi	Vuosimuutokset Liikevaihdon kehitys Luovat alat (yritysryhmä) Lapin maakunta	Vuosimuutokset Liikevaihdon kehitys Metsäklusteri (yritysryhmä) Lapin maakunta	Vuosimuutokset Liikevaihdon kehitys Kylmä- ja talviteknologia (yritysryhmä) Lapin maakunta
2001	18,1 %	-13,3 %	15,5 %
2002	11,1 %	0,9 %	48,3 %
2003	7,7 %	-1,4 %	-2,0 %
2004	14,2 %	8,0 %	-4,9 %
2005	6,3 %	-8,4 %	23,5 %
2006	2,3 %	11,4 %	-2,1 %
2007	12,9 %	6,2 %	7,9 %
2008	-3,1 %	-5,6 %	-2,6 %
1-5/2009	-16,0 %	-30,3 %	7,8 %

Vuosi	Vuosimuutokset	Vuosimuutokset
	Liikevaihdon kehitys Teollisuus pl. Suuryksiköt (yritysryhmä) Lapin maakunta	Liikevaihdon kehitys Kasvuyritykset (yritysryhmä) Lapin maakunta
2001	-2,1 %	13,2 %
2002	-3,8 %	15,0 %
2003	-1,7 %	7,6 %
2004	0,2 %	3,6 %
2005	7,6 %	13,0 %
2006	-8,2 %	7,1 %
2007	11,7 %	11,7 %
2008	0,6 %	2,3 %
1-5/2009	-16,8 %	-11,4 %

4 Suhdannekehitys Rovaniemen seudulla

4.1 Koko talous

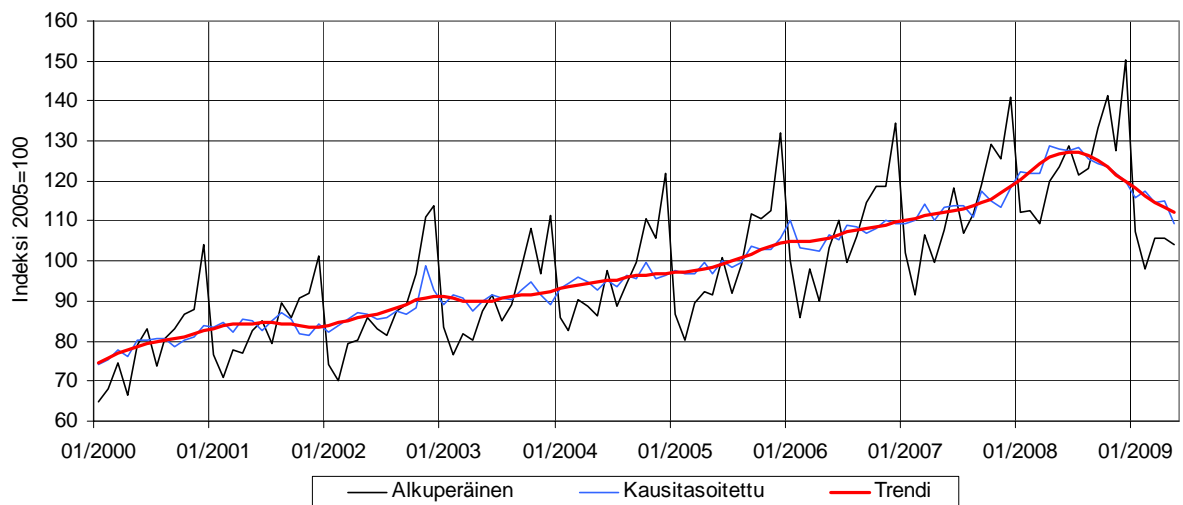
KOKO TALOUS

toimipaikkoja
liikevaihto
henkilöstö

Toimialafaktat 2007

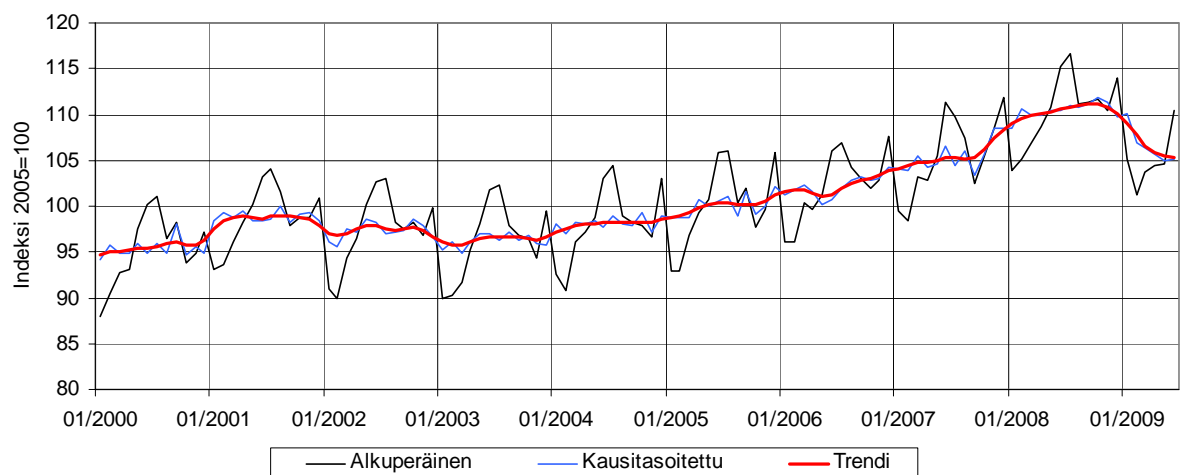
TOL A-X
3 312 kpl
2 053 milj. €
12 756 htv

Liikevaihdon kehitys Rovaniemen seutukunnassa: Kaikki toimialat (TOL A-X)

Lähde: Tilastokeskus, Asiakaskohtainen suhdannepalvelu

**Henkilöstömäärän kehitys Rovaniemen seutukunnassa:
Kaikki toimialat (TOL A-X)**

Lähde: Tilastokeskus, Asiakaskohtainen suhdannepalvelu

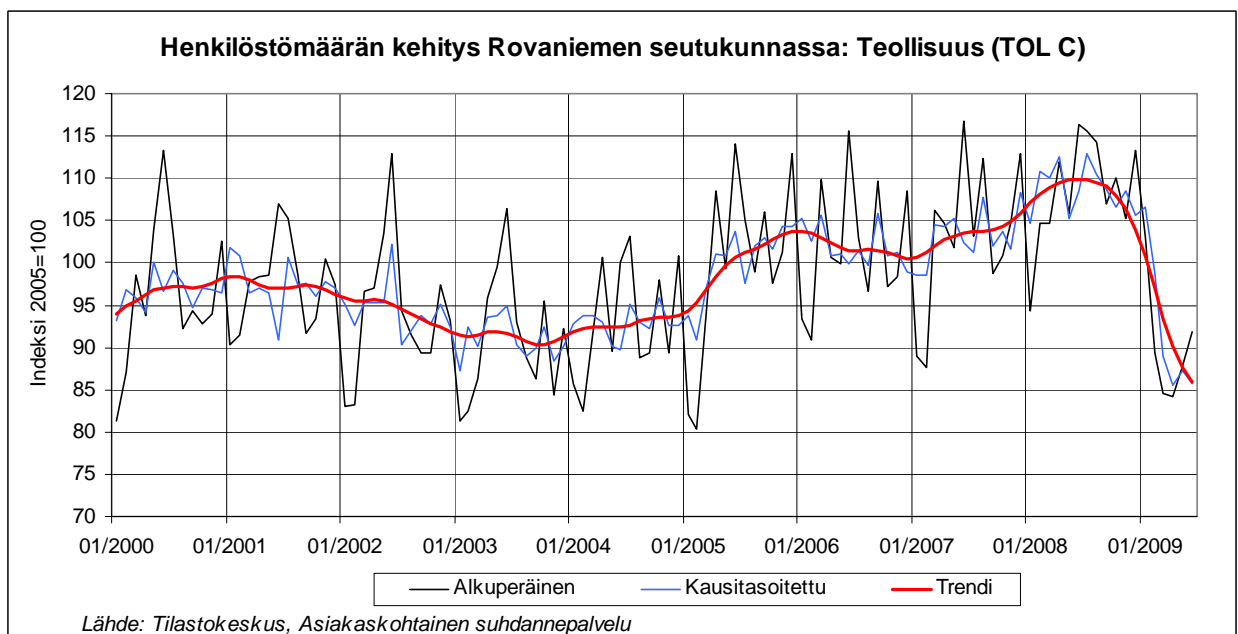
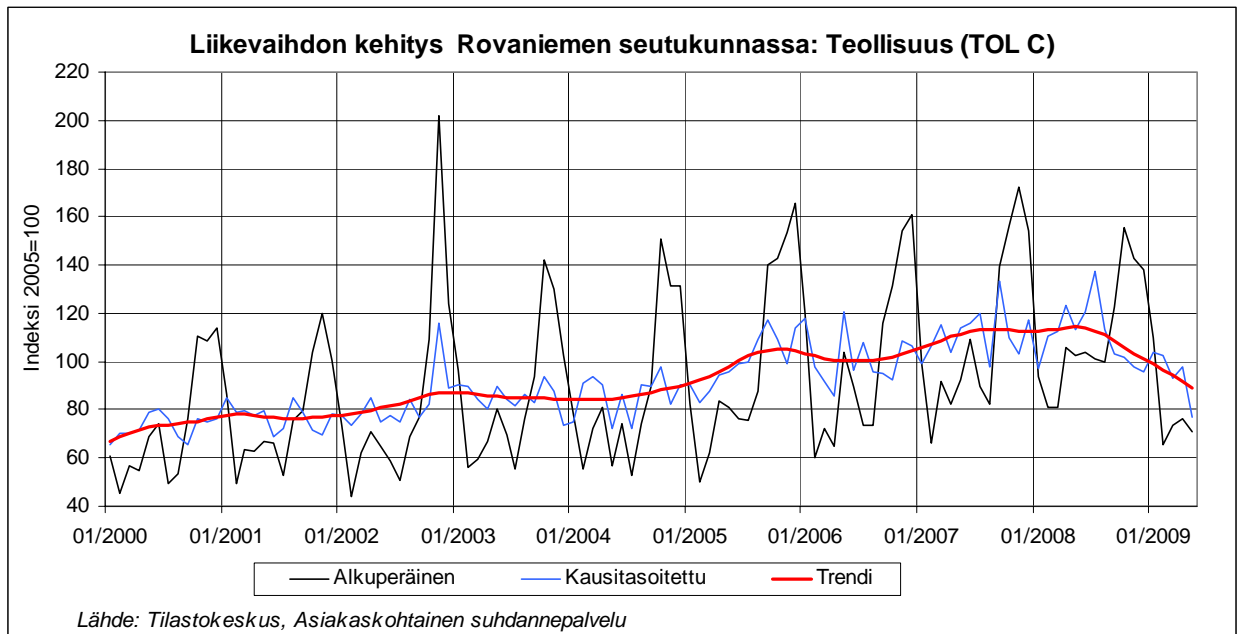
4.2 Teollisuus

TEOLLISUUS

toimipaikkoja
liikevaihto
henkilöstö

Toimialafaktat 2007

TOL C
234 kpl
369 milj. €
1 560 htv

4.3 Rakentaminen

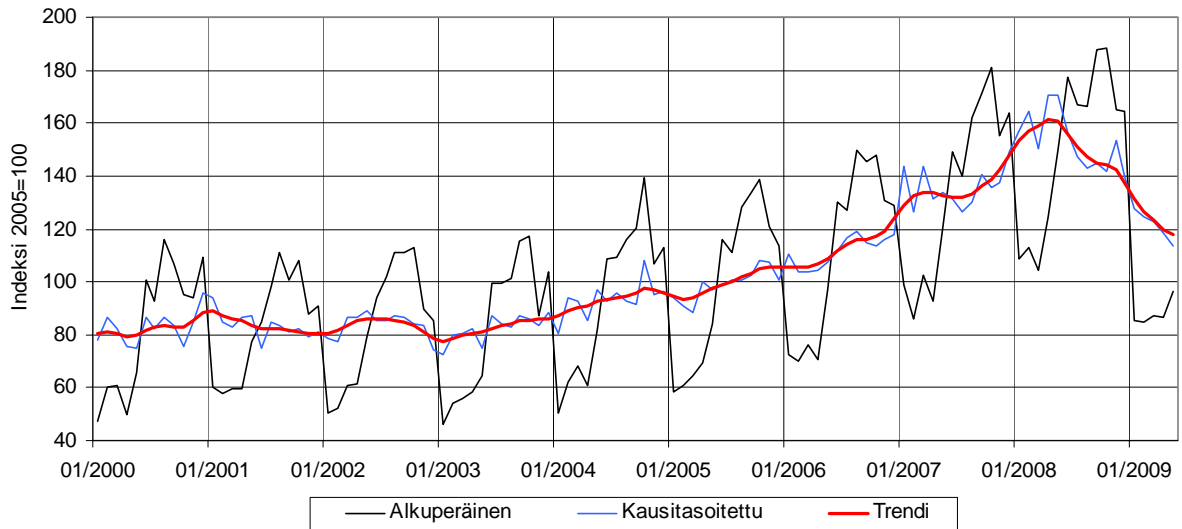
RAKENTAMINEN

toimipaikkoja
liikevaihto
henkilöstö

Toimialafaktat 2007

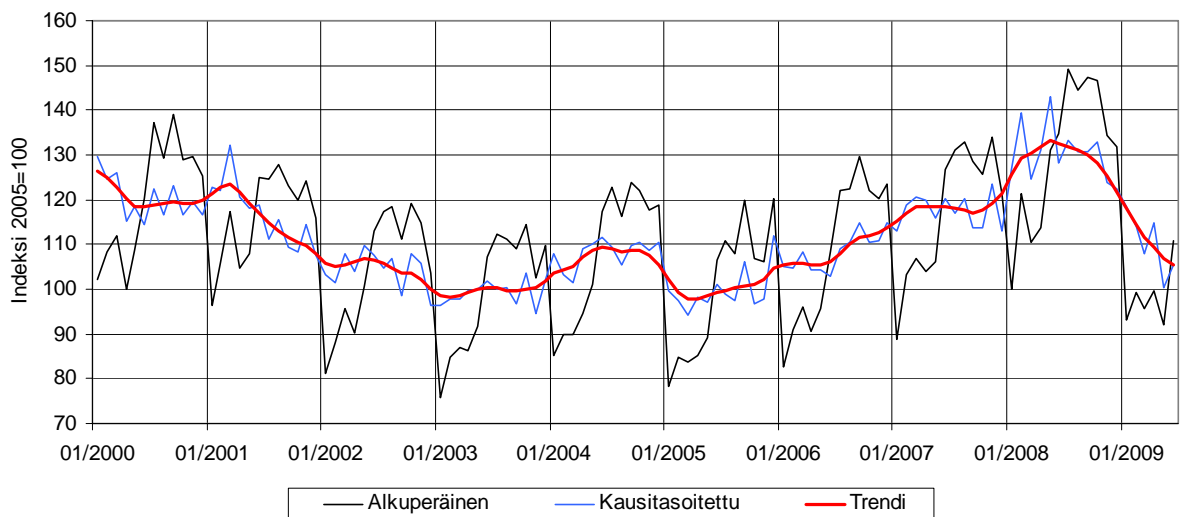
TOL F
393 kpl
289 milj. €
1 843 htv

Liikevaihdon kehitys Rovaniemen seutukunnassa: Rakentaminen (TOL F)

Lähde: Tilastokeskus, Asiakaskohtainen suhdannepalvelu

Henkilöstömäärän kehitys Rovaniemen seutukunnassa: Rakentaminen (TOL F)

Lähde: Tilastokeskus, Asiakaskohtainen suhdannepalvelu

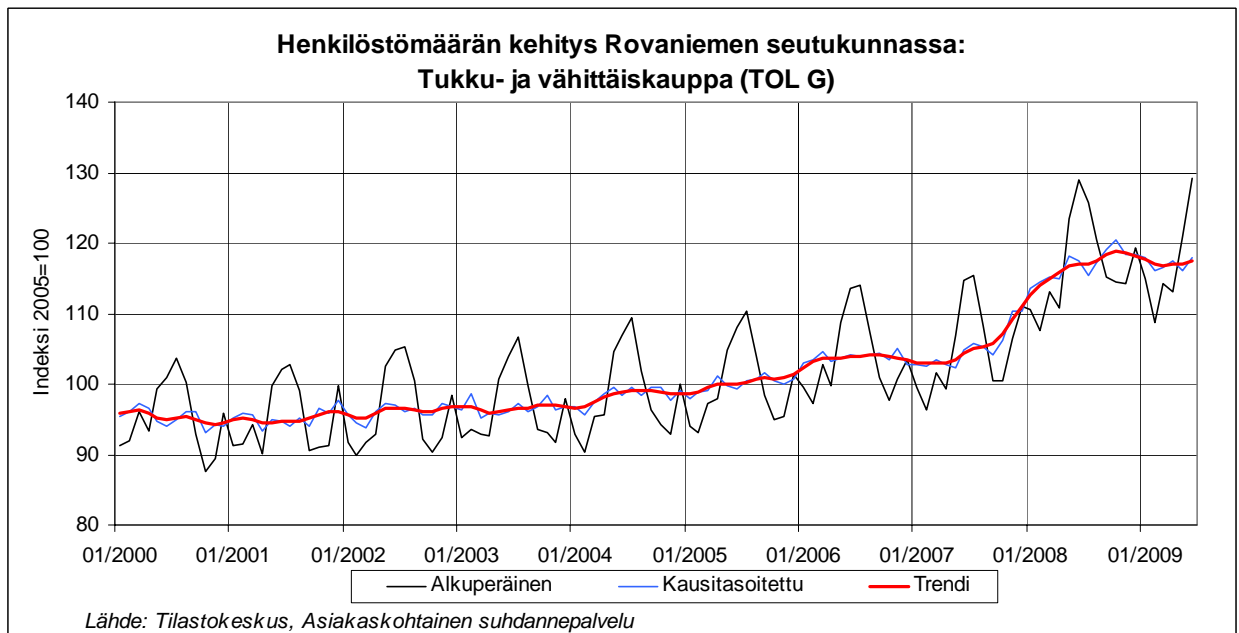
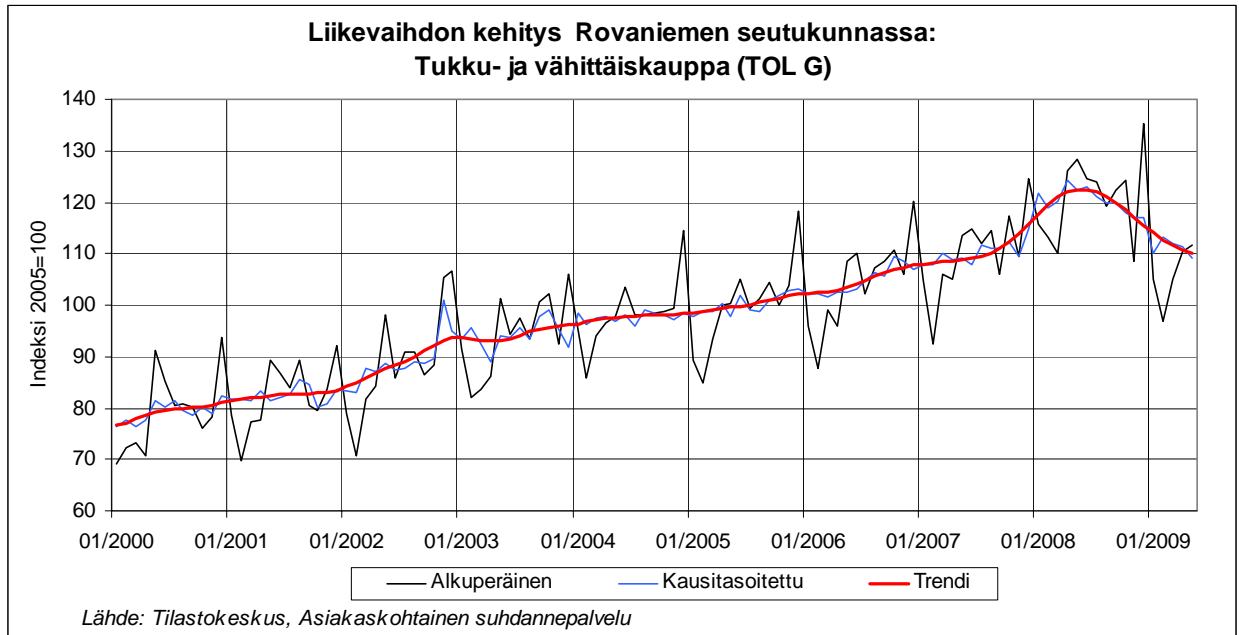
4.4 Tukku- ja vähittäiskauppa

TUKKU- JA VÄHITTÄISKAUPPA

toimipaikkoja
liikevaihto
henkilöstö

Toimialafaktat 2007

TOL G
586 kpl
699 milj. €
2 158 htv

4.5 Matkailu

4.5.1 Majoitus- ja ravitsemistoiminta

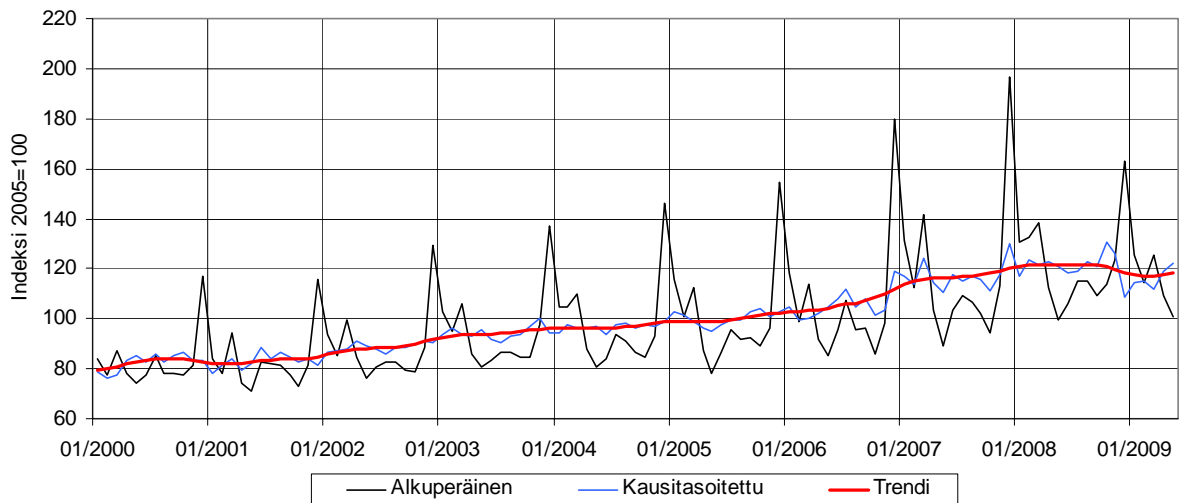
MAJOITUS- JA RAVITSEMISTOIMINTA

toimipaikkoja
liikevaihto
henkilöstö

Toimialafaktat 2007

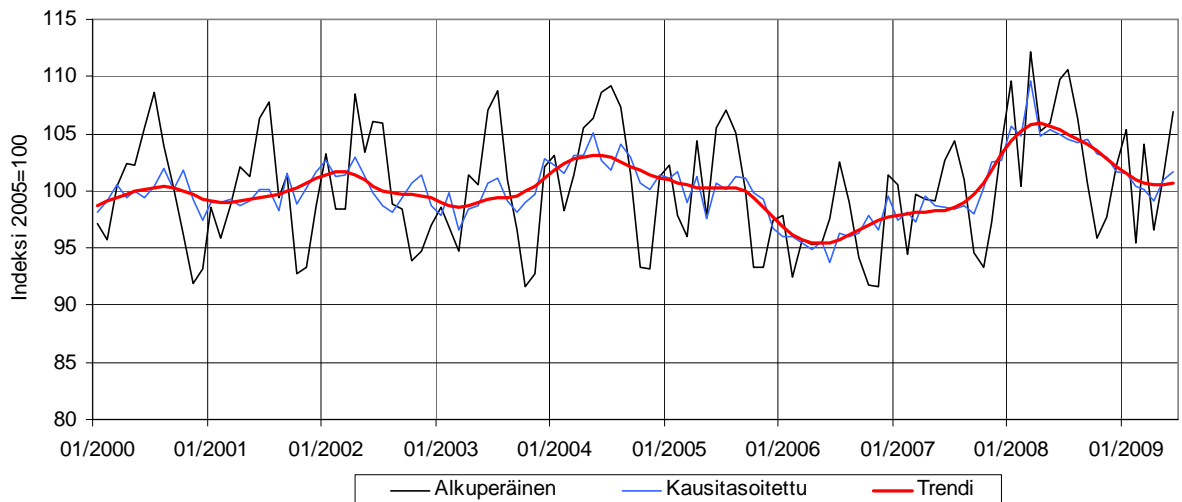
TOL I
168 kpl
73 milj. €
701 htv

**Liikevaihdon kehitys Rovaniemen seutukunnassa:
Majoitus- ja ravitsemistoiminta (TOL I)**

Lähde: Tilastokeskus, Asiakaskohtainen suhdannepalvelu

**Henkilöstömäärän kehitys Rovaniemen seutukunnassa:
Majoitus- ja ravitsemistoiminta (TOL I)**

Lähde: Tilastokeskus, Asiakaskohtainen suhdannepalvelu

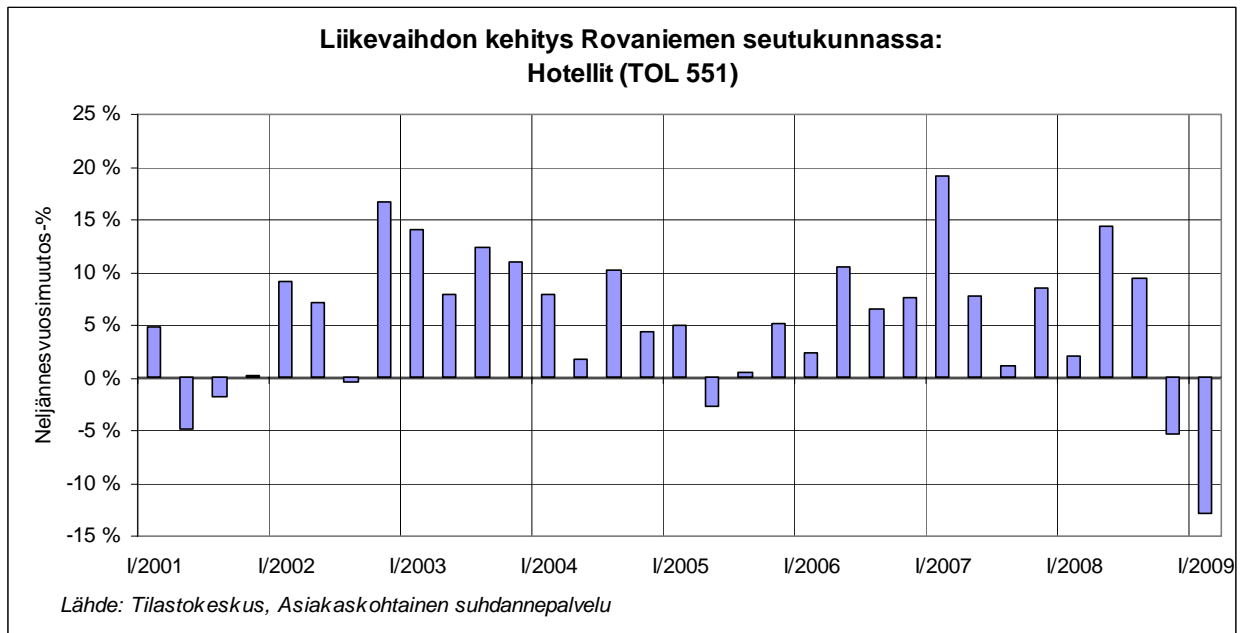
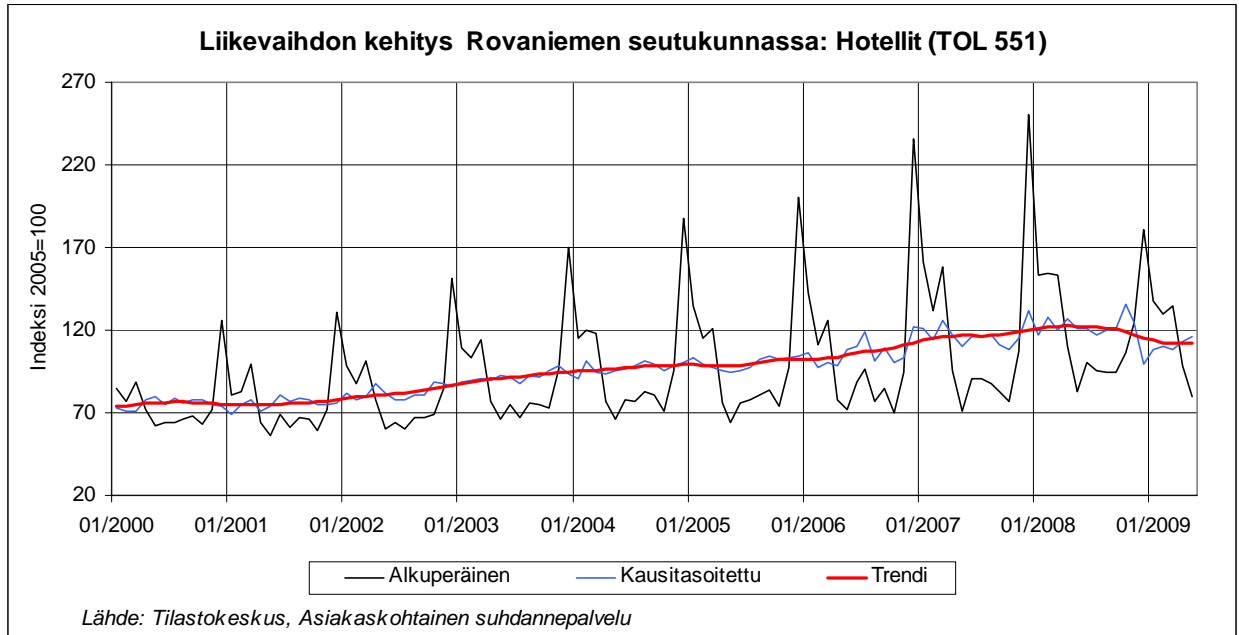
4.5.2 Hotellit

HOTELLIT

toimipaikkoja
liikevaihto
henkilöstö

Toimialafaktat 2007

TOL 551
16 kpl
33 milj. €
225 htv

4.5.3 Ohjelmalvelutoiminta ja virkistys

OHJELMAPALVELUTOIMINTA JA VIRKISTYS

toimipaikkoja
liikevaihto
henkilöstö

Toimialafaktat 2007

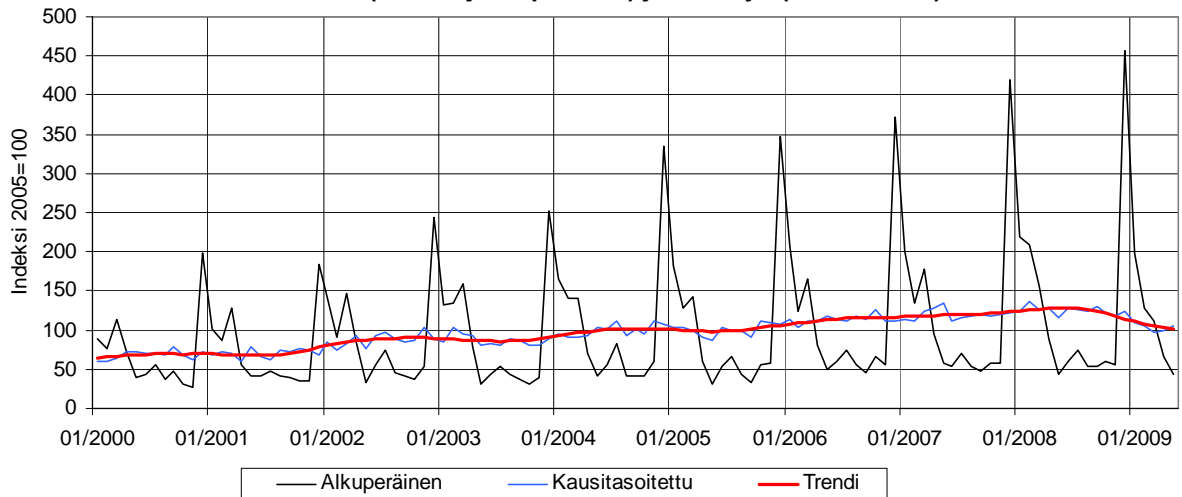
TOL 79 + 932

59 kpl

25 milj. €

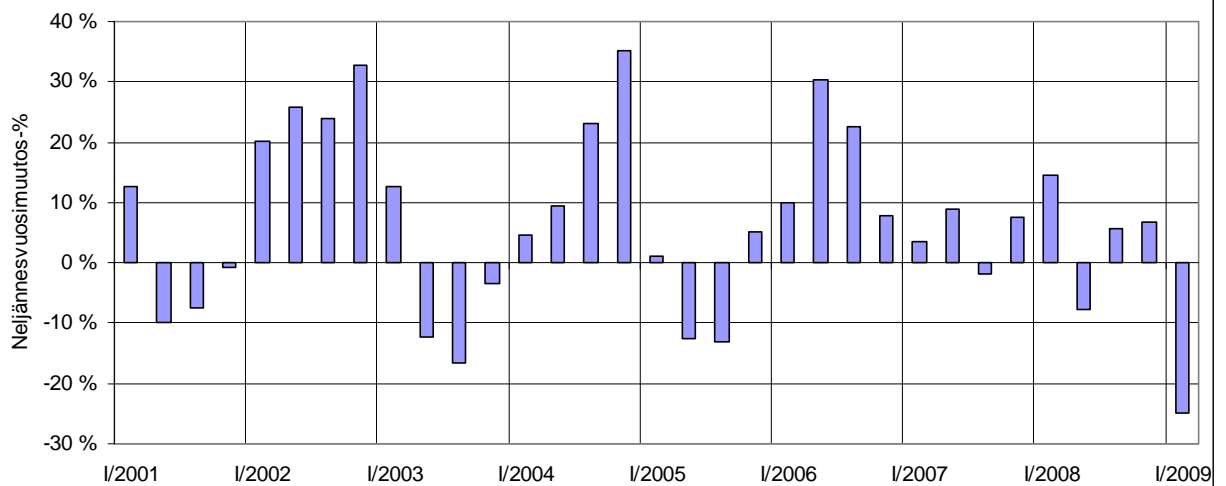
227 htv

Liikevaihdon kehitys Rovaniemen seutukunnassa: Muu matkailua palveleva toiminta (mm. ohjelmalvelut) ja virkistys (TOL 79+932)

Lähde: Tilastokeskus, Asiakaskohtainen suhdannepalvelu

Liikevaihdon kehitys Rovaniemen seutukunnassa: Muu matkailua palveleva toiminta (mm. ohjelmalvelut) ja virkistys

Lähde: Tilastokeskus, Asiakaskohtainen suhdannepalvelu

4.6 Klusterit ja yritysryhmät

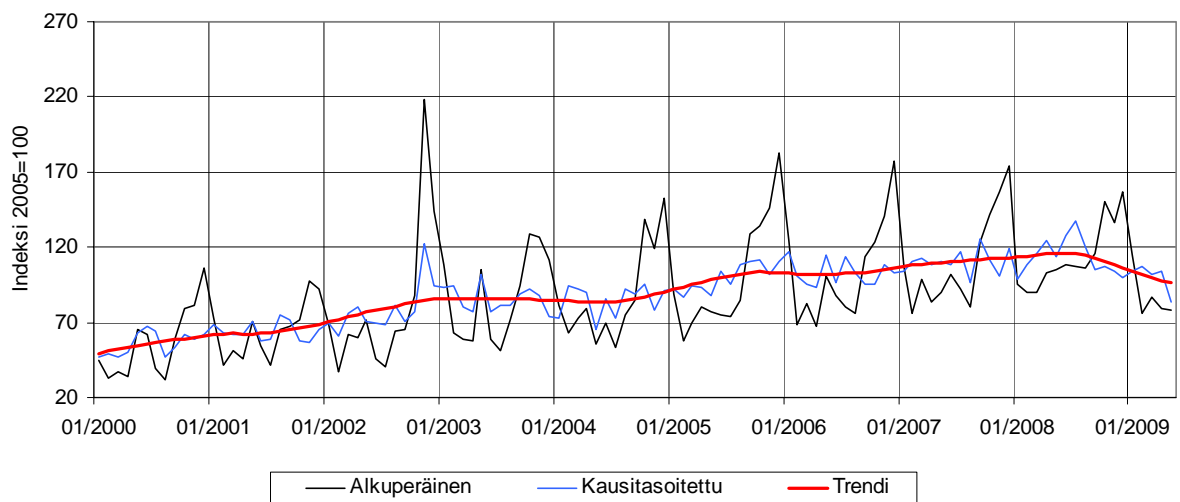
4.6.1 Kasvuyritysten ryhmä

KASVUYRITYKSET

toimipaikkoja
liikevaihto
henkilöstö

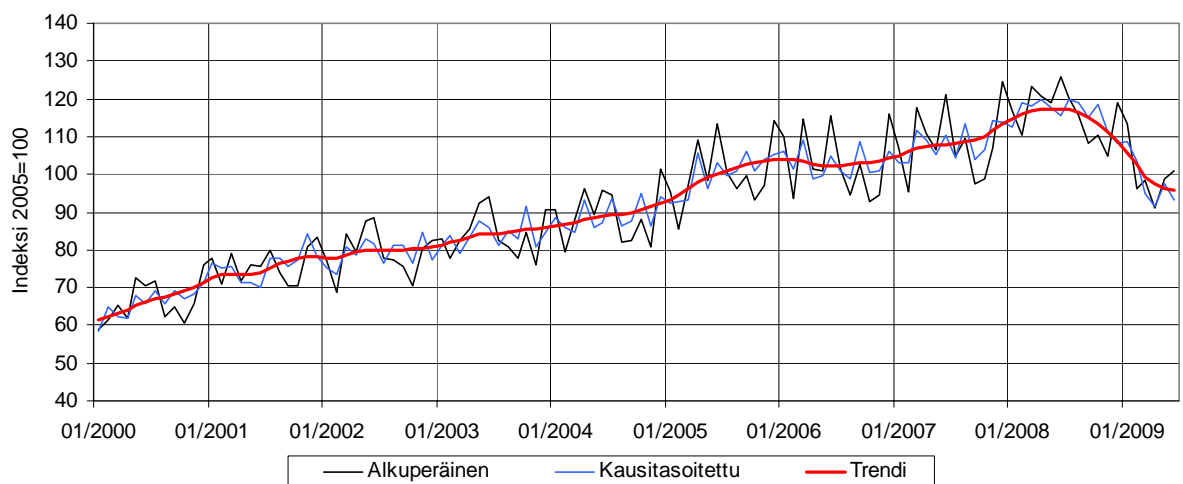
Toimialafaktat 2007
määritelty yritysryhmä
74 kpl
344 milj. €
1 526 htv

Liikevaihdon kehitys Rovaniemen seutukunnassa: Kasvuyritysten yritysryhmä

Lähde: Tilastokeskus, Asiakaskohtainen suhdannepalvelu

Henkilöstömäärän kehitys Rovaniemen seutukunnassa:
Kasvuyritysten yritysryhmä

Lähde: Tilastokeskus, Asiakaskohtainen suhdannepalvelu

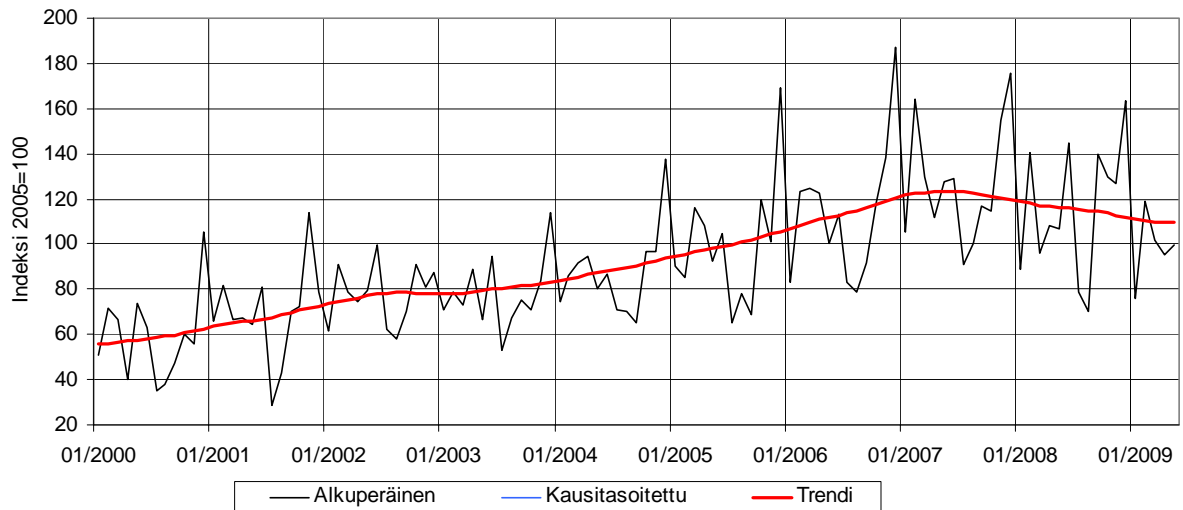
4.6.2 Luovien alojen yritysryhmä

LUOVAT ALAT

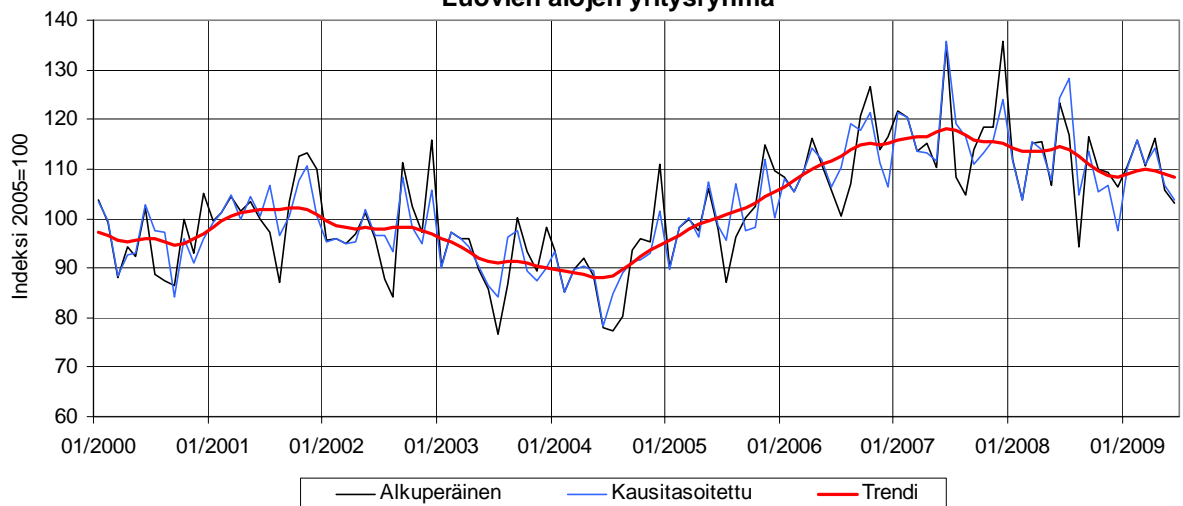
toimipaikkoja
liikevaihto
henkilöstö

Toimialafaktat 2007
määritelty yritysryhmä
50 kpl
20 milj. €
159 htv

Liikevaihdon kehitys Rovaniemen seutukunnassa: Luovien alojen yritysryhmä

Lähde: Tilastokeskus, Asiakaskohtainen suhdannepalvelu

Henkilöstömäärän kehitys Rovaniemen seutukunnassa:
Luovien alojen yritysryhmä

Lähde: Tilastokeskus, Asiakaskohtainen suhdannepalvelu

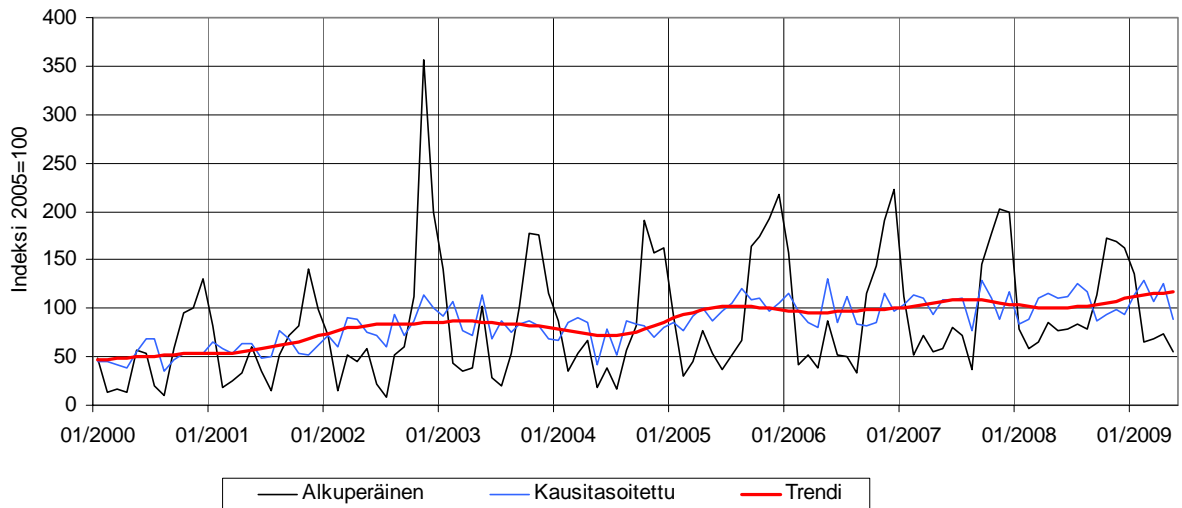
4.6.3 Kylmä- ja talvitekniikan yritysryhmä

KYLMÄ- JA TALVITEKNOLOGIA

toimipaikkoja
liikevaihto
henkilöstö

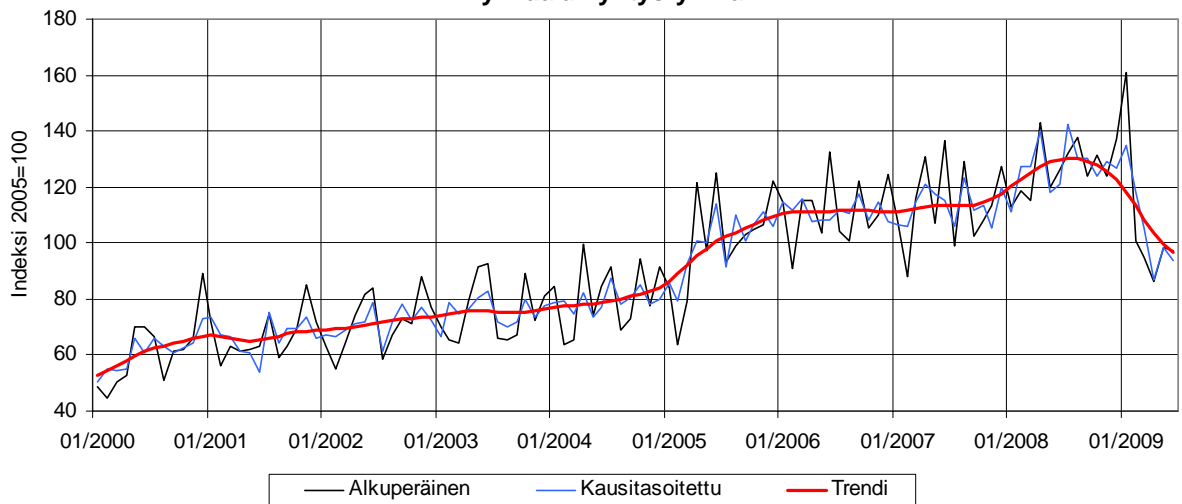
Toimialafaktat 2007
määritelty yritysryhmä
19 kpl
168 milj. €
333 htv

Liikevaihdon kehitys Rovaniemen seutukunnassa: Kylmäalan yritysryhmä

Lähde: Tilastokeskus, Asiakaskohtainen suhdannepalvelu

**Henkilöstömäärän kehitys Rovaniemen seutukunnassa:
Kylmäalan yritysryhmä**

Lähde: Tilastokeskus, Asiakaskohtainen suhdannepalvelu

4.7 Kunnat

4.7.1 Rovaniemi koko talous

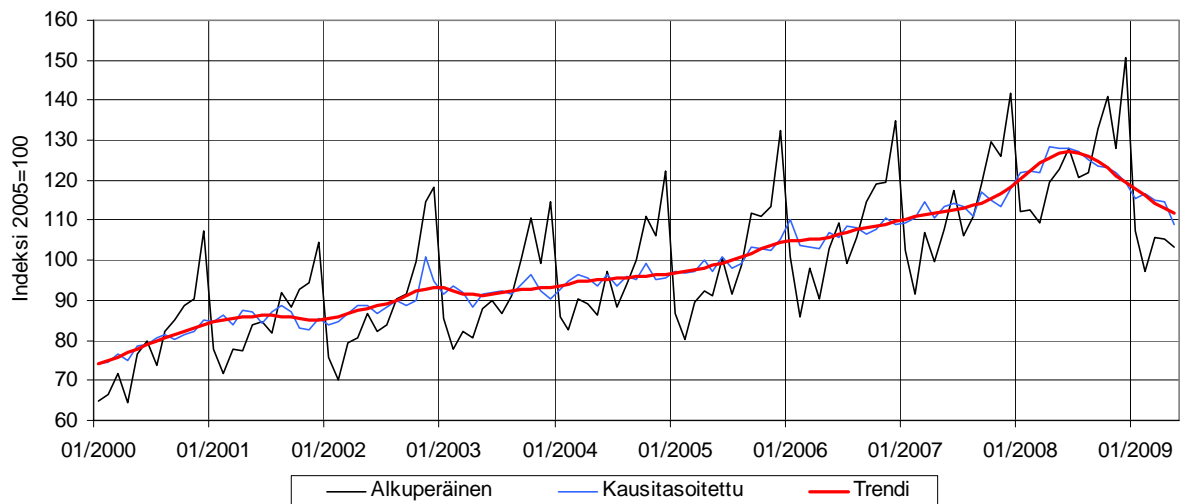
KOKO TALOUS

toimipaikkoja
liikevaihto
henkilöstö

Toimialafaktat 2007

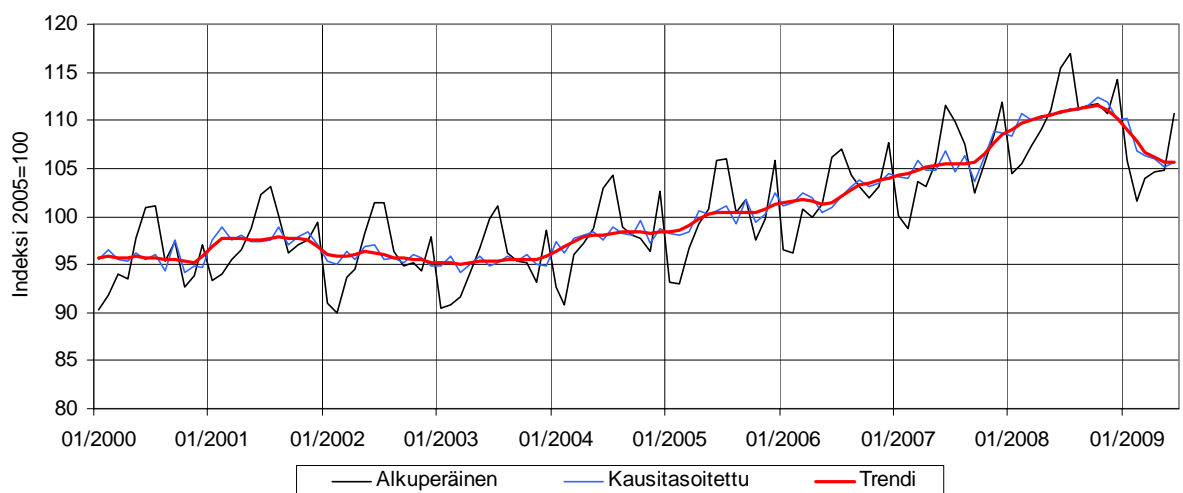
TOL A-X
2 981 kpl
1 981 milj. €
12 128 htv

Liikevaihdon kehitys Rovaniemellä: Kaikki toimialat (TOL A-X)

Lähde: Tilastokeskus, Asiakaskohtainen suhdannepalvelu

Henkilöstömäärän kehitys Rovaniemellä: Kaikki toimialat (TOL A-X)

Lähde: Tilastokeskus, Asiakaskohtainen suhdannepalvelu

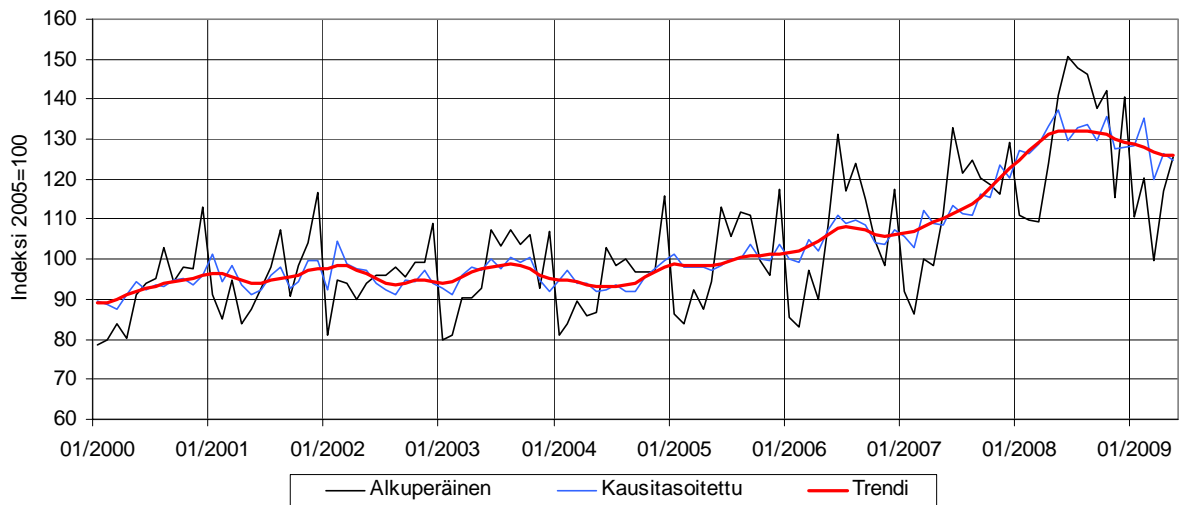
4.7.2 Ranua koko talous

KOKO TALOUS

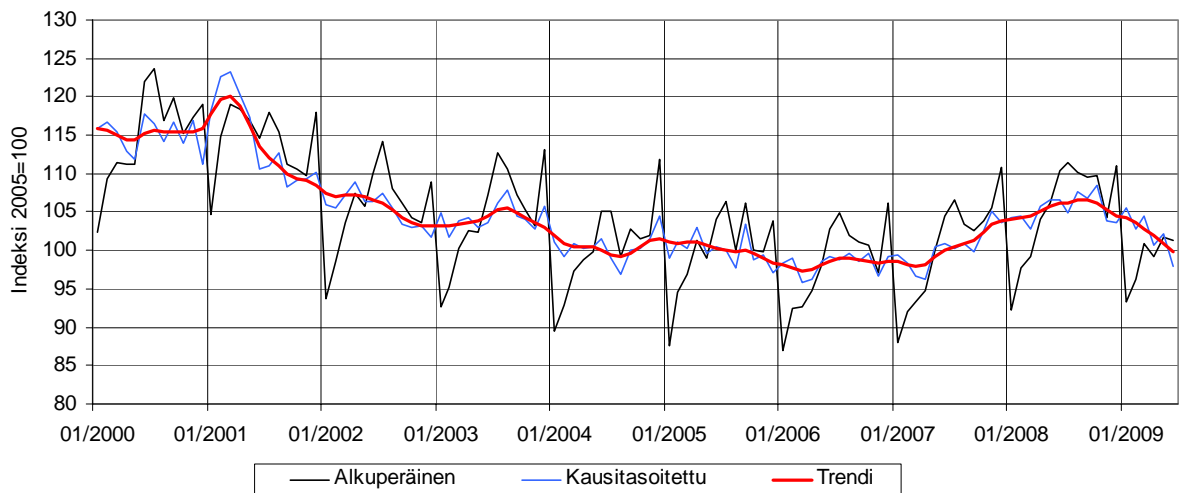
toimipaikkoja
liikevaihto
henkilöstö

Toimialafaktat 2007

TOL A-X
331 kpl
72 milj. €
628 htv

Liikevaihdon kehitys Ranualla: Kaikki toimialat (TOL A-X)

Lähde: Tilastokeskus, Asiakaskohtainen suhdannepalvelu

Henkilöstömäärän kehitys Ranualla: Kaikki toimialat (TOL A-X)

Lähde: Tilastokeskus, Asiakaskohtainen suhdannepalvelu

4.8 Rovaniemen seudun liikevaihdon vuosimuutosprosentit

Vuosi	Vuosimuutokset		Vuosimuutokset	
	Liikevaihdon kehitys kaikki toimialat yhteensä (tol A-X) Rovaniemen seutukunta	Liikevaihdon kehitys Rakentaminen (tol F) Rovaniemen seutukunta	Liikevaihdon kehitys Kauppa (tol G) Rovaniemen seutukunta	
2001	6,0 %	-0,2 %	3,9 %	
2002	4,2 %	1,4 %	8,2 %	
2003	3,6 %	-0,6 %	5,8 %	
2004	5,7 %	13,2 %	4,4 %	
2005	4,1 %	5,6 %	1,7 %	
2006	6,7 %	12,2 %	4,3 %	
2007	6,2 %	20,6 %	5,5 %	
2008	10,5 %	11,9 %	9,9 %	
1-5/2009	-9,7 %	-26,5 %	-10,8 %	

Vuosi	Vuosimuutokset		Vuosimuutokset	
	Liikevaihdon kehitys Kasvuyritykset (yritysryhmä) Rovaniemen seutukunta	Liikevaihdon kehitys Kylmä- ja talvitekнологia (yritysryhmä) Rovaniemen seutukunta	Liikevaihdon kehitys Majoitus- ja ravitsemistoiminta (tol I) Rovaniemen seutukunta	
2001	14,1 %	15,7 %	0,0 %	
2002	25,6 %	47,3 %	6,6 %	
2003	7,4 %	-2,2 %	6,6 %	
2004	0,8 %	-6,4 %	3,1 %	
2005	14,8 %	24,5 %	2,9 %	
2006	3,7 %	-1,1 %	5,6 %	
2007	6,6 %	6,5 %	10,7 %	
2008	2,8 %	-3,4 %	4,1 %	
1-5/2009	-10,1 %	9,2 %	-6,3 %	

Vuosi	Vuosimuutokset		Vuosimuutokset	
	Liikevaihdon kehitys Hotellit (tol 551) Rovaniemen seutukunta	Liikevaihdon kehitys Ohjelmapalvelutoiminta ja virkistys (tol 79+932) Rovaniemen seutukunta	Liikevaihdon kehitys Teollisuus (tol C) Rovaniemen seutukunta	
2001	0,0 %	0,9 %	6,2 %	
2002	8,9 %	25,5 %	8,4 %	
2003	11,5 %	-1,2 %	2,3 %	
2004	6,1 %	17,2 %	2,0 %	
2005	2,7 %	-1,2 %	14,5 %	
2006	6,3 %	13,1 %	1,7 %	
2007	10,1 %	5,1 %	9,4 %	
2008	3,4 %	7,3 %	-0,6 %	
1-5/2009	-11,3 %	-23,7 %	-14,6 %	

	Vuosi		Vuosi	
	Vuosi		Vuosi	
Vuosi	Liikevaihdon kehitys Luovat alat (yritysryhmä) Rovaniemen seutukunta	Liikevaihdon kehitys Kaikki toimialat yhteensä (tol A-X) Rovaniemen kaupunki	Liikevaihdon kehitys Kaikki toimialat yhteensä (tol A-X) Ranuan kunta	
2001	17,8 %	8,0 %	3,7 %	
2002	12,2 %	4,5 %	-0,3 %	
2003	0,1 %	3,2 %	1,3 %	
2004	12,2 %	4,2 %	-2,3 %	
2005	14,2 %	4,1 %	5,7 %	
2006	13,7 %	6,7 %	6,0 %	
2007	11,4 %	6,2 %	6,3 %	
2008	-8,4 %	10,3 %	16,6 %	
1-5/2009	-8,9 %	-9,9 %	-3,6 %	

6 Suhdannekehitys Kemi-Tornion seudulla

5.1 Koko talous

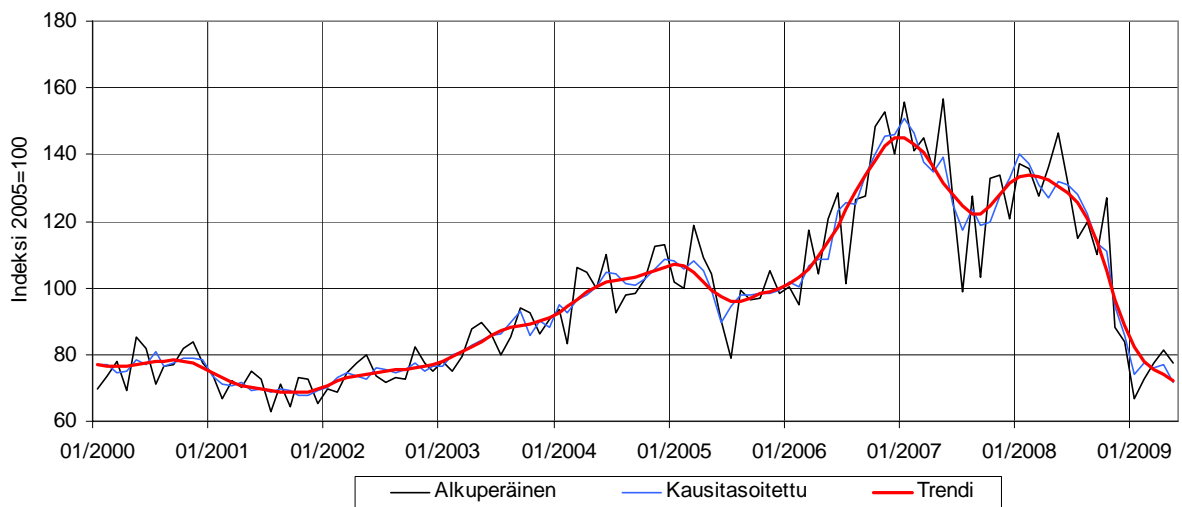
KOKO TALOUS

toimipaikkoja
liikevaihto
henkilöstö

Toimialafaktat 2007

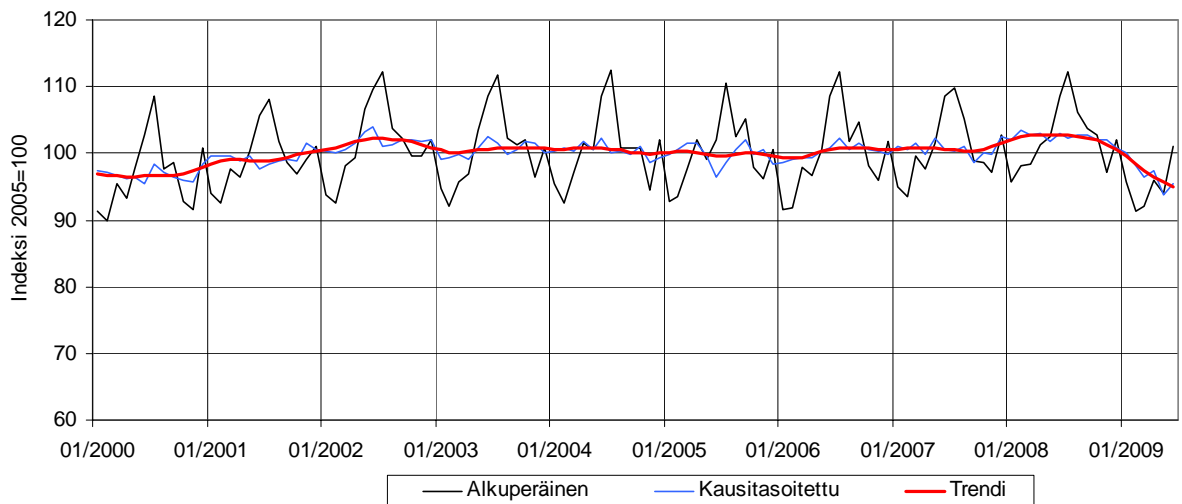
TOL A-X
3 258 kpl
6 687 milj. €
15 246 htv

Liikevaihdon kehitys Kemi-Tornion seutukunnassa: Kaikki toimialat (TOL A-X)

Lähde: Tilastokeskus, Asiakaskohtainen suhdannepalvelu

**Henkilöstömäärän kehitys Kemi-Tornion seutukunnassa:
Kaikki toimialat (TOL A-X)**

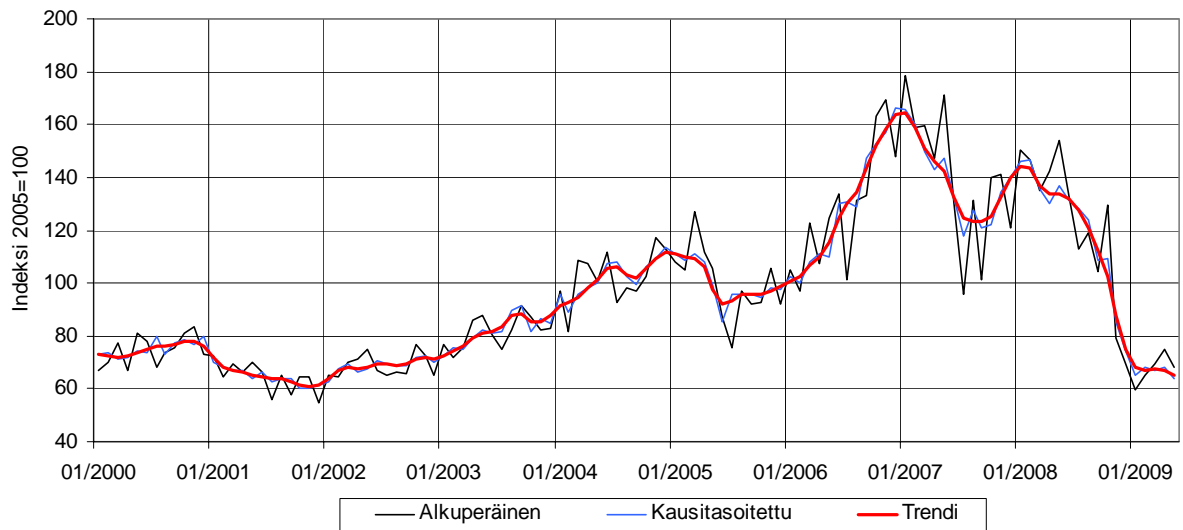

Lähde: Tilastokeskus, Asiakaskohtainen suhdannepalvelu

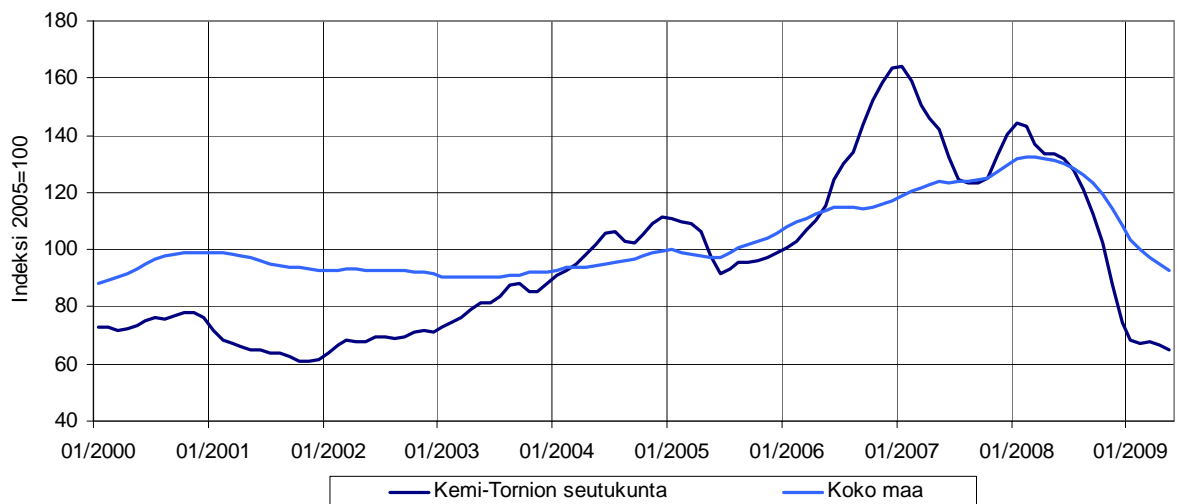
5.2 Teollisuus

TEOLLISUUS

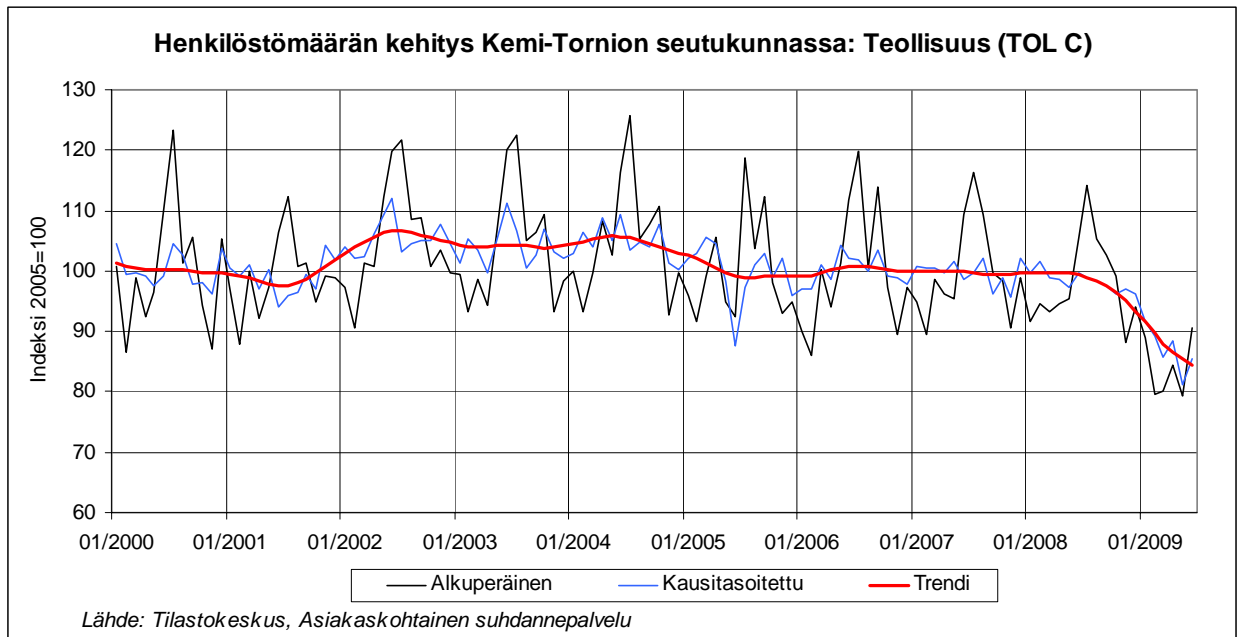
toimipaikkoja
liikevaihto
henkilöstö

Toimialafaktat 2007**TOL C****296 kpl****5 205 milj. €****6 287 htv****Liikevaihdon kehitys Kemi-Tornion seutukunnassa: Teollisuus (TOL C)**

Lähde: Tilastokeskus, Asiakaskohtainen suhdannepalvelu

Liikevaihdon trendivertailu: Teollisuus (TOL C)

Lähde: Tilastokeskus, Asiakaskohtainen suhdannepalvelu

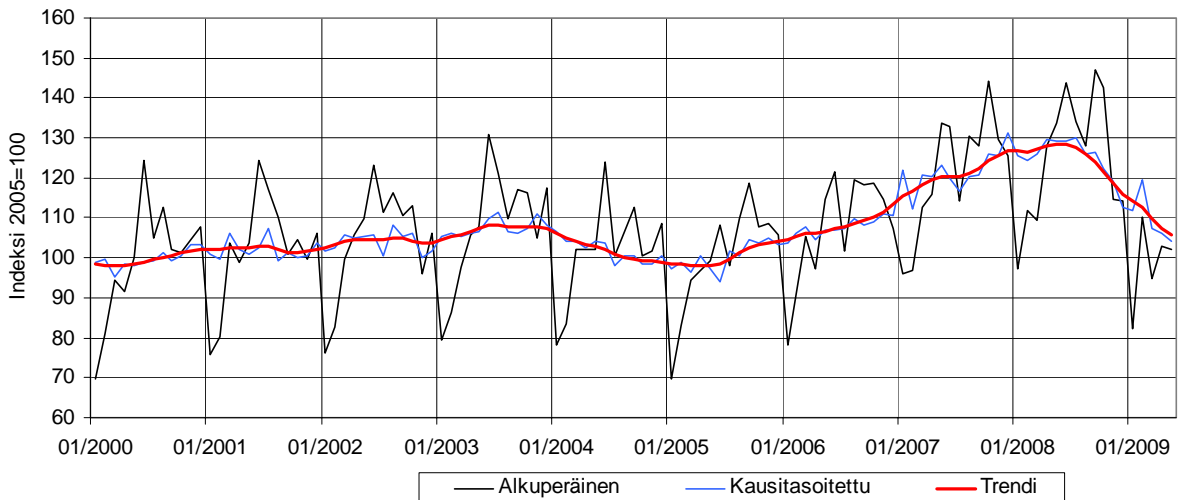
5.3 Teollisuus pl. suuryksiköt – pk-teollisuus

TEOLLISUUS PL. SUURYKSIKÖT

toimipaikkoja
liikevaihto
henkilöstö

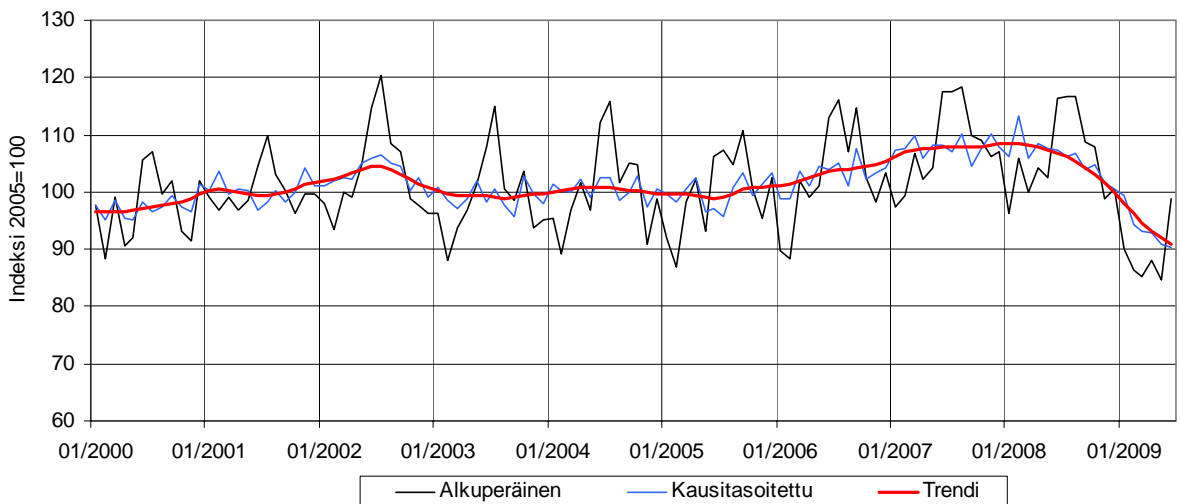
Toimialafaktat 2007
TOL C pl. suuryksiköt
ei julkaisuvapaa
ei julkaisuvapaa
ei julkaisuvapaa

**Liikevaihdon kehitys Kemi-Tornion seutukunnassa:
Teollisuus pl. suuryritykset (TOL C)**

Lähde: Tilastokeskus, Asiakaskohtainen suhdannepalvelu

**Henkilöstömäärän kehitys Kemi-Tornion seutukunnassa:
Teollisuus pl. suuryritykset (TOL C)**

Lähde: Tilastokeskus, Asiakaskohtainen suhdannepalvelu

5.4 Sahatavaran ja puutuotteiden valmistus

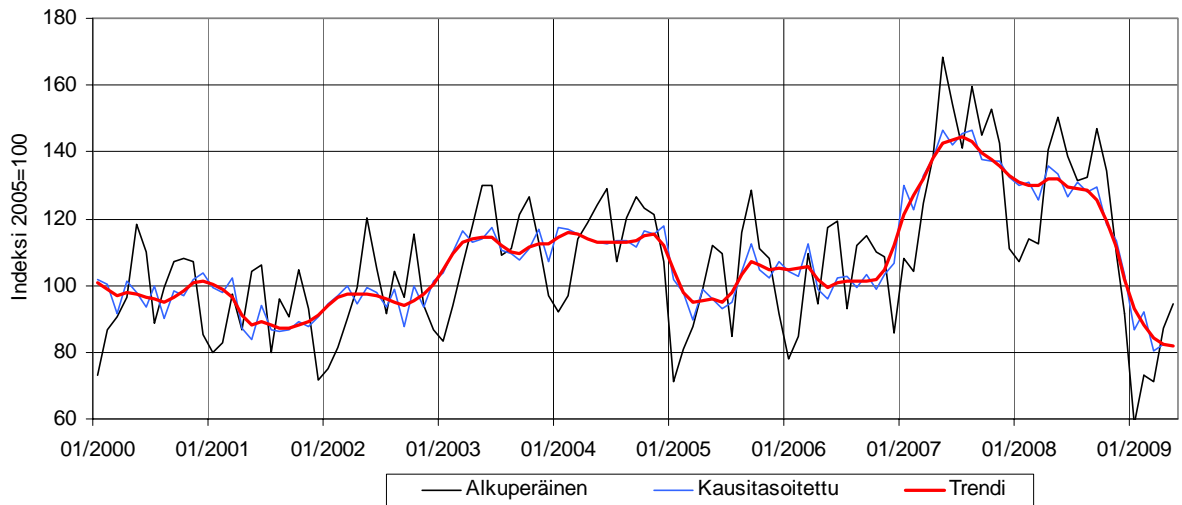
SAHATAVARAN JA PUUTUOTTEIDEN VALMISTUS

toimipaikkoja
liikevaihto
henkilöstö

Toimialafaktat 2007

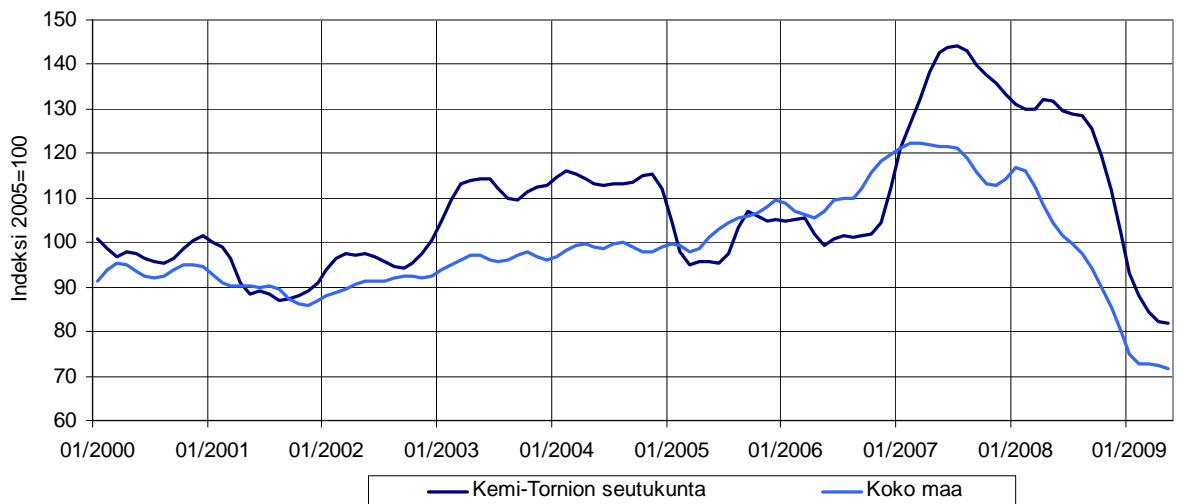
TOL 16
42 kpl
205 milj. €
618 htv

**Liikevaihdon kehitys Kemi-Tornion seutukunnassa:
Sahatavaran ja puutuotteiden valmistus (TOL 16)**

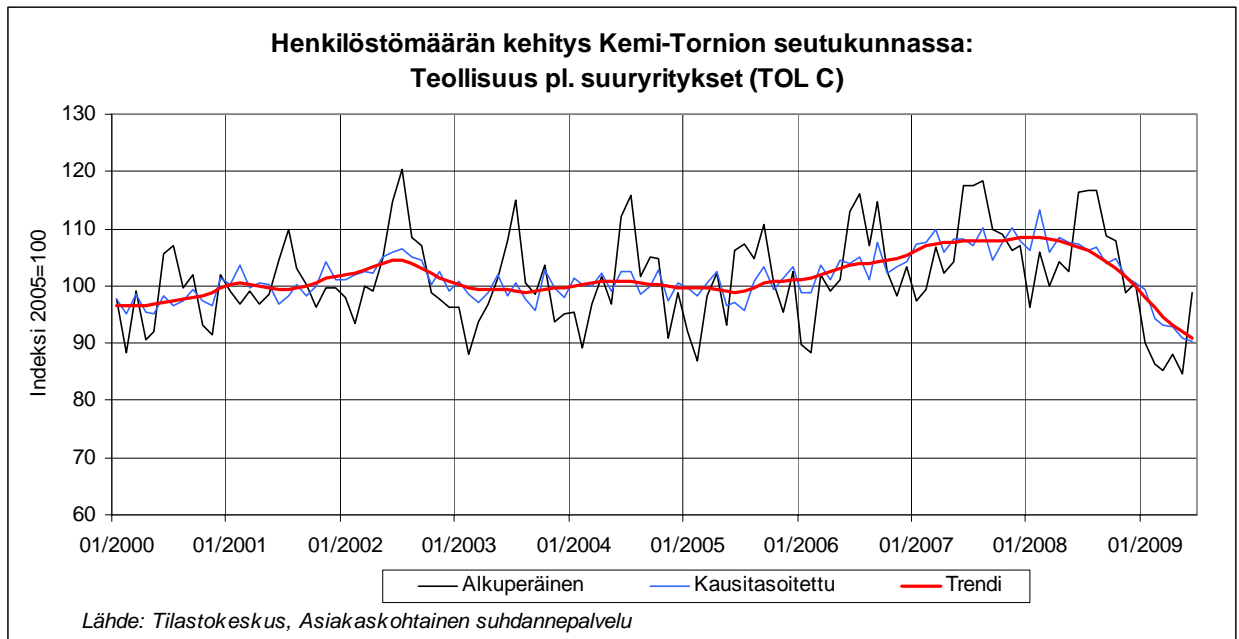

Lähde: Tilastokeskus, Asiakaskohtainen suhdannepalvelu

Liikevaihdon trendivertailu: Sahatavaran ja puutuotteiden valmistus (TOL 16)

Lähde: Tilastokeskus, Asiakaskohtainen suhdannepalvelu

5.5 Rakentaminen

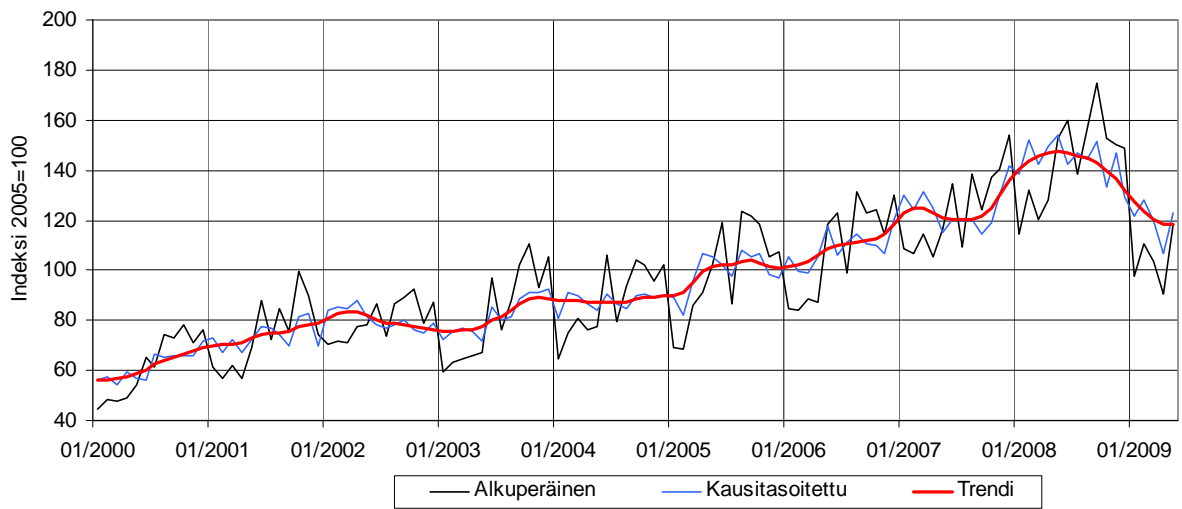
RAKENTAMINEN

toimipaikkoja
liikevaihto
henkilöstö

Toimialafaktat 2007

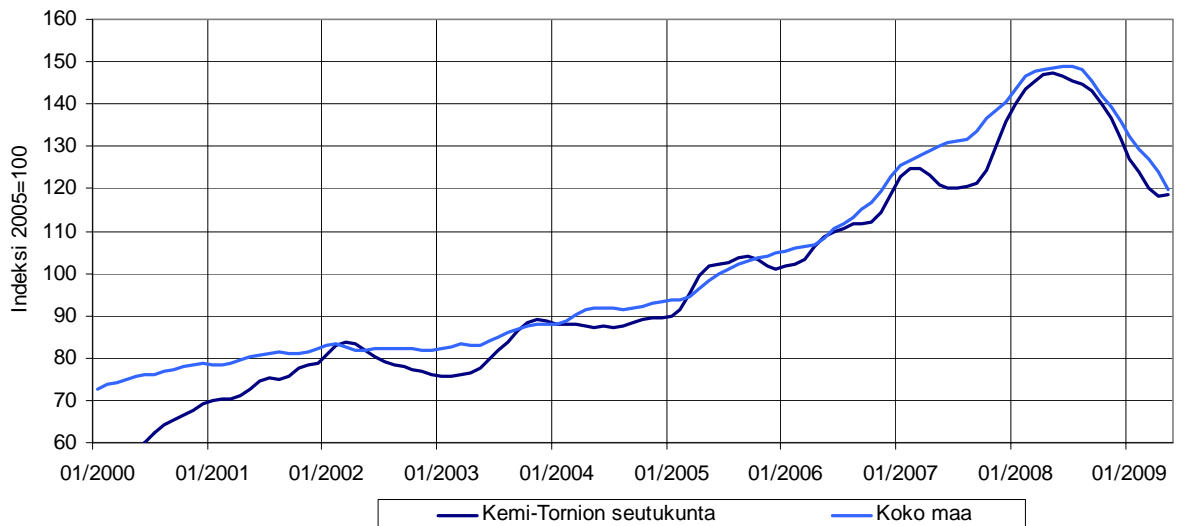
TOL F
476 kpl
210 milj. €
1 488 htv

Liikevaihdon kehitys Kemi-Tornion seutukunnassa: Rakentaminen (TOL F)

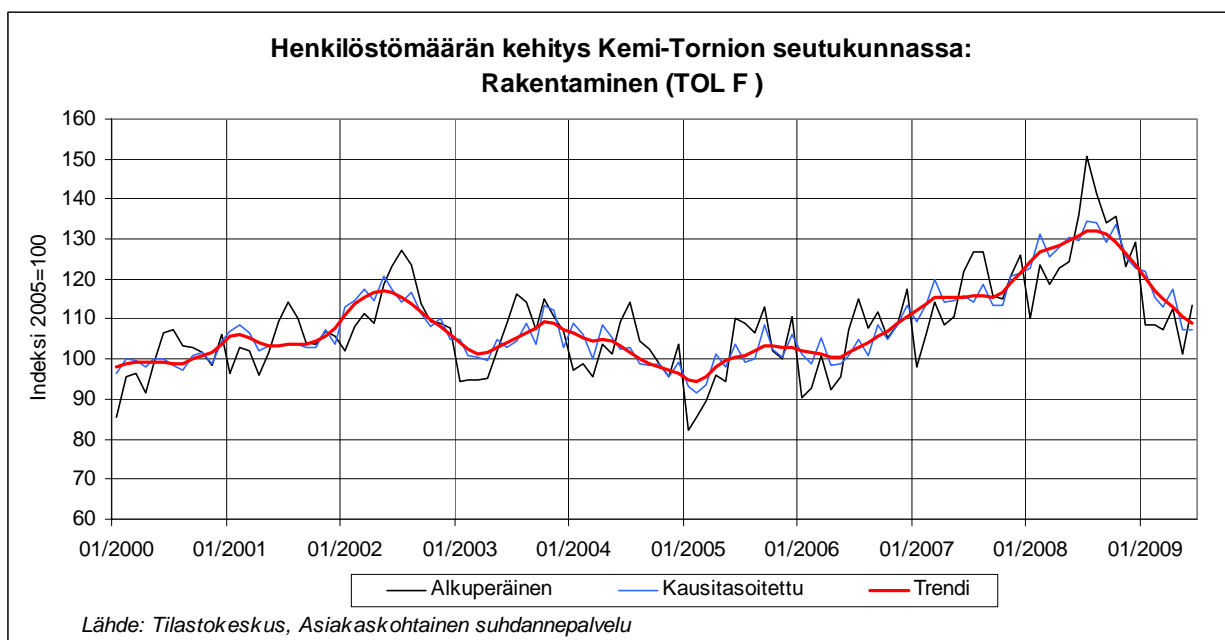

Lähde: Tilastokeskus, Asiakaskohtainen suhdannepalvelu

Liikevaihdon trendivertailu: Rakentaminen (TOL F)

Lähde: Tilastokeskus, Asiakaskohtainen suhdannepalvelu

5.6 Tukku- ja vähittäiskauppa

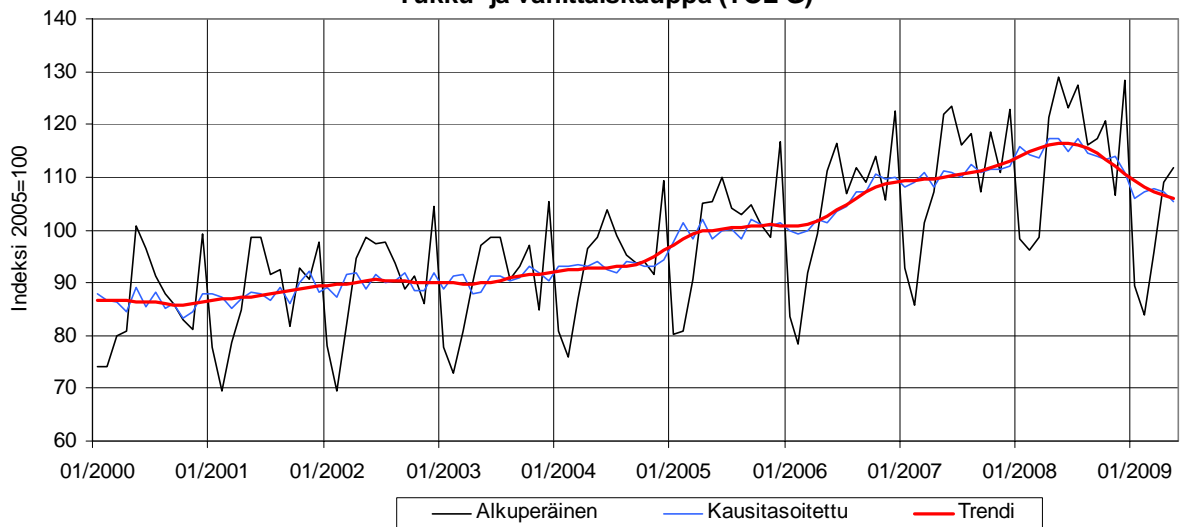
TUKKU- JA VÄHITTÄISKAUPPA

toimipaikkoja
liikevaihto
henkilöstö

Toimialafaktat 2007

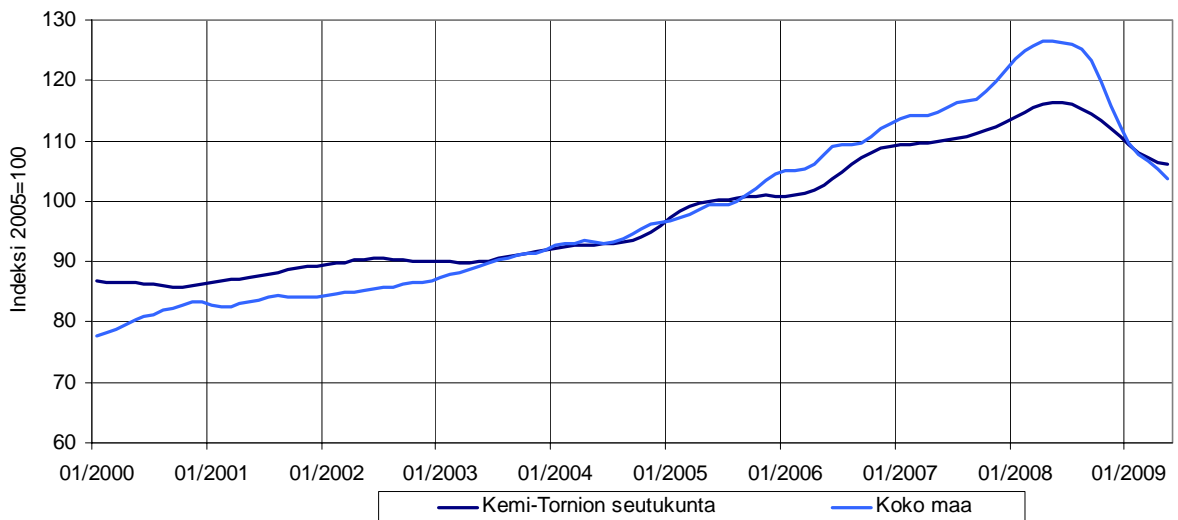
TOL G
613 kpl
616 milj. €
2 122 htv

Liikevaihdon kehitys Kemi-Tornion seutukunnassa:
Tukku- ja vähittäiskauppa (TOL G)

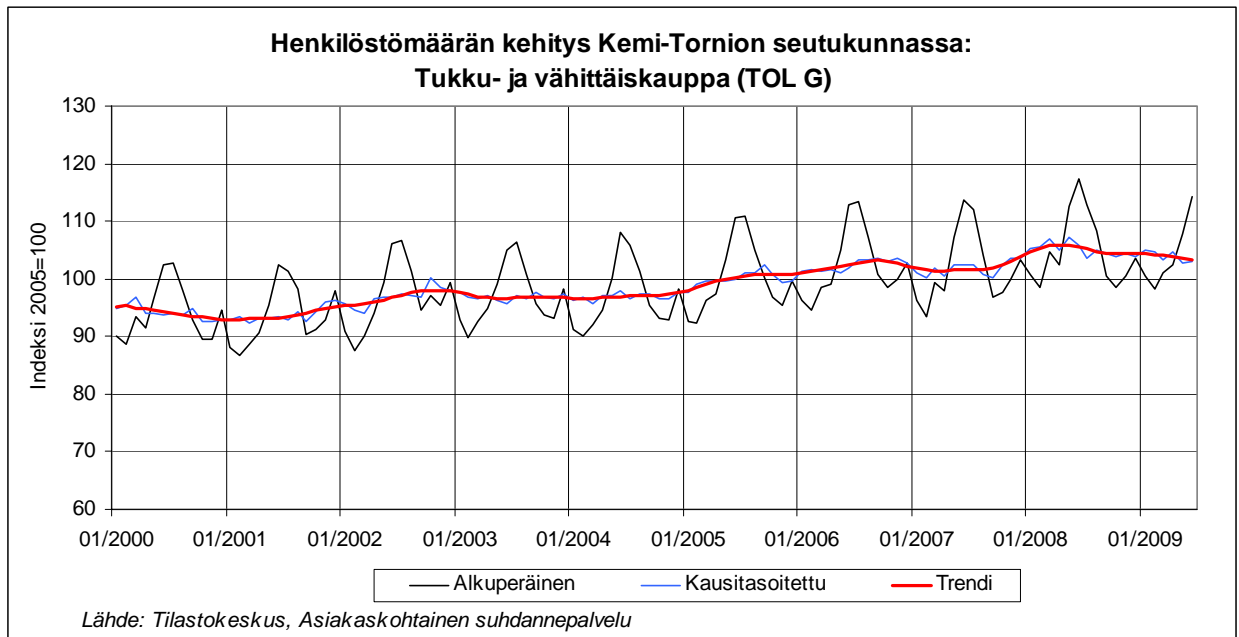

Lähde: Tilastokeskus, Asiakaskohtainen suhdannepalvelu

Liikevaihdon trendivertailu: Tukku- ja vähittäiskauppa (TOL G)

Lähde: Tilastokeskus, Asiakaskohtainen suhdannepalvelu

5.7 Logistiikkaklusteri - Kuljetus ja varastointi

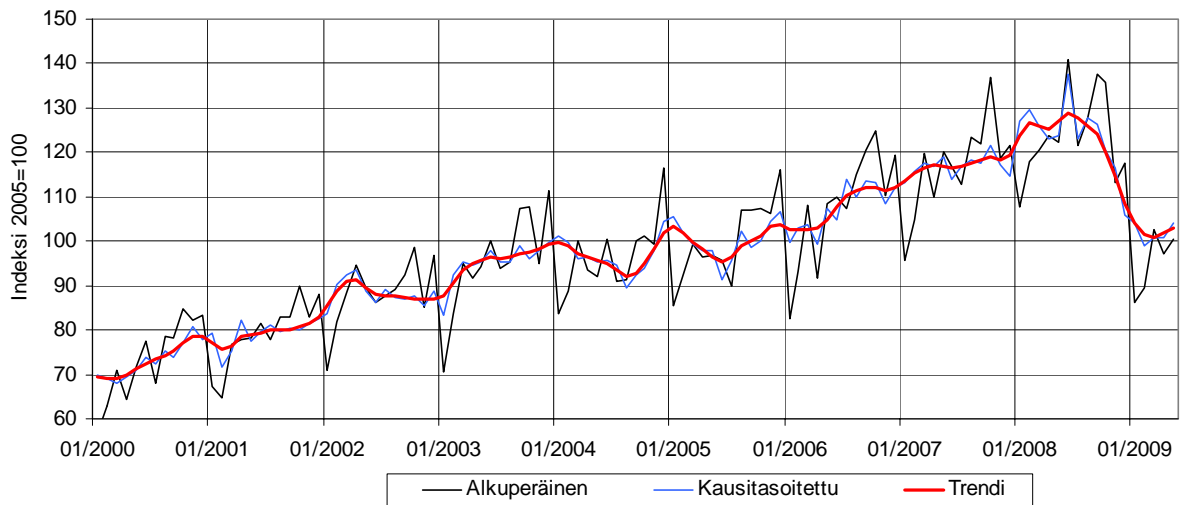
KULJETUS, VARASTOINTI JA TIETOLIIKENNE

toimipaikkoja
liikevaihto
henkilöstö

Toimialafaktat 2007

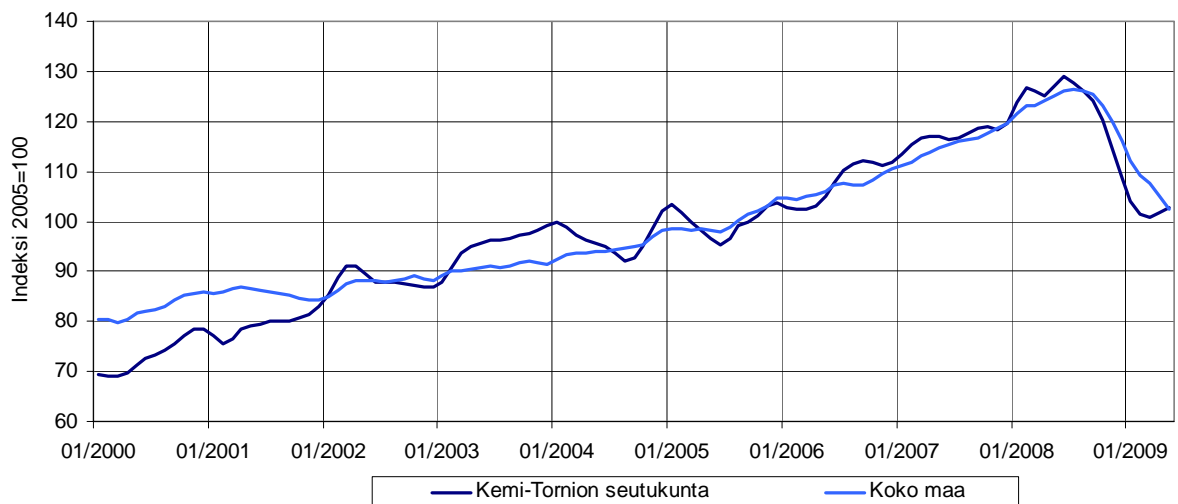
TOL H
362 kpl
171 milj. €
1 612 htv

**Liikevaihdon kehitys Kemi-Tornion seutukunnassa:
Kuljetus ja varastointi (TOL H)**

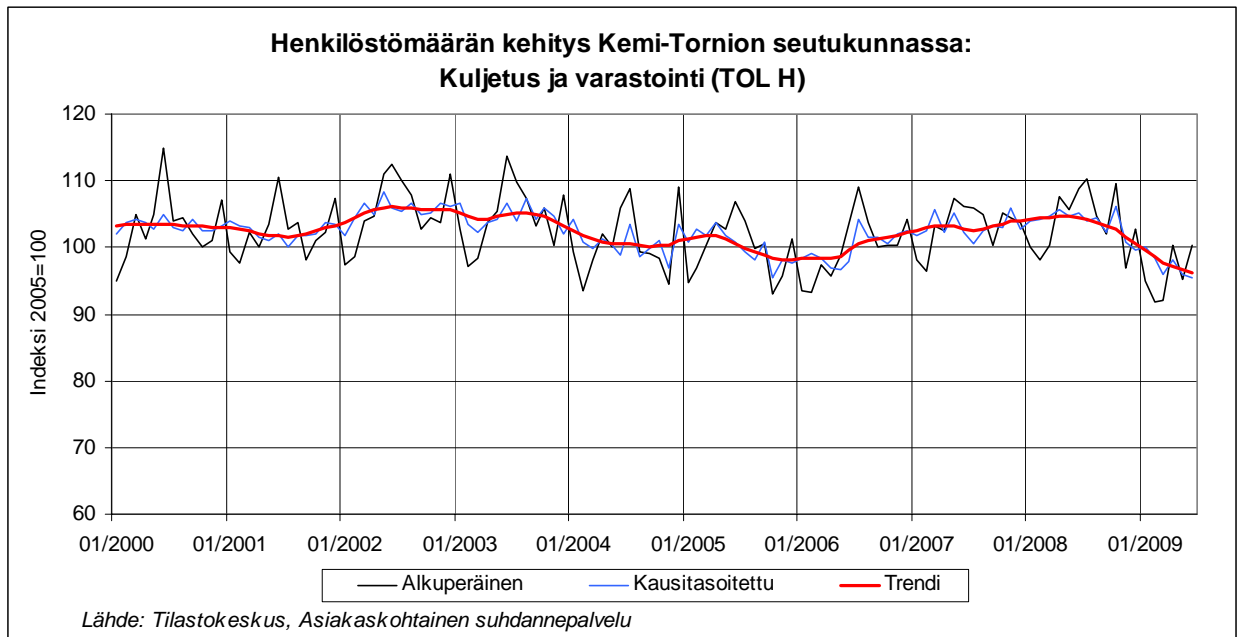

Lähde: Tilastokeskus, Asiakaskohtainen suhdannepalvelu

Liikevaihdon trendivertailu: Kuljetus ja varastointi (TOL H)

Lähde: Tilastokeskus, Asiakaskohtainen suhdannepalvelu

5.8 Klusterit ja yritysryhmät

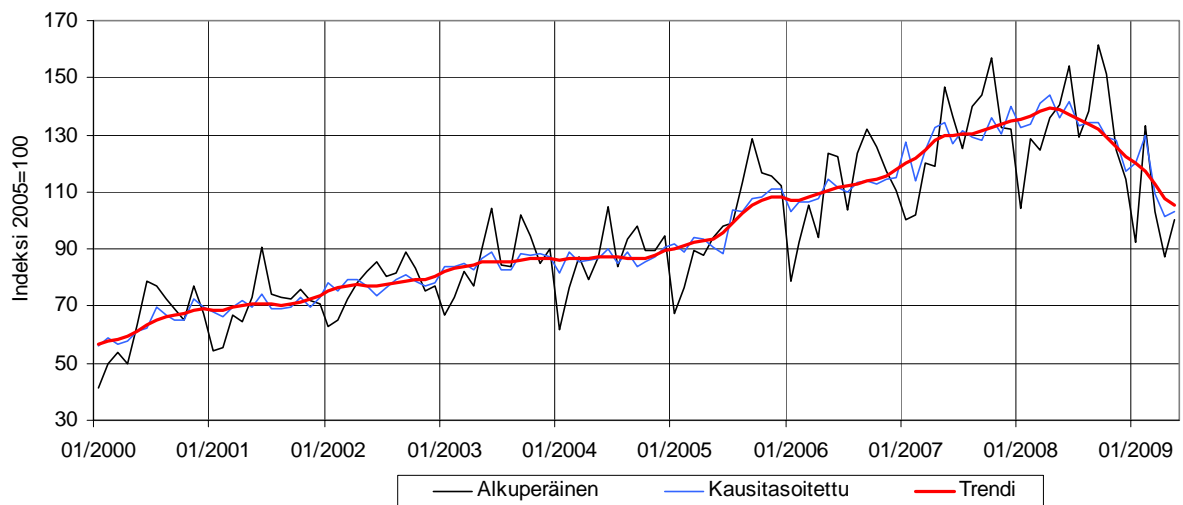
5.8.1 Kasvuyritysten ryhmä

KASVUYRITYSTEN RYHMÄ

toimipaikkoja
liikevaihto
henkilöstö

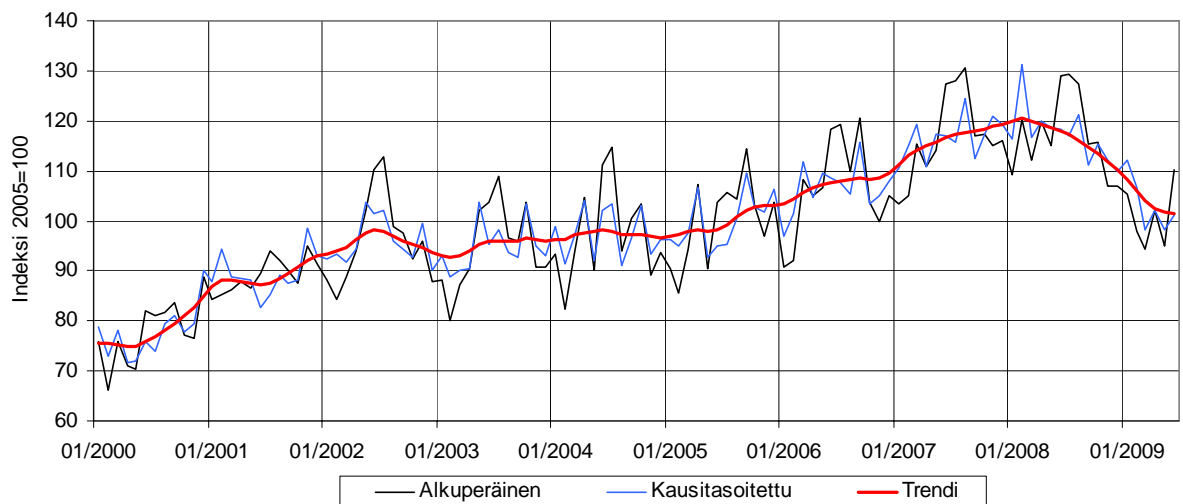
Toimialafaktat 2007
määritelty yritysryhmä
81 kpl
316 milj. €
2 249 htv

**Liikevaihdon kehitys Kemi-Tornion seutukunnassa:
Kasvuyritysten yritysryhmä**

Lähde: Tilastokeskus, Asiakaskohtainen suhdannepalvelu

**Henkilöstömäärän kehitys Kemi-Tornion seutukunnassa:
Kasvuyritysten yritysryhmä**

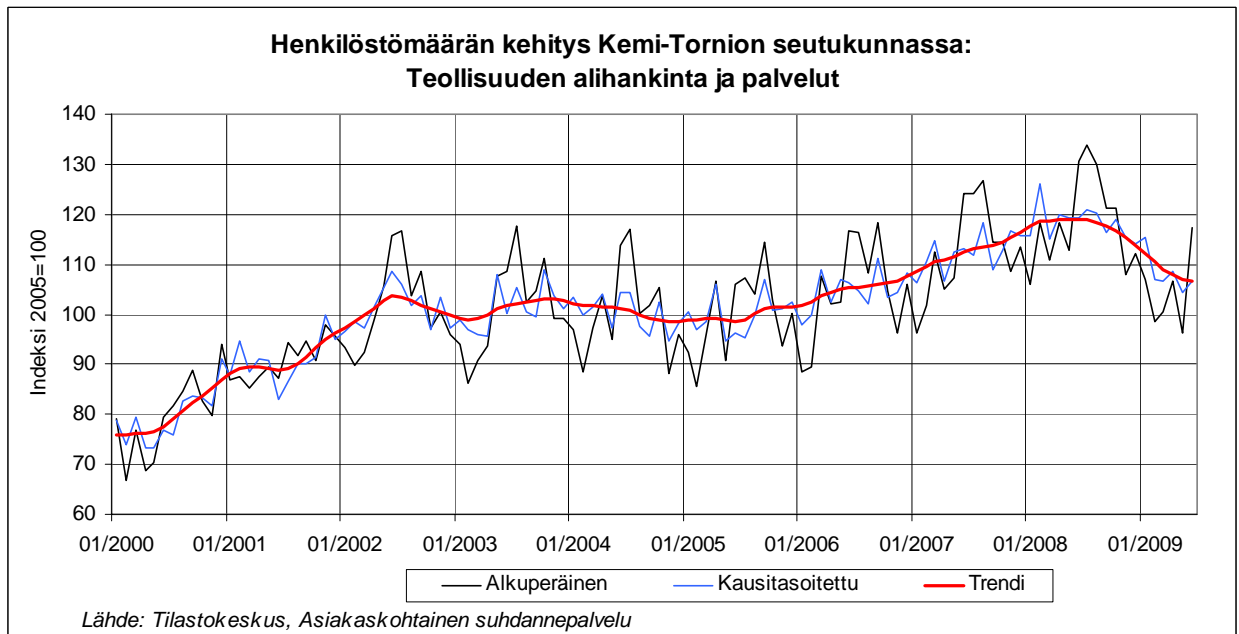
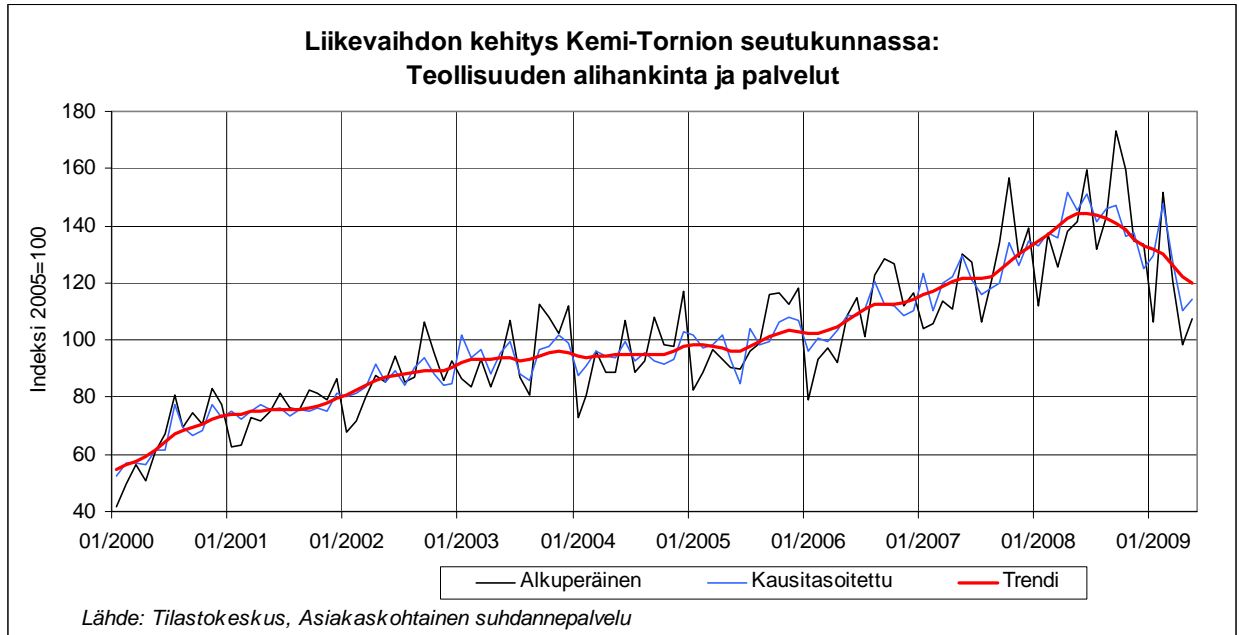
Lähde: Tilastokeskus, Asiakaskohtainen suhdannepalvelu

5.8.2 Teollisuuden alihankinta ja palvelut

TEOLLISUUDEN ALIHANKINTA JA PALVELUT

toimipaikkoja
liikevaihto
henkilöstö

Toimialafaktat 2007
Määritelty yritysryhmä
83 kpl
241 milj. €
1 914 htv

5.9 Kunnat

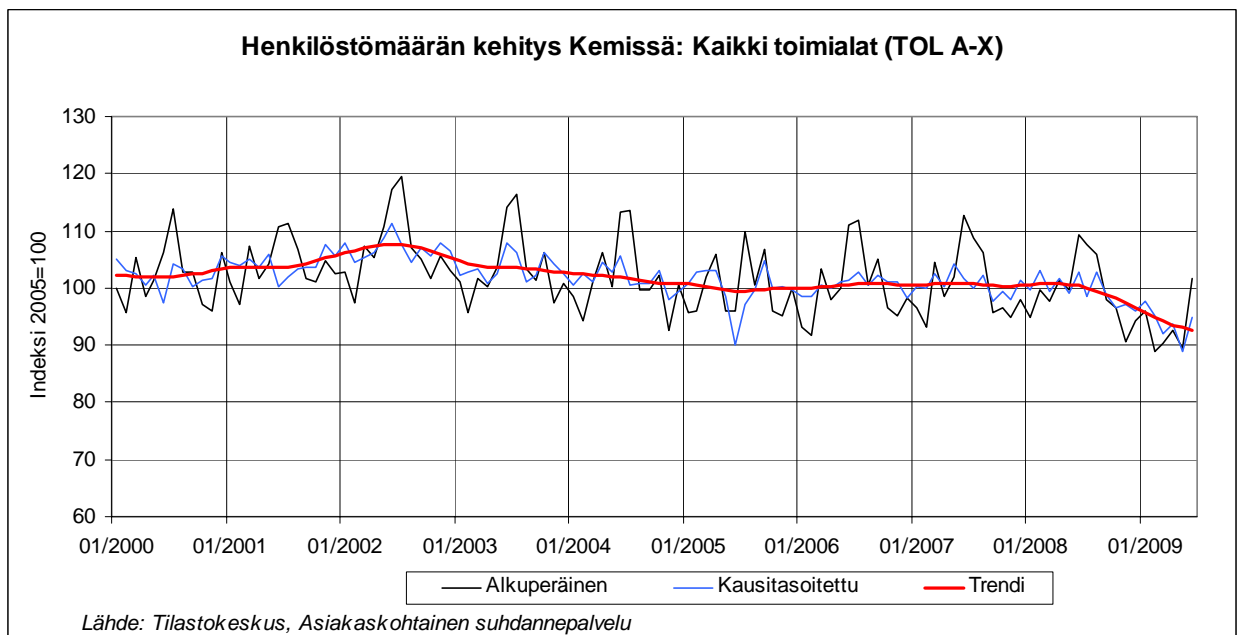
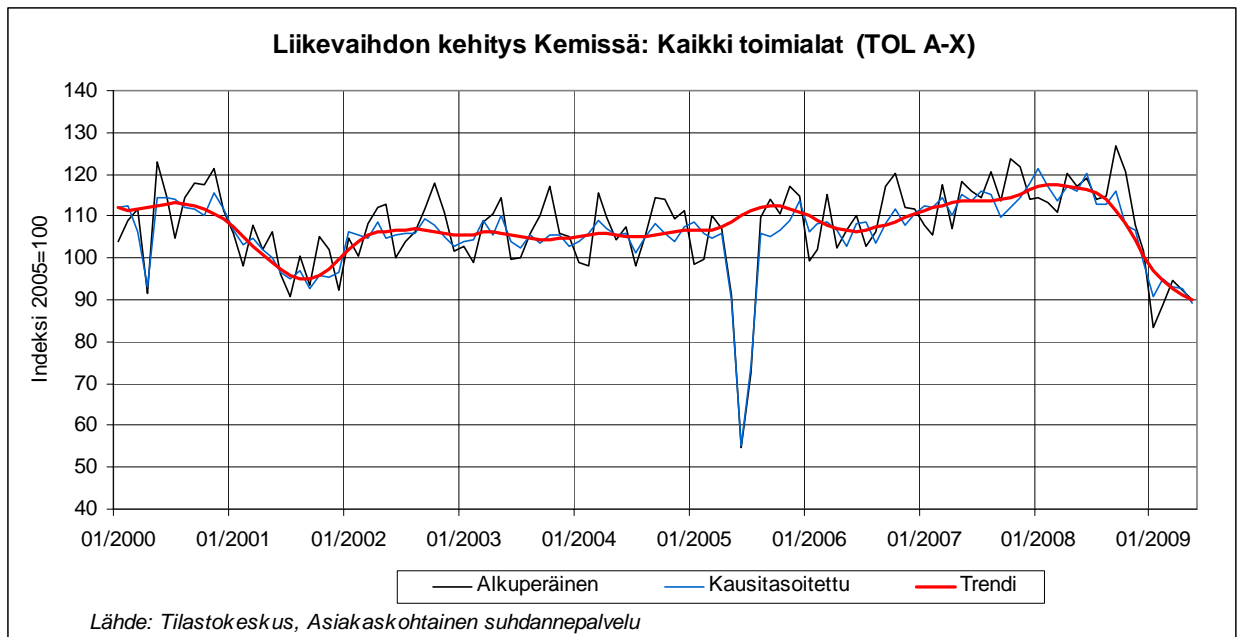
5.9.1 Kemi koko talous

KOKO TALOUS

toimipaikkoja
liikevaihto
henkilöstö

Toimialafaktat 2007

TOL A-X
1 028 kpl
2 085 milj. €
6 445 htv

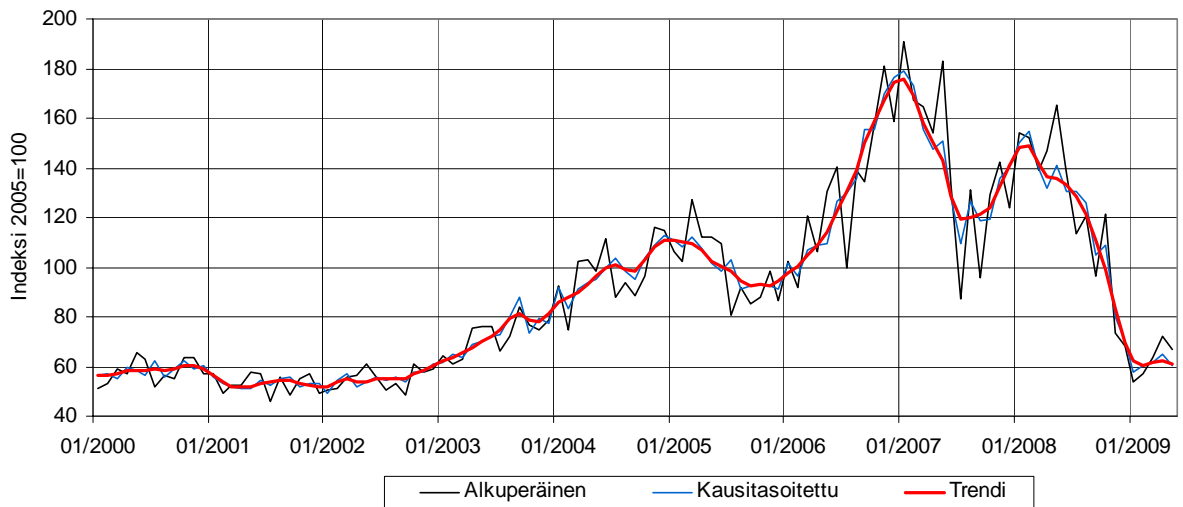
5.9.2 Tornio koko talous

KOKO TALOUS

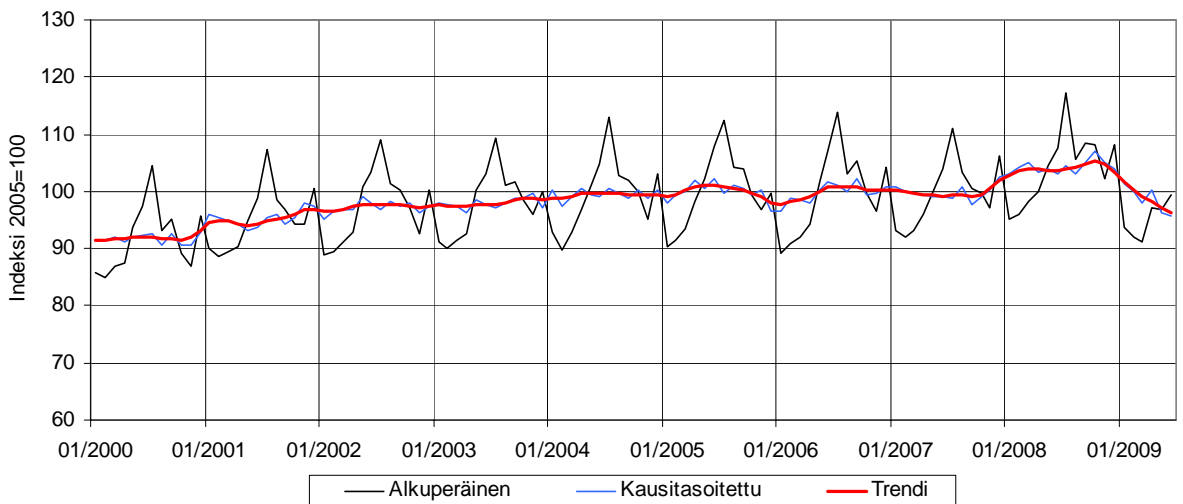
toimipaikkoja
liikevaihto
henkilöstö

Toimialafaktat 2007

TOL A-X
1 293 kpl
4 220 milj. €
6 338 htv

Liikevaihdon kehitys Torniossa: Kaikki toimialat (TOL A-X)

Lähde: Tilastokeskus, Asiakaskohtainen suhdannepalvelu

Henkilöstömäärän kehitys Torniossa: Kaikki toimialat (TOL A-X)

Lähde: Tilastokeskus, Asiakaskohtainen suhdannepalvelu

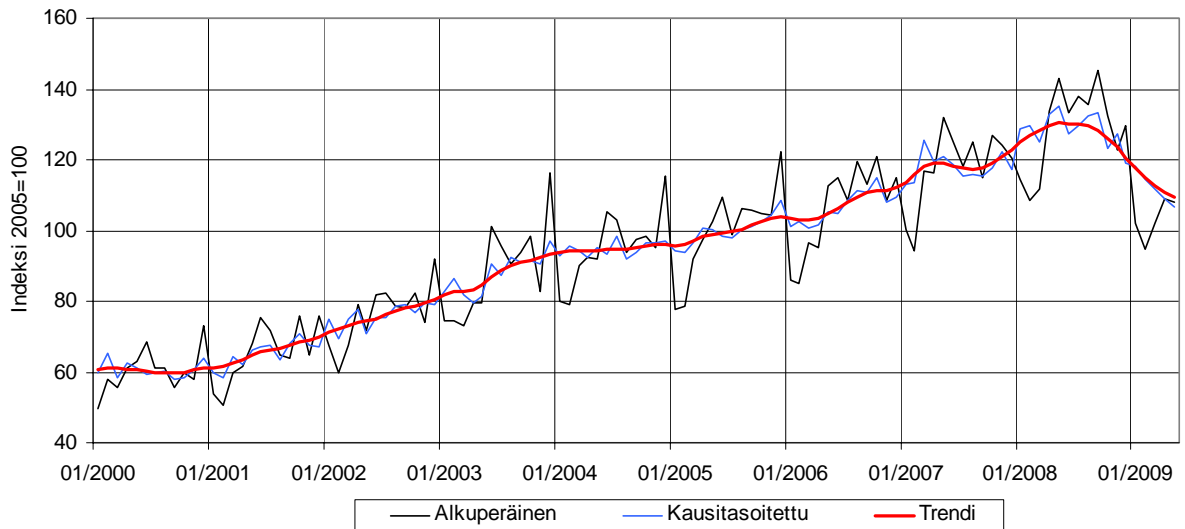
5.9.3 Keminmaa koko talous

KOKO TALOUS

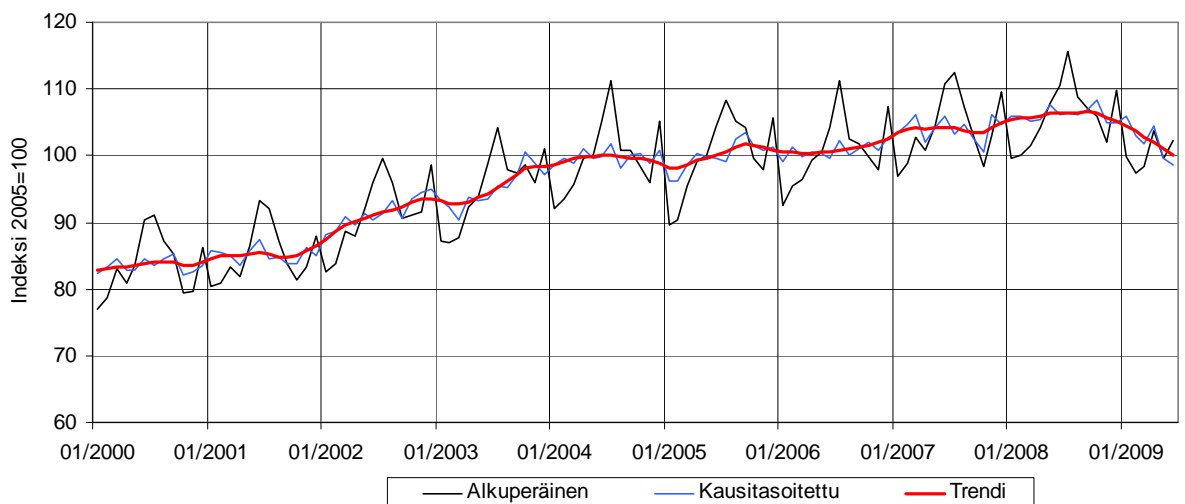
toimipaikkoja
liikevaihto
henkilöstö

Toimialafaktat 2007

TOL A-X
500 kpl
269 milj. €
1 667 htv

Liikevaihdon kehitys Keminmaalla: Kaikki toimialat (TOL A-X)

Lähde: Tilastokeskus, Asiakaskohtainen suhdannepalvelu

Henkilöstömäärän kehitys Keminmaalla: Kaikki toimialat (TOL A-X)

Lähde: Tilastokeskus, Asiakaskohtainen suhdannepalvelu

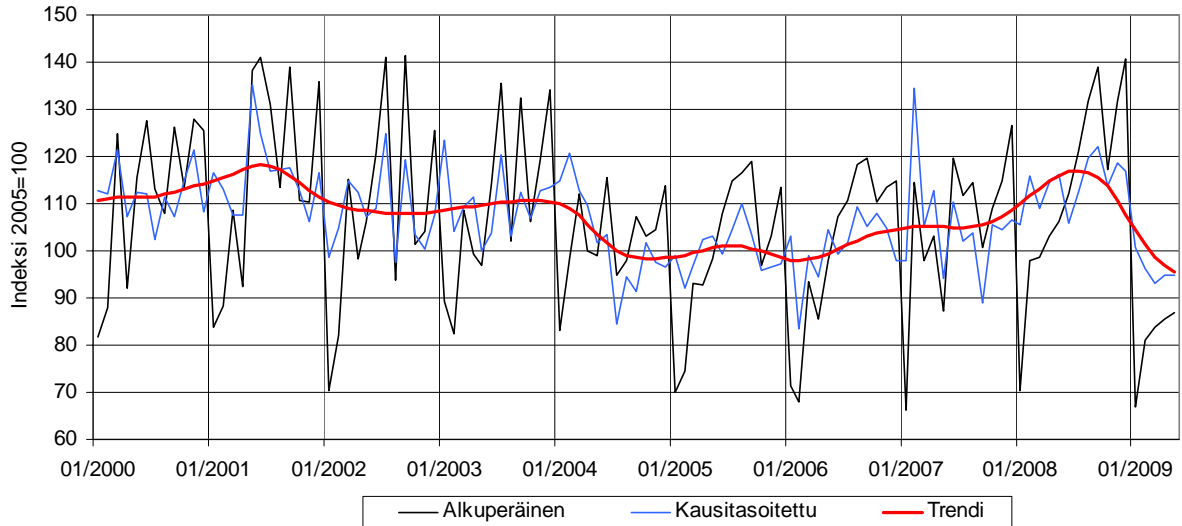
5.9.4 Simo koko talous

KOKO TALOUS

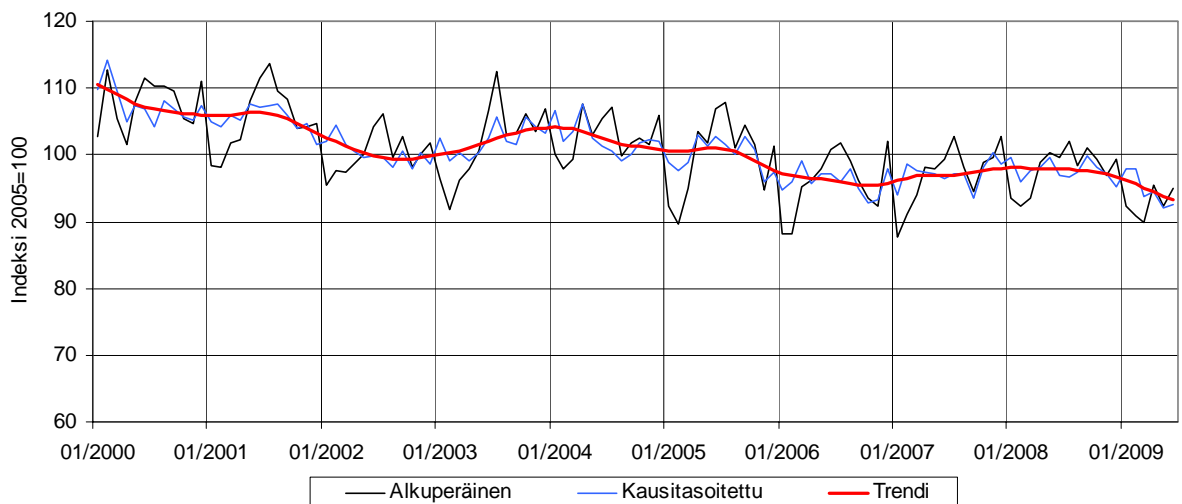
toimipaikkoja
liikevaihto
henkilöstö

Toimialafaktat 2007

TOL A-X
196 kpl
35 milj. €
295 htv

Liikevaihdon kehitys Simossa: Kaikki toimialat (TOL A-X)

Lähde: Tilastokeskus, Asiakaskohtainen suhdannepalvelu

Henkilöstömäärän kehitys Simossa: Kaikki toimialat (TOL A-X)

Lähde: Tilastokeskus, Asiakaskohtainen suhdannepalvelu

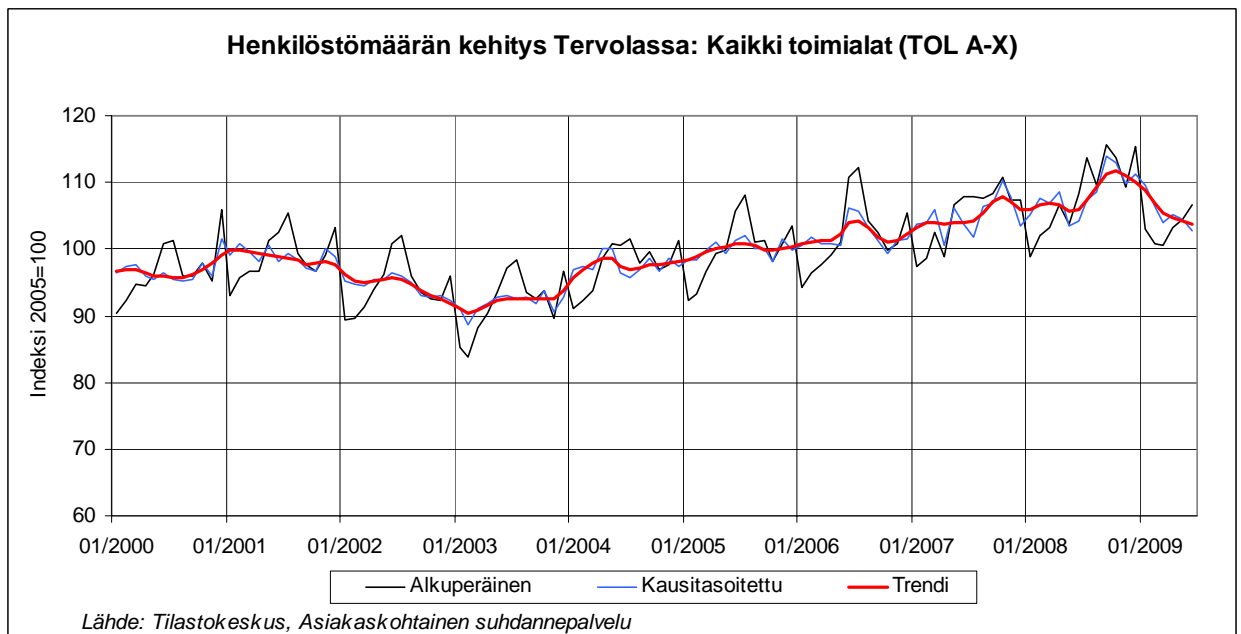
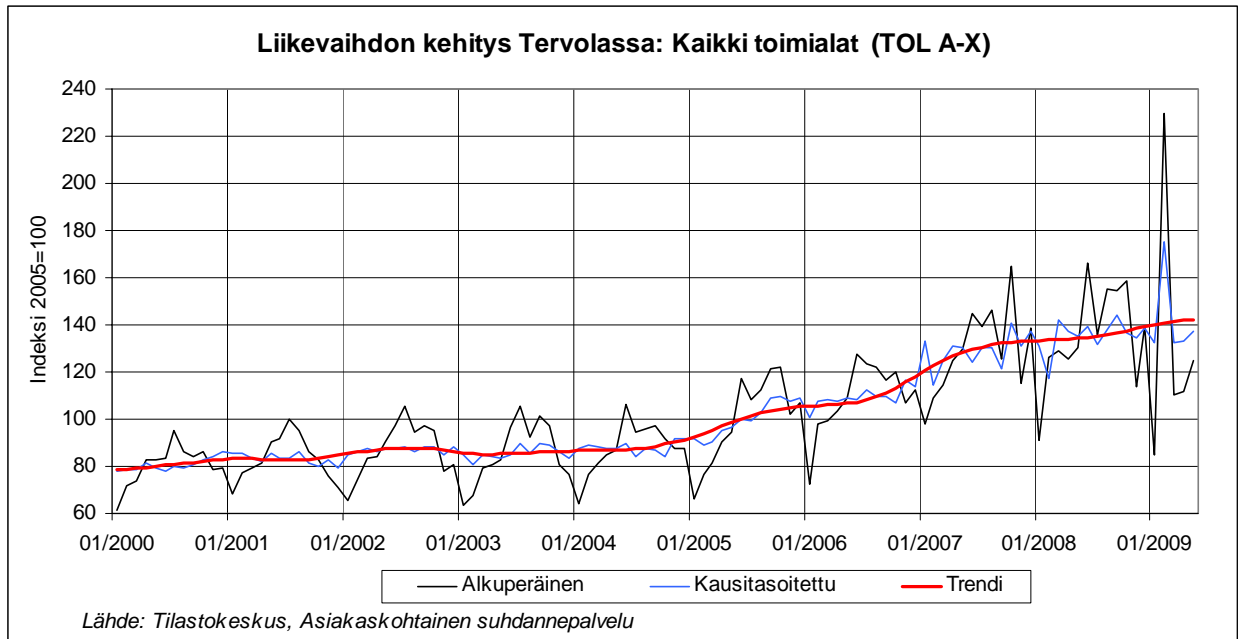
5.9.5 Tervola koko talous

KOKO TALOUS

toimipaikkoja
liikevaihto
henkilöstö

Toimialafaktat 2007

TOL A-X
241 kpl
78 milj. €
501 htv

5.10 Kemi-Tornion seudun liikevaihdon vuosimuutosprosentit

Vuosi	Vuosimuutokset Liikevaihdon kehitys kasvuyritykset (yritysryhmä) Kemi-Tornion seutukunta	Vuosimuutokset Liikevaihdon kehitys kaikki toimialat yhteensä (tol A-X) Kemin kaupunki	Vuosimuutokset Liikevaihdon kehitys kaikki toimialat yhteensä (tol A-X) Keminmaan kunta
2001	10,0 %	-10,5 %	8,5 %
2002	10,7 %	7,5 %	16,4 %
2003	10,9 %	-0,9 %	15,9 %
2004	1,3 %	0,6 %	7,8 %
2005	14,6 %	-6,8 %	5,1 %
2006	10,7 %	8,8 %	6,4 %
2007	17,0 %	5,7 %	10,9 %
2008	3,4 %	0,1 %	9,4 %
1-5/2009	-18,6 %	-22,1 %	-15,7 %

Vuosi	Vuosimuutokset Liikevaihdon kehitys kaikki toimialat yhteensä (tol A-X) Simon kunta	Vuosimuutokset Liikevaihdon kehitys kaikki toimialat yhteensä (tol A-X) Tervolan kunta	Vuosimuutokset Liikevaihdon kehitys kaikki toimialat yhteensä (tol A-X) Tornion kaupunki
2001	3,6 %	3,2 %	-8,6 %
2002	-6,6 %	4,7 %	3,7 %
2003	1,5 %	-1,8 %	31,6 %
2004	-6,9 %	2,8 %	35,9 %
2005	-2,4 %	13,7 %	1,7 %
2006	0,9 %	9,2 %	30,2 %
2007	4,6 %	18,2 %	9,0 %
2008	8,2 %	5,0 %	-12,7 %
1-5/2009	-15,2 %	9,8 %	-58,6 %

Vuosi	Vuosimuutokset Liikevaihdon kehitys kaikki toimialat yhteensä (tol A-X) Kemi-Tornion seutukunta	Vuosimuutokset Liikevaihdon kehitys Teollisuus (tol C) Kemi-Tornion seutukunta	Vuosimuutokset Liikevaihdon kehitys Teollisuus pl. Suuryksiköt Kemi-Tornion seutukunta
2001	-9,1 %	-13,7 %	2,7 %
2002	6,6 %	6,8 %	2,1 %
2003	14,3 %	18,8 %	3,5 %
2004	18,7 %	25,4 %	-5,6 %
2005	-1,2 %	-2,3 %	-1,8 %
2006	21,9 %	28,1 %	7,3 %
2007	8,0 %	9,1 %	13,4 %
2008	-7,6 %	-11,9 %	3,0 %
1-5/2009	-45,0 %	-53,7 %	-15,2 %

Vuosi	Vuosimuutokset		Vuosimuutokset	
	Liikevaihdon kehitys Sahatavaran ja puutuotteiden valmistus (tol 16) Kemi-Tornion seutukunta	Liikevaihdon kehitys Kuljetus ja varastointi (tol I) Kemi-Tornion seutukunta	Liikevaihdon kehitys Rakentaminen (tol F) Kemi-Tornion seutukunta	
2001	-6,6 %	8,2 %	19,8 %	
2002	6,1 %	11,5 %	8,3 %	
2003	15,6 %	8,0 %	3,0 %	
2004	3,1 %	1,0 %	6,3 %	
2005	-13,1 %	3,6 %	13,6 %	
2006	2,3 %	7,6 %	9,1 %	
2007	34,5 %	8,7 %	13,8 %	
2008	-8,6 %	5,9 %	16,1 %	
1-5/2009	-38,4 %	-19,6 %	-19,7 %	

Vuosi	Vuosimuutokset	
	Liikevaihdon kehitys Tukku- ja vähittäiskauppa (tol G) Kemi-Tornion seutukunta	Liikevaihdon kehitys Teollisuuden alihankinta ja palvelut (yritysryhmä) Kemi-Tornion seutukunta
2001	2,0 %	16,1 %
2002	2,6 %	14,4 %
2003	0,5 %	10,5 %
2004	3,5 %	-1,1 %
2005	6,6 %	5,5 %
2006	4,2 %	7,7 %
2007	6,1 %	14,2 %
2008	4,3 %	14,5 %
1-5/2009	-9,8 %	-10,8 %

6 Suhdannekehitys muissa seutukunnissa

6.1 Tunturi-Lappi koko talous

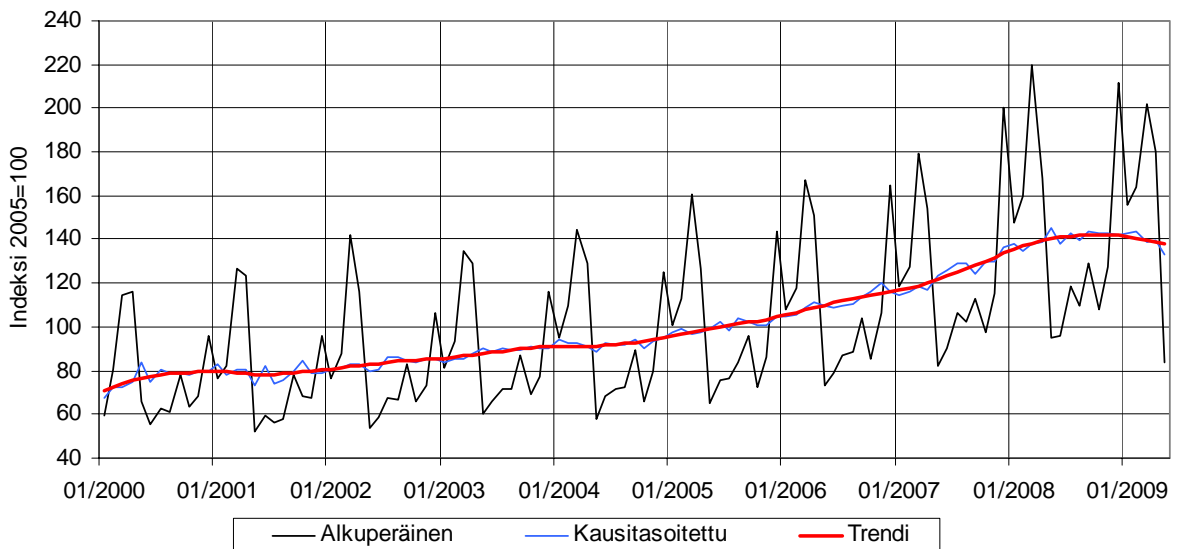
KOKO TALOUS

toimipaikkoja
liikevaihto
henkilöstö

Toimialafaktat 2007

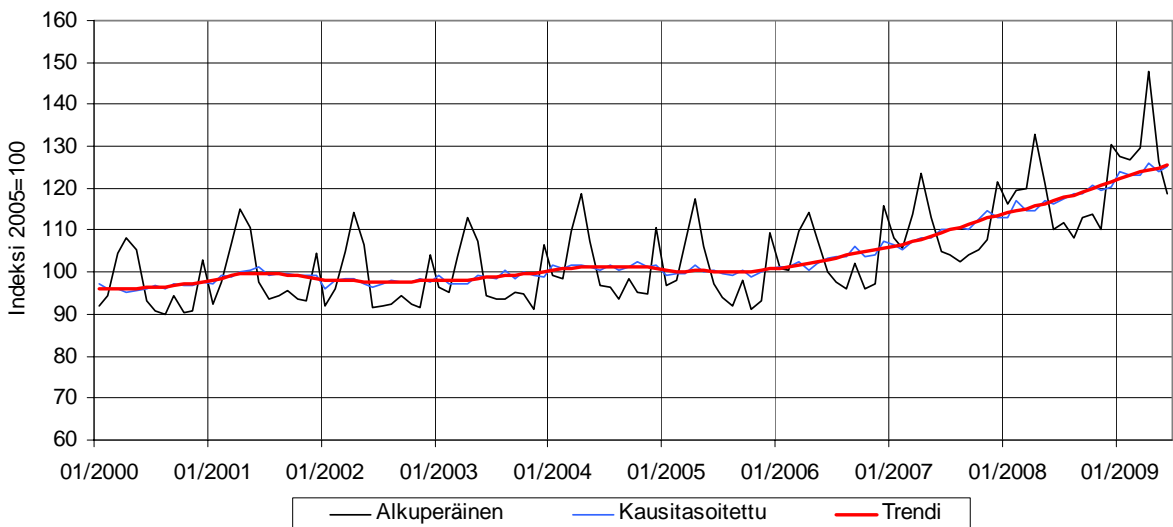
TOL A-X
1 352 kpl
406 milj. €
3 402 htv

**Liikevaihdon kehitys Tunturi-Lapin seutukunnassa:
Kaikki toimialat (TOL A-X)**

Lähde: Tilastokeskus, Asiakaskohtainen suhdannepalvelu

**Henkilöstömäärän kehitys Tunturi-Lapin seutukunnassa:
Kaikki toimialat (TOL A-X)**

Lähde: Tilastokeskus, Asiakaskohtainen suhdannepalvelu

6.2 Pohjois-Lappi koko talous

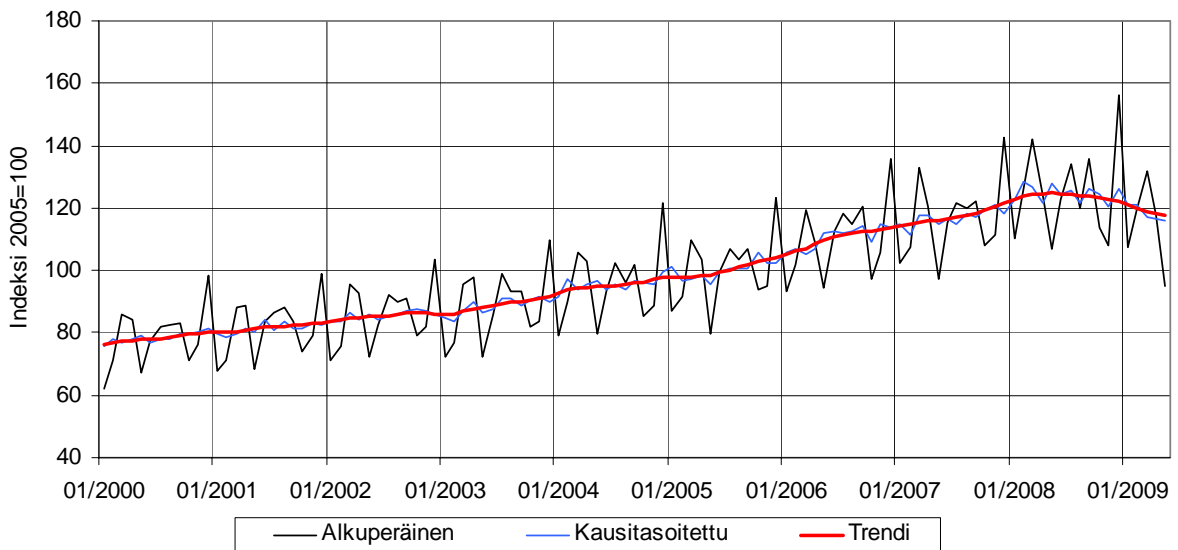
KOKO TALOUS

toimipaikkoja
liikevaihto
henkilöstö

Toimialafaktat 2007

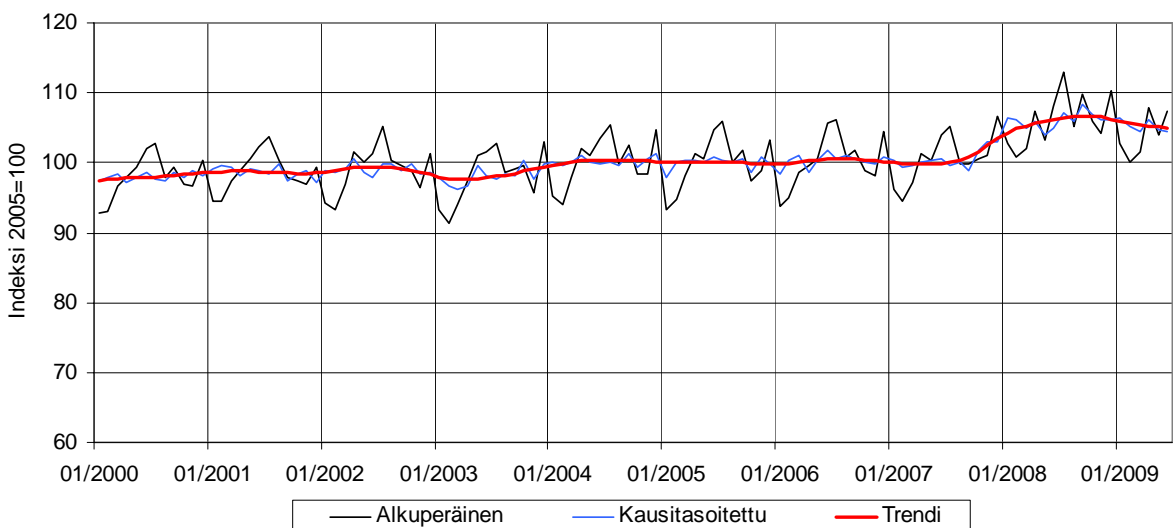
TOL A-X
1 200 kpl
387 milj. €
3 162 htv

**Liikevaihdon kehitys Pohjois-Lapin seutukunnassa:
Kaikki toimialat (TOL A-X)**

Lähde: Tilastokeskus, Asiakaskohtainen suhdannepalvelu

**Henkilöstömäärän kehitys Pohjois-Lapin seutukunnassa:
Kaikki toimialat (TOL A-X)**

Lähde: Tilastokeskus, Asiakaskohtainen suhdannepalvelu

6.3 Tornionlaakso koko talous

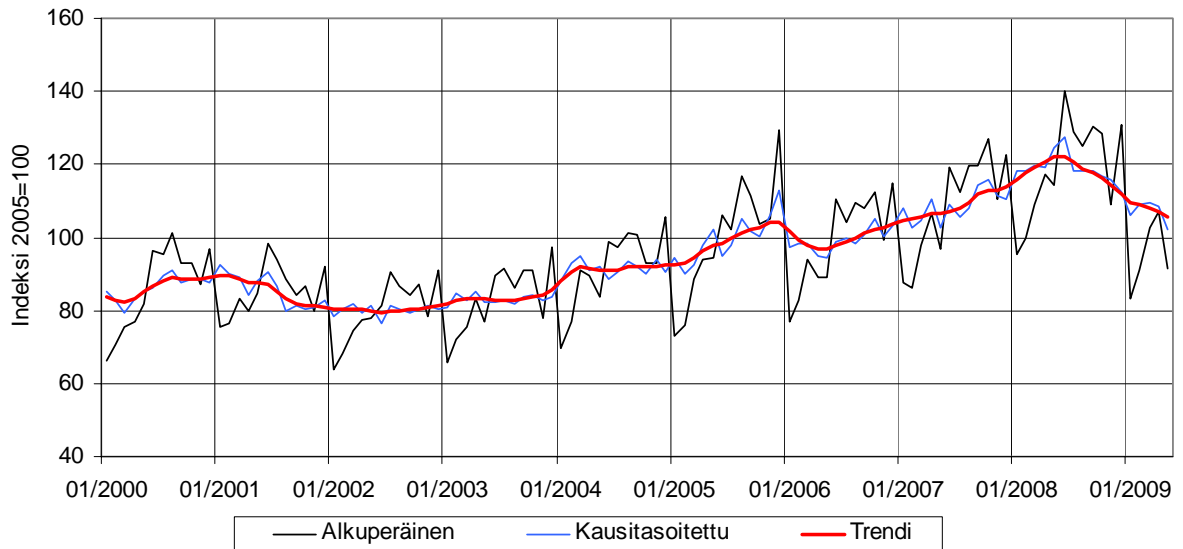
KOKO TALOUS

toimipaikkoja
liikevaihto
henkilöstö

Toimialafaktat 2007

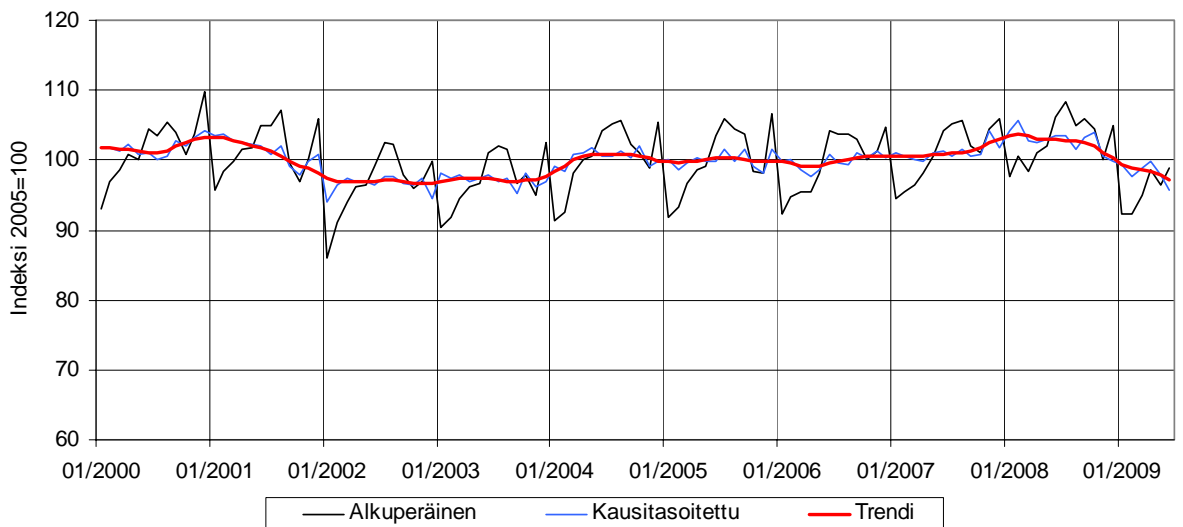
TOL A-X
671 kpl
200 milj. €
1 581 htv

**Liikevaihdon kehitys Torniolaakson seutukunnassa:
Kaikki toimialat (TOL A-X)**

Lähde: Tilastokeskus, Asiakaskohtainen suhdannepalvelu

**Henkilöstömäärän kehitys Torniolaakson seutukunnassa:
Kaikki toimialat (TOL A-X)**

Lähde: Tilastokeskus, Asiakaskohtainen suhdannepalvelu

6.4 Itä-Lappi koko talous

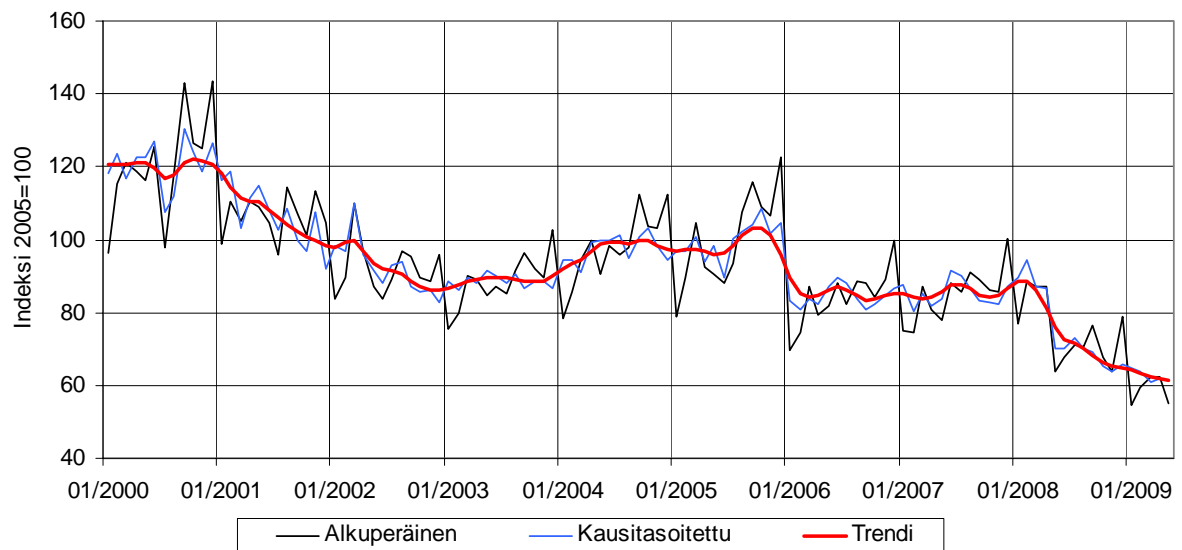
KOKO TALOUS

toimipaikkoja
liikevaihto
henkilöstö

Toimialafaktat 2007

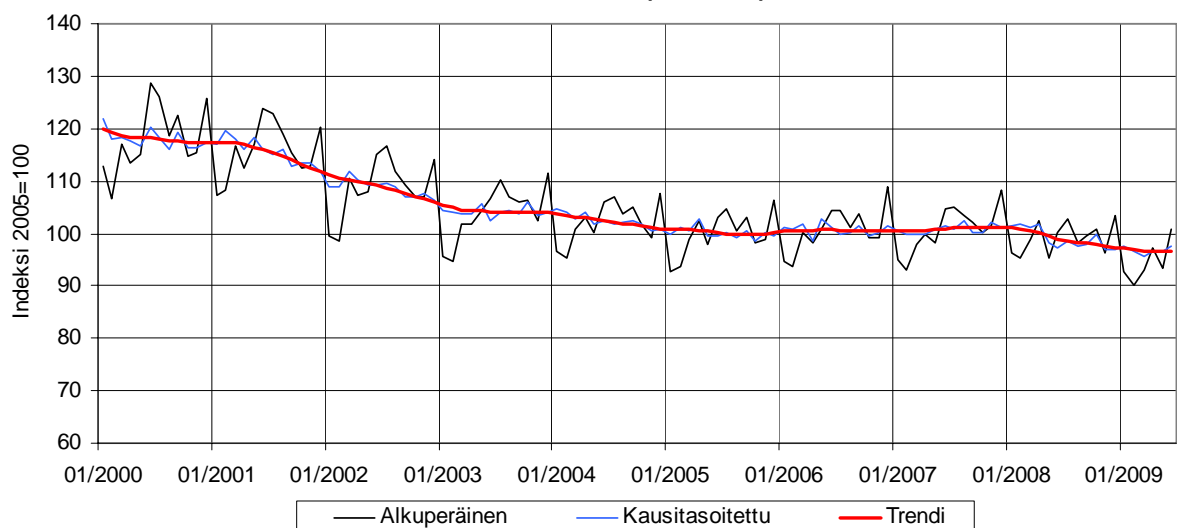
TOL A-X
1 169 kpl
590 milj. €
3 063 htv

**Liikevaihdon kehitys Itä-Lapin seutukunnassa:
Kaikki toimialat (TOL A-X)**

Lähde: Tilastokeskus, Asiakaskohtainen suhdannepalvelu

**Henkilöstömäärän kehitys Itä-Lapin seutukunnassa:
Kaikki toimialat (TOL A-X)**

Lähde: Tilastokeskus, Asiakaskohtainen suhdannepalvelu

6.5 Seutukuntien liikevaihdon vuosimuutosprosentit

Vuosi	Vuosimuutokset	Vuosimuutokset	Vuosimuutokset
	Liikevaihdon kehitys kaikki toimialat yhteensä (tol A-X) Itä-Lapin seutukunta	Liikevaihdon kehitys kaikki toimialat yhteensä (tol A-X) Pohjois-Lapin seutukunta	Liikevaihdon kehitys kaikki toimialat yhteensä (tol A-X) Tunturi-Lapin seutukunta
2001	-12,0 %	3,9 %	2,4 %
2002	-13,2 %	5,1 %	5,5 %
2003	-3,8 %	3,4 %	6,1 %
2004	10,3 %	8,0 %	4,8 %
2005	2,3 %	4,6 %	8,2 %
2006	-15,7 %	10,4 %	10,9 %
2007	0,9 %	5,8 %	11,7 %
2008	-11,9 %	7,0 %	13,7 %
1-5/2009	-27,3 %	-6,2 %	-0,7 %

Vuosi	Vuosimuutokset	Vuosimuutokset	Vuosimuutokset
	Liikevaihdon kehitys kaikki toimialat yhteensä (tol A-X) Torniolaakson seutukunta	Liikevaihdon kehitys kaikki toimialat yhteensä (tol A-X) Rovaniemen seutukunta	Liikevaihdon kehitys kaikki toimialat yhteensä (tol A-X) Kemi-Tornion seutukunta
2001	-0,9 %	6,0 %	-9,1 %
2002	-6,2 %	4,2 %	6,6 %
2003	3,9 %	3,6 %	14,3 %
2004	10,3 %	5,7 %	18,7 %
2005	9,1 %	4,1 %	-1,2 %
2006	-0,9 %	6,7 %	21,9 %
2007	9,8 %	6,2 %	8,0 %
2008	9,4 %	10,5 %	-7,6 %
1-5/2009	-11,4 %	-9,7 %	-45,0 %

7 Suhdannekehitys matkailukeskuksissa

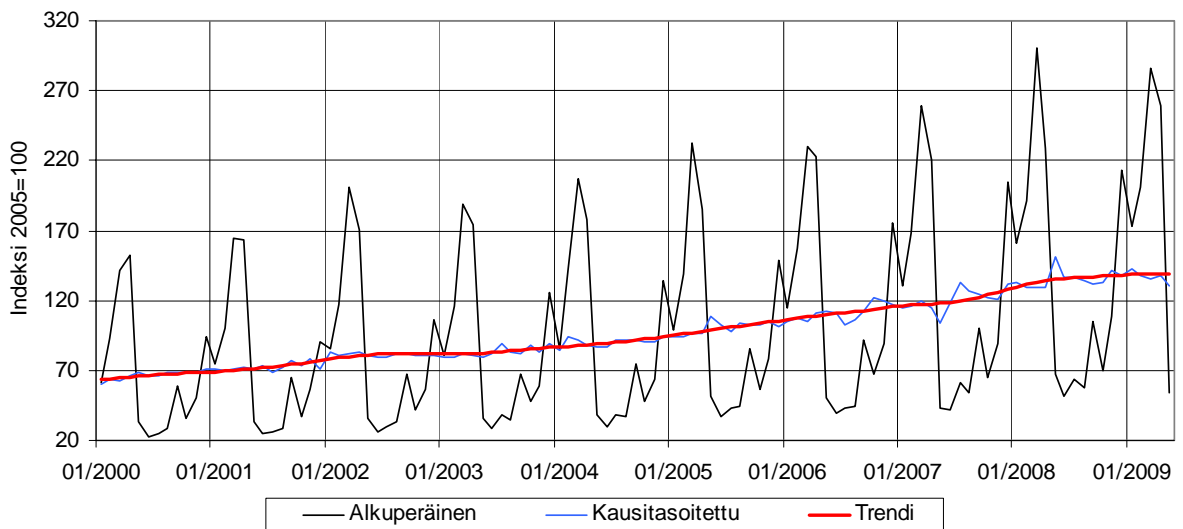
7.1 Levi

LEVIN MATKAILUKESKUS

toimipaikkoja
liikevaihto
henkilöstö (ei sisällä vuokratyövoimaa)

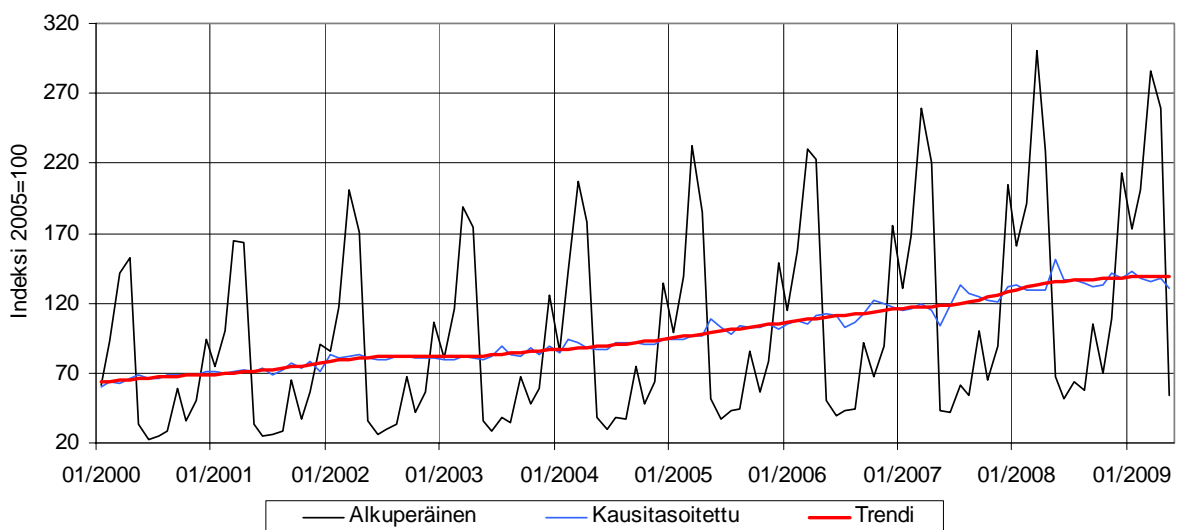
Toimialafaktat 2007
määritelty yritysryhmä
98 kpl
84 milj. €
686 htv

Liikevaihdon kehitys Levillä: (yritysryhmä)

Lähde: Tilastokeskus, Asiakaskohtainen suhdannepalvelu

Liikevaihdon kehitys Levillä: (yritysryhmä)

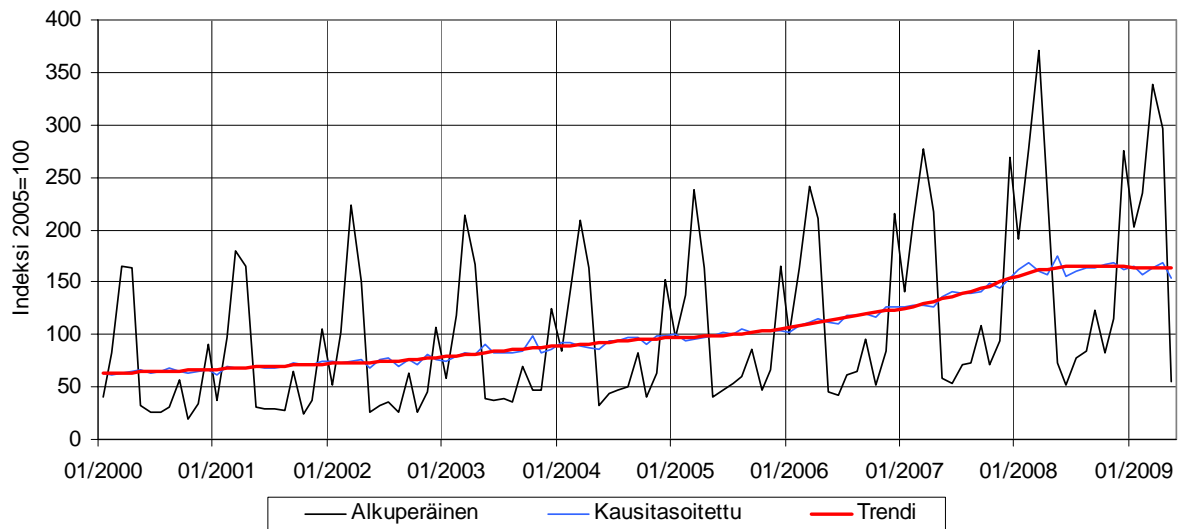
Lähde: Tilastokeskus, Asiakaskohtainen suhdannepalvelu

7.2 Ylläs

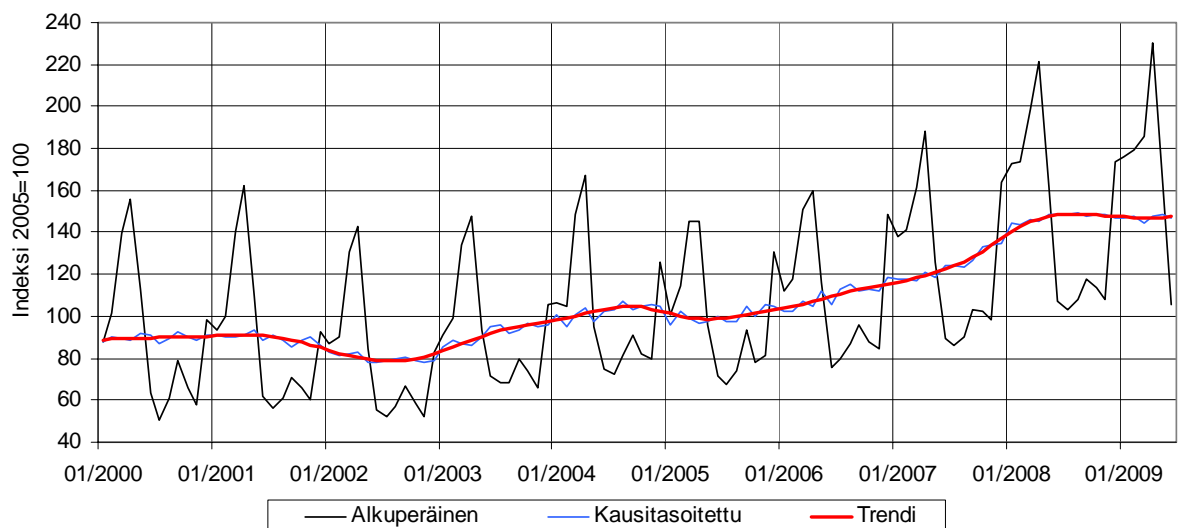
YLLÄKSEN MATKAILUKESKUS

toimipaikkoja
liikevaihto
henkilöstö (ei sisällä vuokratyövoimaa)

Toimialafaktat 2007
määritelty yritysryhmä
83 kpl
41 milj. €
315 htv

Liikevaihdon kehitys Ylläksellä: (yritysryhmä)

Lähde: Tilastokeskus, Asiakaskohtainen suhdannepalvelu

Henkilöstömäärän kehitys Ylläksellä: (yritysryhmä)

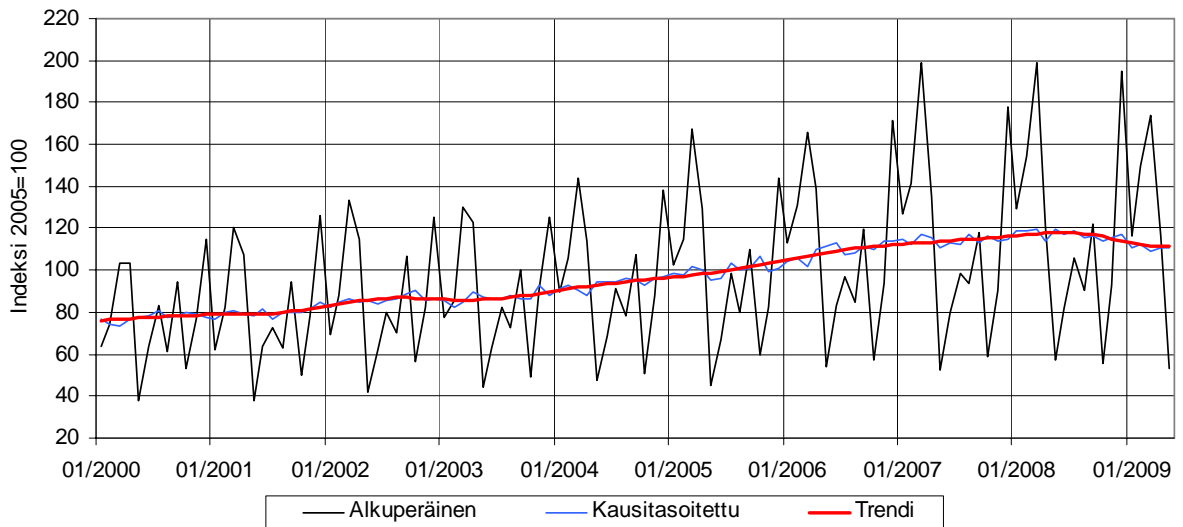
Lähde: Tilastokeskus, Asiakaskohtainen suhdannepalvelu

7.3 Saariselkä

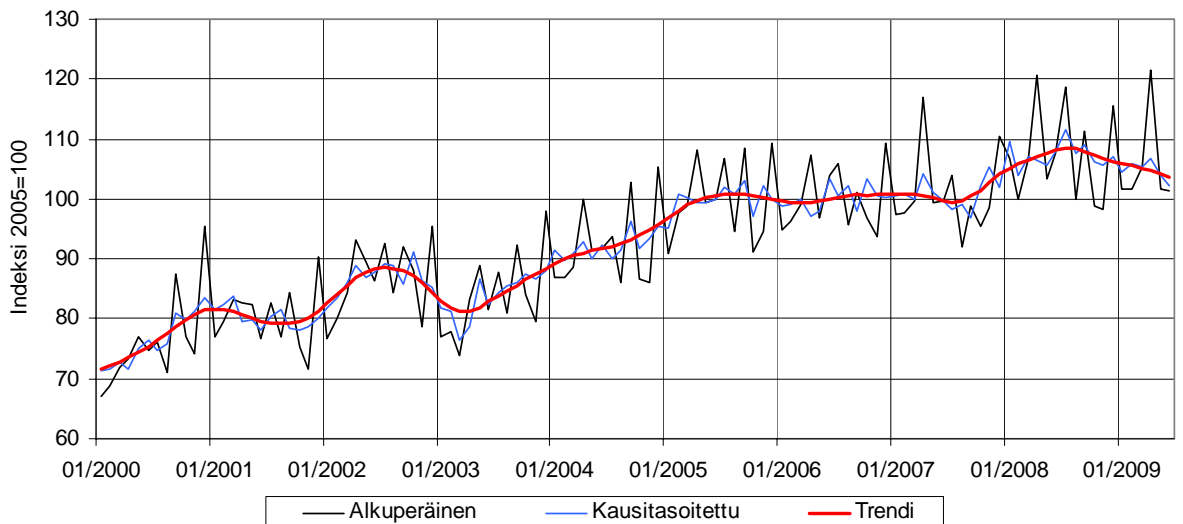
SAARISELÄN MATKAILUKESKUS

toimipaikkoja
liikevaihto
henkilöstö (ei sisällä vuokratyövoimaa)

Toimialafaktat 2007
määritelty yritysryhmä
112 kpl
58 milj. €
704 htv

Liikevaihdon kehitys Saariselällä: (yritysryhmä)

Lähde: Tilastokeskus, Asiakaskohtainen suhdannepalvelu

Henkilöstömäärän kehitys Saariselällä: (yritysryhmä)

Lähde: Tilastokeskus, Asiakaskohtainen suhdannepalvelu

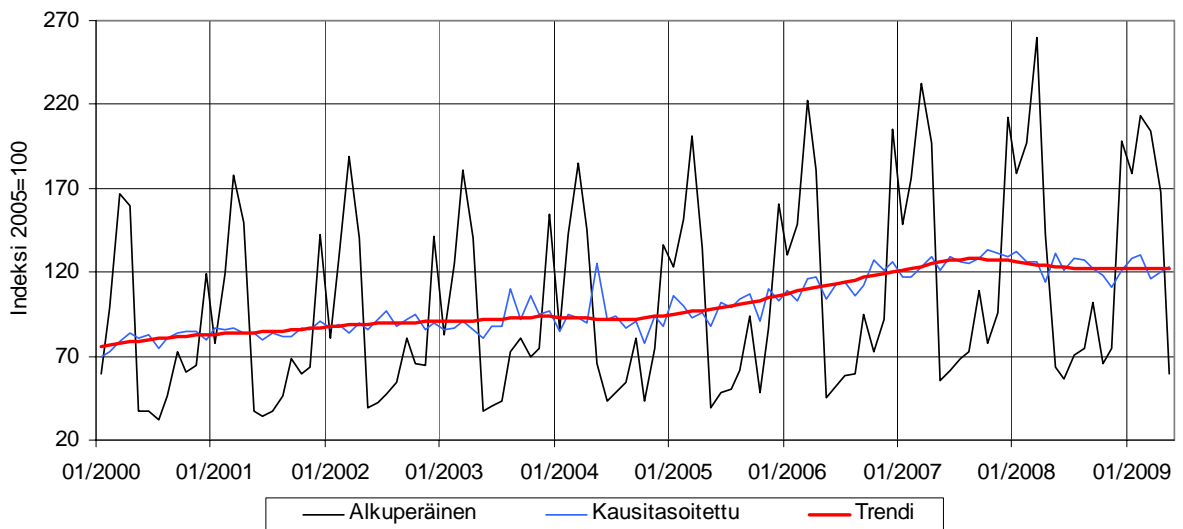
7.4 Pyhä-Luosto

PYHÄ-LUOSTON MATKAILUKESKUS

toimipaikkoja
liikevaihto
henkilöstö (ei sisällä vuokratyövoimaa)

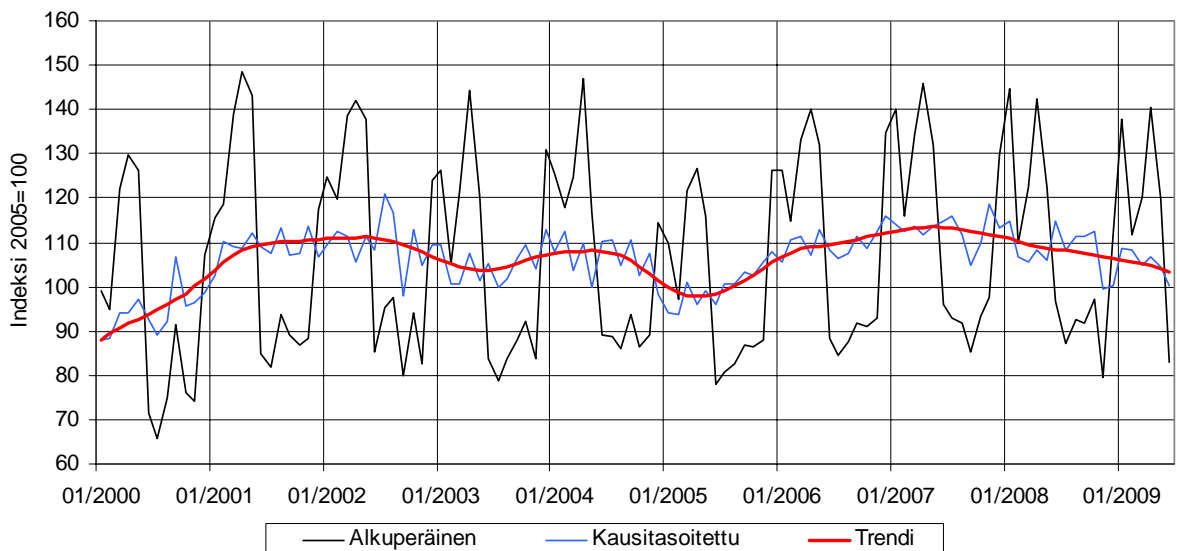
Toimialafaktat 2007
määritelty yritysryhmä
53 kpl
26 milj. €
261 htv

Liikevaihdon kehitys Pyhä-Luostolla: (yritysryhmä)

Lähde: Tilastokeskus, Asiakaskohtainen suhdannepalvelu

Henkilöstömäärän kehitys Pyhä-Luostolla: (yritysryhmä)

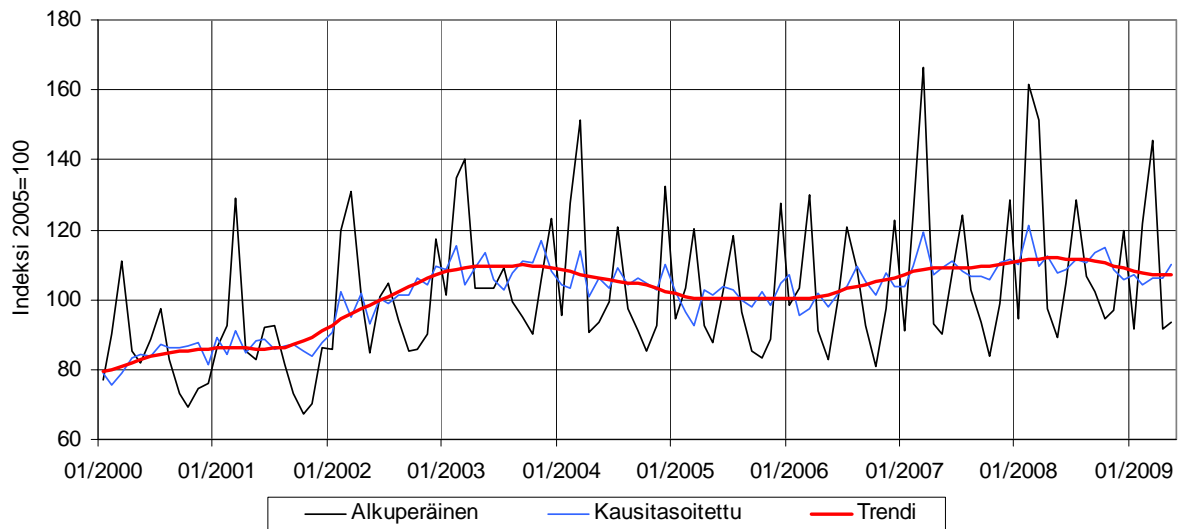
Lähde: Tilastokeskus, Asiakaskohtainen suhdannepalvelu

7.5 Meri-Lappi

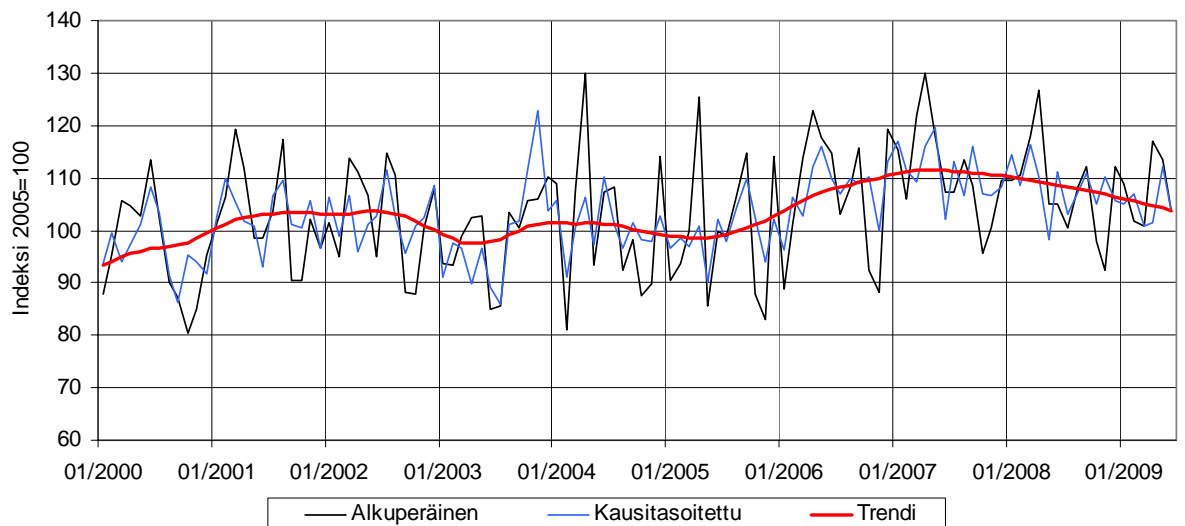
MERI-LAPIN MATKAILUALUE

toimipaikkoja
liikevaihto
henkilöstö (ei sisällä vuokratyövoimaa)

Toimialafaktat 2007
määritelty yritysryhmä
39 kpl
23 milj. €
249 htv

Liikevaihdon kehitys Meri-Lapissa: (yritysryhmä)

Lähde: Tilastokeskus, Asiakaskohtainen suhdannepalvelu

Henkilöstömäärän kehitys Meri-Lapissa: (yritysryhmä)

Lähde: Tilastokeskus, Asiakaskohtainen suhdannepalvelu

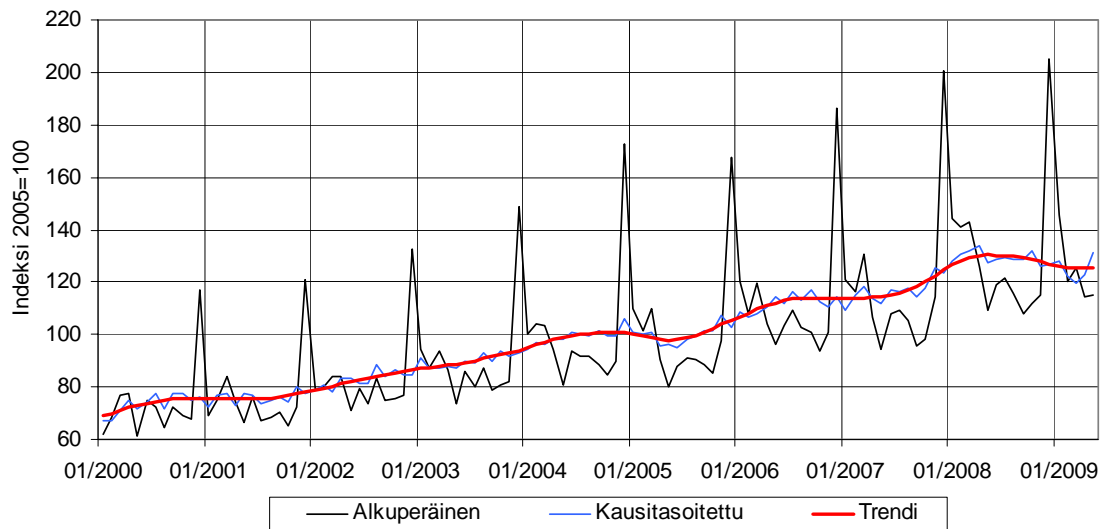
7.6 Rovaniemi

ROVANIEMEN MATKAILUKESKUS

toimipaikkoja
liikevaihto
henkilöstö (ei sisällä vuokratyövoimaa)

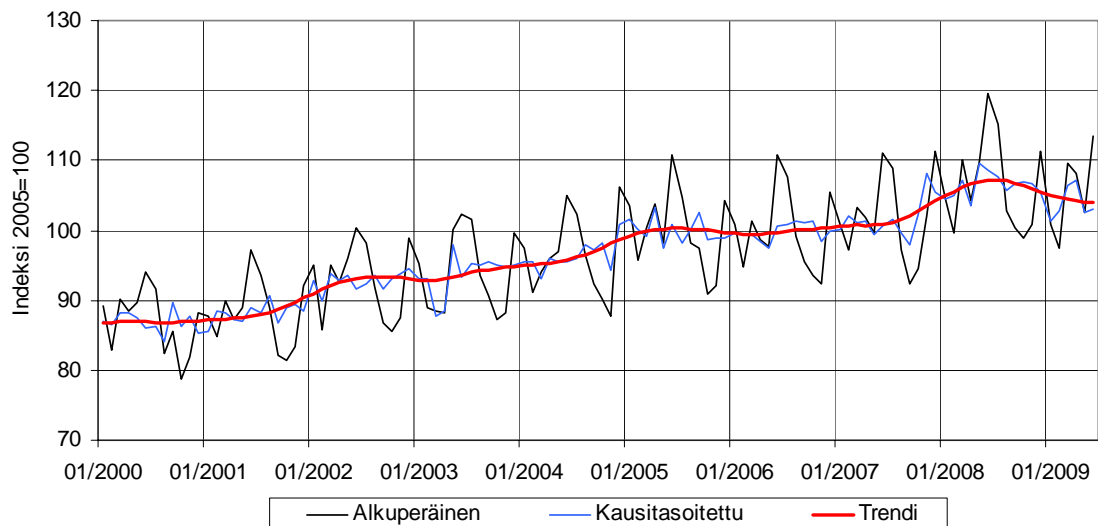
Toimialafaktat 2007
määritelty yritysryhmä
39 kpl
23 milj. €
249 htv

Liikevaihdon kehitys Rovaniemellä: (yritysryhmä)

Lähde: Tilastokeskus, Asiakaskohtainen suhdannepalvelu

Henkilöstömäärän kehitys Rovaniemellä: (yritysryhmä)

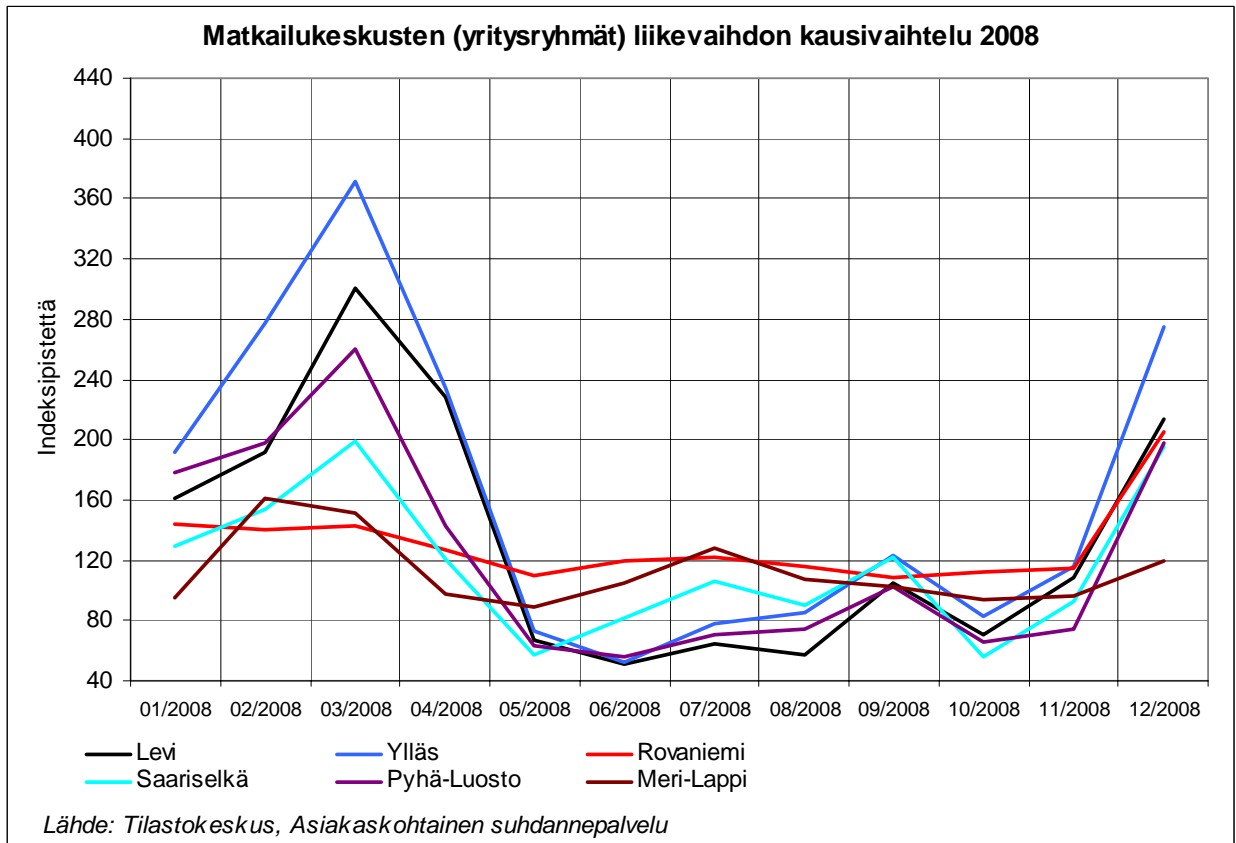
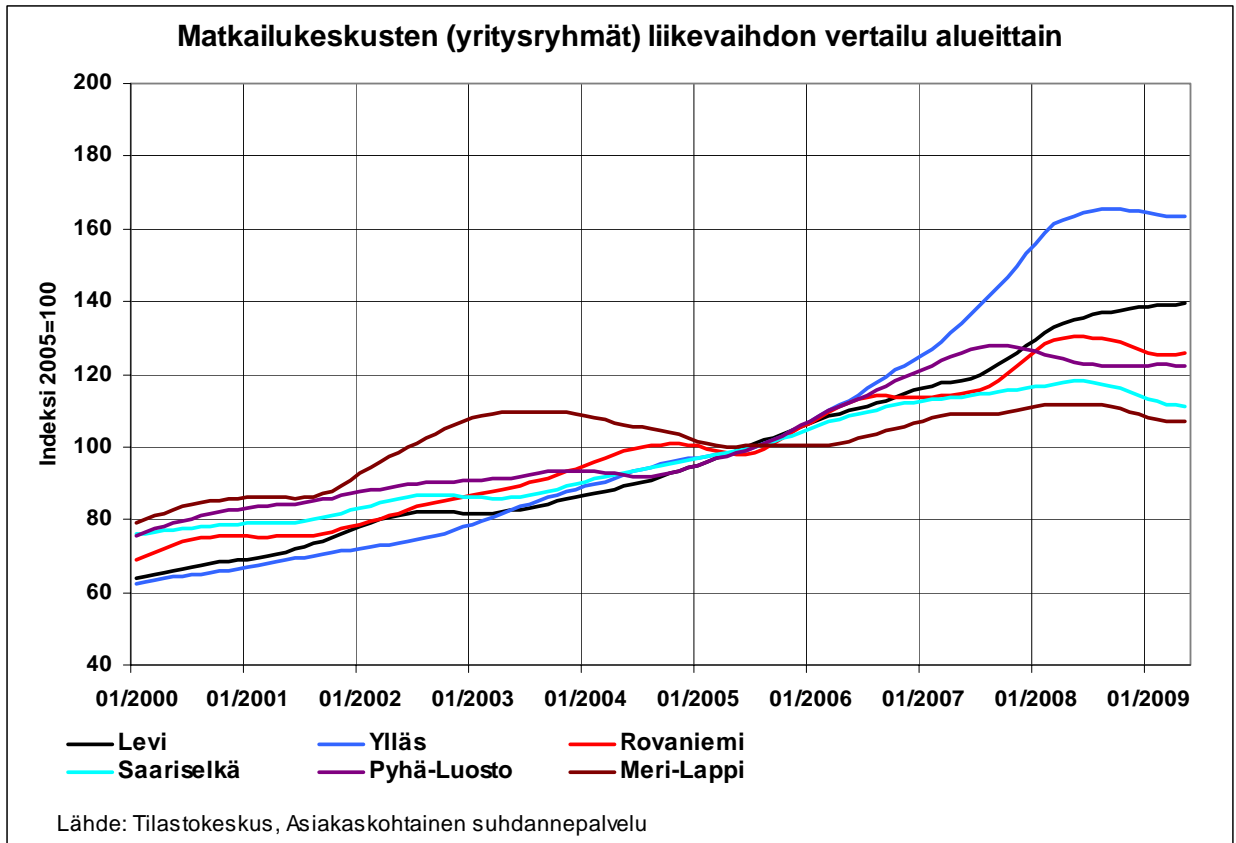
Lähde: Tilastokeskus, Asiakaskohtainen suhdannepalvelu

7.7 Matkailukeskusten liikevaihdon vuosimuutosprosentit

Vuosi	Vuosimuutokset Liikevaihdon kehitys Meri-Lapin matkailualueella (yhtyrityryhmä)	Vuosimuutokset Liikevaihdon kehitys Levin matkailukeskuksessa (yhtyrityryhmä)	Vuosimuutokset Liikevaihdon kehitys Pyhä- Luoston matkailukeskuksessa (yhtyrityryhmä)
2001	3,2 %	8,5 %	6,2 %
2002	15,6 %	12,5 %	6,0 %
2003	9,0 %	2,3 %	2,6 %
2004	-2,4 %	8,2 %	0,5 %
2005	-6,1 %	11,5 %	8,4 %
2006	2,4 %	10,5 %	13,5 %
2007	6,2 %	8,4 %	10,7 %
2008	3,3 %	12,6 %	-1,6 %
1-5/2009	-8,5 %	2,6 %	-2,1 %

Vuosi	Vuosimuutokset Liikevaihdon kehitys Saariselän matkailukeskuksessa (yhtyrityryhmä)	Vuosimuutokset Liikevaihdon kehitys Ylläksen matkailukeskuksessa (yhtyrityryhmä)	Vuosimuutokset Liikevaihdon kehitys Rovaniemen matkailukeskuksessa (yhtyrityryhmä)
2001	3,1 %	7,5 %	2,8 %
2002	7,4 %	7,8 %	9,2 %
2003	1,3 %	11,8 %	8,6 %
2004	7,7 %	11,1 %	10,8 %
2005	6,8 %	8,2 %	0,3 %
2006	9,2 %	14,7 %	11,9 %
2007	4,6 %	19,1 %	4,2 %
2008	2,3 %	19,6 %	11,4 %
1-5/2009	-7,6 %	-1,9 %	-6,4 %

7.7 Matkailukeskusten liikevaihdon ja kausivaihtelun vertailu alueittain

LIITE 1: Keskeinen termistö selityksineen

Indeksi on suhdeluku, joka kuvaa jonkin muuttujan (*esimerkiksi hinnan, määrän tai arvon*) suhteellista muutosta perusajankohdan suhteen. Kunkin ajankohdan **indeksipisteluku** ilmoittaa, kuinka monta prosenttia kyseisen ajankohdan tarkasteltava muuttuja on perusajankohdan arvosta tai määrästä. Perusajankohdassa indeksipisteluku on 100.

Perusvuosi on vuosi, jonka laskennassa tarkasteltavan muuttujan vuoden keskimääräistä arvoa merkitään sadalla. Tässä suhdannekatsauksessa perusvuotena toimii vuosi 2005, jolloin indeksipisteluvun arvo on 100.

Alkuperäinen sarja sisältää kaiken informaation toimialan kehityksestä. Näin ollen sitä käytetään kun esimerkiksi vertaillaan muutosta edellisvuoteen tai kun halutaan päätellä, onko toimialan liikevaihto ollut jonain kuukautena poikkeuksellisen korkea tai matala. Siinä näkyvät myös toimialan sesonkikuukaudet. Esimerkiksi lomarahojen maksun ajoituksen vuoksi palkkasumman alkuperäinen sarja on usein korkea kesäkuukausina.

Kausitasoitettussa sarjassa peräkkäisten kuukausien indeksipisteluvut ovat alkuperäistä sarjaa vertailukelpoisempia, sillä sarjasta on puhdistettu vuoden sisäisestä vaihtelusta, kuten sesongeista sekä lomista ja vuodenajoista aiheutuva vaihtelu.

Trendi tarkoittaa aikasarjasta ilmenevää jokseenkin tasaista ja systemaattista liikettä. Trendisarjasta on poistettu sekä kausivaihtelukomponentti että epäsäännöllisen vaihtelun komponentti. Trendisarja antaa kuvan tarkasteltavan muuttujan kehittymisestä pitkällä aikavälillä. Trendisarja on havainnollinen väline suhdannevaihteluiden seuraamiseen ja eri toimialojen tai alueiden keskinäiseen vertaamiseen.

Toimialaluokituksen avulla luokitellaan yrityksiä ja toimipaikkoja eri toimialoille. Nykyisin käytössä olevassa toimialaluokituksessa (*TOL 2008*) on kuusi tasoa. Taso valitaan sen perusteella, kuinka tarkkaa tai karkeaa toimialajakoa halutaan käyttää.

Toimipaikka on yhden yrityksen tai yritystyyppisen yksikön omistama yhdessä paikassa sijaitseva ja pääasiassa yhdenlaisia tavaroita ja palveluja tuottava tuotantoyksikkö.

Maksuvalvonta-aineisto on verohallinnosta kerran kuukaudessa saatava aineisto. Aineisto perustuu arvonlisävelvollisten ja säännöllisten työnantajien verottajalle kuukausittain antamiin valvontailmoituksiin. Aineisto sisältää tietoja yritysten liikevaihdosta, palkkasummasta, kotimaan myynnistä, EU-alueen sisäisestä viennistä, kotimaan myynneistä maksettavasta arvonlisäverosta sekä ostoihin sisältyvästä vähennettävästä verosta.

Yritys- ja toimipaikkarekisteri on tilastokeskuksen ylläpitämä tilastotoimen perusrekisteri Suomen yrityksistä ja niiden toimipaikoista. Rekisteri sisältää kaikki yritykset, yhteisöt ja yksityiset elinkeinonharjoittajat, jotka ovat arvonlisävelvollisia, työnantajia tai kuuluvat ennakkoperintärekisteriin. Rekisteriä päivitetään jatkuvasti ja sen tiedot kerätään tilastokeskuksen omin tiedusteluin useista lähteistä. Yritys- ja toimipaikkarekisterin tietoja hyödynnetään myös alueellisten suhdanneindeksien laskennassa.

Liikevaihto tarkoittaa kirjanpitolain mukaan yrityksen varsinaiseen toimintaan kuuluvien tuotteiden ja palveluiden myyntituottoa, josta on vähennetty annetut alennukset sekä arvonlisävero ja muut välittömästi myynnin määrään perustuvat verot.

Henkilöstö toimialalla tarkoittaa kokopäiväisiksi työpaikoiksi muutettua työmäärää eli yritysten kokopäivätyöllisten määrää kalenterikuukauden aikana. Esimerkiksi työnantajan ilmoittamat neljä kolmen kuukauden mittaista työsuhdetta on muutettu laskennassa yhdeksi henkilötyövuodeksi eli henkilöksi. Henkilöstömääräindikaattori estimoidaan yritys- ja toimipaikkarekisterin henkilöstötiedosta ansiotason muutoksesta puhdistetun palkkasummakehityksen perusteella. Yrittäjien henkilöstömäärä estimoidaan liikevaihdon kehityksen perusteella.

Vienti on osa koko liikevaihtoa. Vienti lasketaan koko liikevaihdon ja kotimaan myynnin erotuksena. Vienti koostuu tällöin verottomasta liikevaihdosta, EU:n sisäisestä viennistä ja EU-alueen ulkopuolisesta viennistä. Vienti ei sisällä arvonlisäveroa.

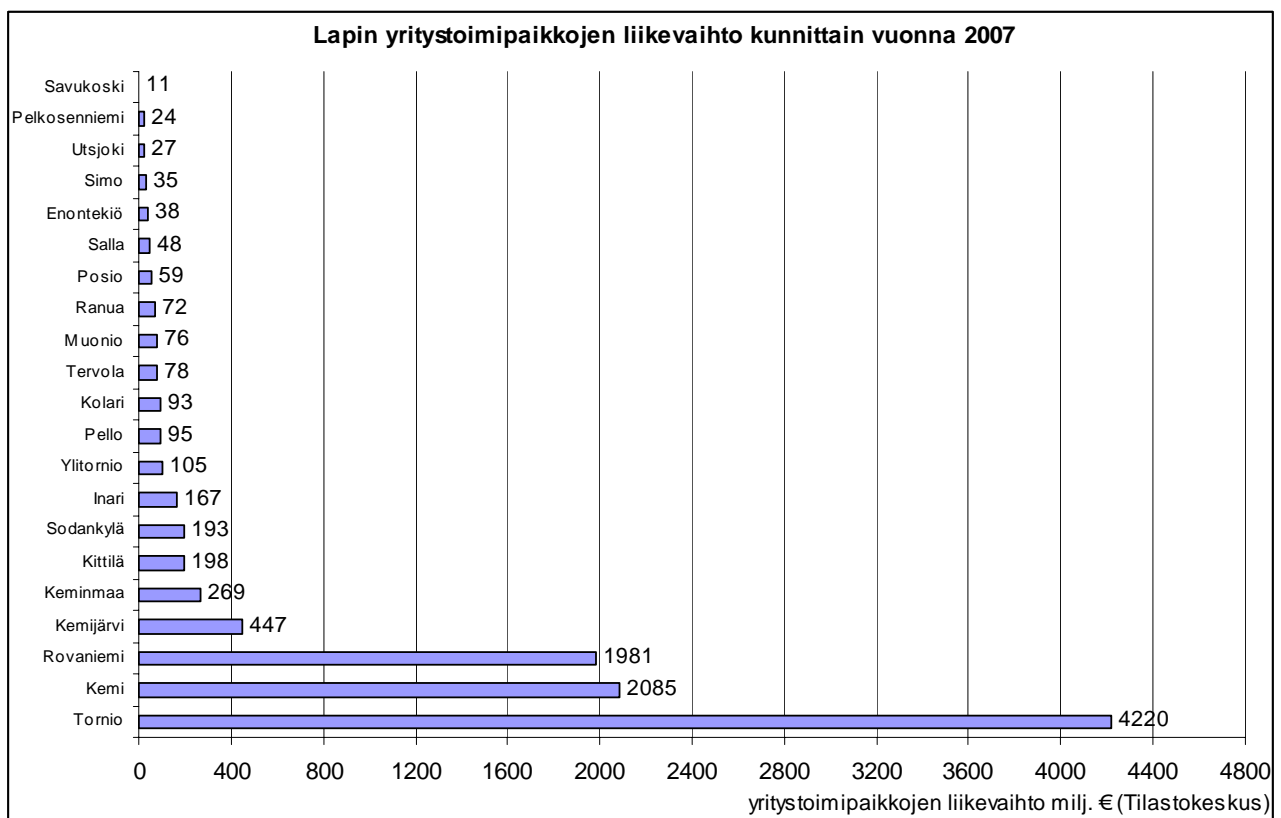
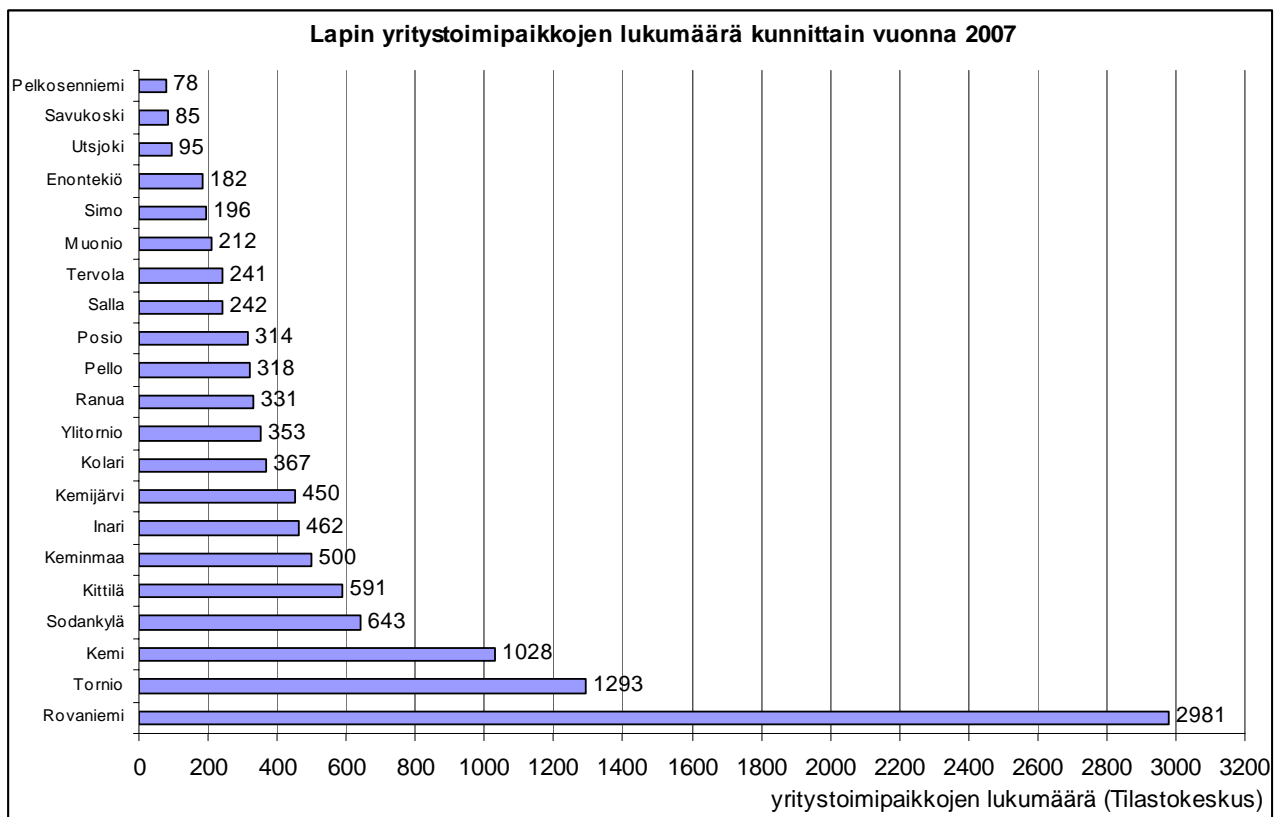
Neljännesvuosimuutos kertoo vuosineljänneksen muutoksen suhteessa edellisvuoden vastaavaan ajanjaksoon. Vertailuajankohdan kehitysvauhti vaikuttaa uusimpiin muutosprosentteihin. Jos kasvu on ollut voimakasta edellisen vuoden neljänneksellä, voi uuden vuosineljänneksen muutosprosentti näyttää pieneltä tai osoittaa jopa kasvun vähentymistä siinäkin tilanteessa, ettei pidemmän aikavälin kehityksessä olisi laskua, vaan kehitys on vain välillä tasaantunut.

LIITE 2: Lapin maakunnan toteutuneen suhdannekehityksen 2008-2009 yhteenvetotaulukko¹

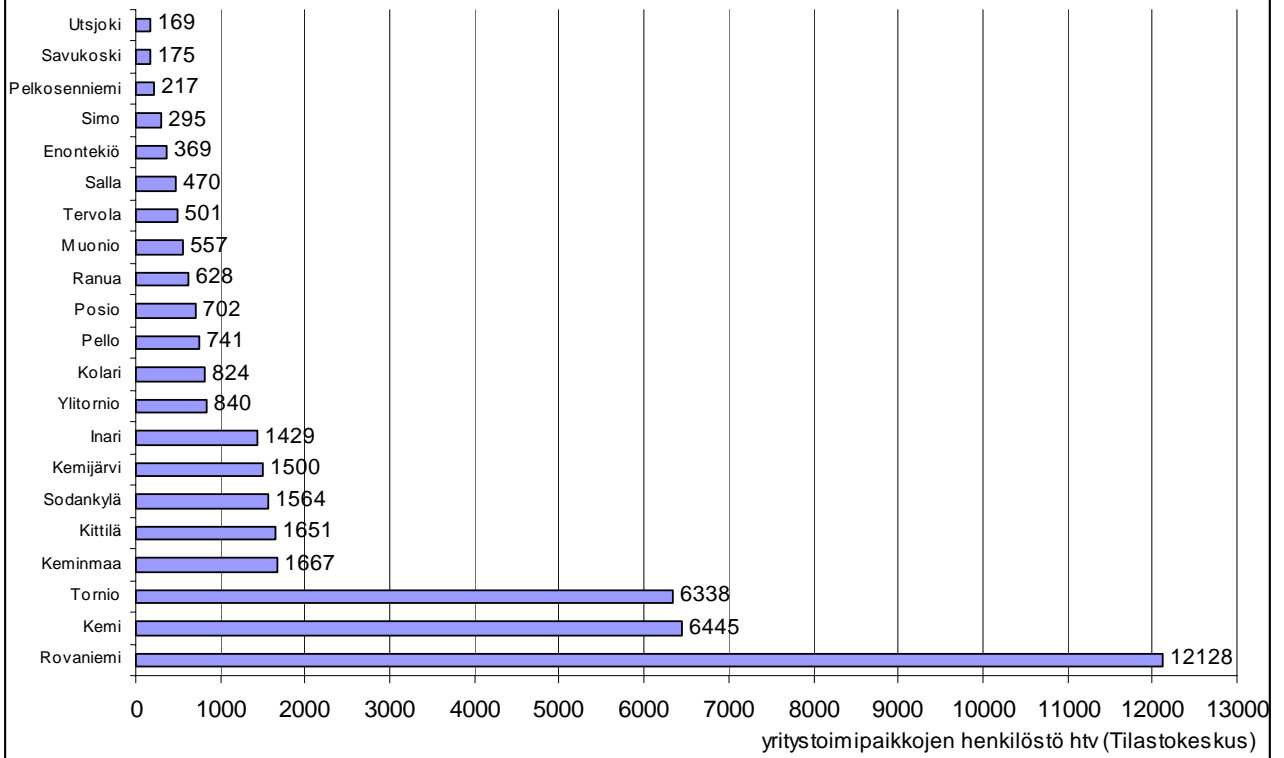
Toimiala tai yritysryhmä	Liikevaihdon muutos 2008	Liikevaihdon muutos tammi-toukokuu 2009	suhdanne (liikevaihto)
Terveystenhoito-palvelut TOL Q	+28,5 %	+14,6 %	↑↑
Tietojenkäsittely-palvelut TOL 62-63	+3,0 %	+17,3 %	↑
Muu liike-elämää palveleva toiminta TOL M + N	+14,4 %	+0,6 %	↑
Elintarvikkeiden ja juomien valmistus TOL 10-11	+3,3 %	+4,5 %	↑
Majoitus- ja ravitsemistoiminta TOL I	+6,1 %	-5,1 %	↔
Hotellit TOL 551	+4,6 %	-7,0 %	↔
Tukku- ja vähittäiskauppa TOL G	+7,2 %	-8,6 %	↔
Ohjelmapalvelu-toiminta ja virkistys TOL 79 + 932	+11,8 %	-5,8 %	↔
Kaivostoiminta ja louhinta TOL B	+15,4 %	-22,5 %	↔
Kylmä- ja talviteknologia (yritysryhmä)	-2,6 %	+7,8 %	↔
Kasvuyritykset (yritysryhmä)	+2,3 %	-11,4 %	↓
Metallituotteiden valmistus TOL 28	+22,9 %	-13,7 %	↓
Kuljetus ja varastointi TOL I	+10,8 %	-15,9 %	↓
Luovat alat (yritysryhmä)	-3,1 %	-16,0 %	↓
Teollisuus pl. suuryksiköt TOL D	+0,6 %	-16,8 %	↓
Rakentaminen TOL F	+13,7 %	-20,9 %	↓↓
Metsäklusteri (yritysryhmä)	-5,6 %	-30,3 %	↓↓
Koko talous TOL A-X	-2,4 %	-33,4 %	↓↓
Sahatavaran ja puutuotteiden valmistus TOL DD	-9,6 %	-35,8 %	↓↓
Teollisuus TOL C	-12,0 %	-52,1 %	↓↓

¹ Suhdannekehitystä määritettäessä painoarvo on vuoden 2009 kehitysuunnalla. Merkkien selitys: ↑↑ (erittäin hyvä), ↑ (hyvä), ↔ (epävarma / paikallaan pysyvä), ↓ (heikko), ↓↓ (erittäin heikko). Kaivostoiminnan ja louhinnan (TOL B) osalta myynti jakaantuu piikkeinä vuoden tietyille kuukausille, mikä vaikuttaa suuresti liikevaihdon muutosprosentteihin sen mukaan, mille kuukausille myynti sijoittuu.

LIITE 3: Lapin yritysten toimipaikat, liikevaihto ja henkilöstö kunnittain

Lapin yritystoimipaikkojen henkilöstö kunnittain vuonna 2007

LAPIN LIITTO
Hallituskatu 20 B, 4 krs, 96100 Rovaniemi
Puh. (040) 359 1000, fax (016) 318 705
www.lapinliitto.fi

Lapin suhdanteet on tietopaketti Lapin aluetaloudesta ja toimialojen suhdanteista. Julkaisu on Lapin liiton, Lapin TE-keskuksen, Lapin kauppakamarin, Finnveran, Rovaniemen kehitys Oy:n, Kemi-Tornio kehittämiskeskuksen, Lapin yrittäjien sekä Länsipohjan yrittäjien yhteistyön tulos. Suhdannekatso on saatavilla sähköisesti Lapin liiton www-sivuilta. Materiaali on kaikkien vapaasti hyödynnettävissä.

